

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

SUBOTICA, 30. TRAVNJA 2004. * CIJENA 20 DINARA * BROJ 65

Intervju:
Ana Čavrgov

Priprava za školu

**Budući prvaci
hrvatskih odjela**

TEMA BROJA: SAVLADAVANJE AUTORITARNE PROŠLOSTI U SRBIJI

VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.

Beogradski put 123

24106 Subotica

Telefon: 024/567-933, 567-984

Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNA HRANA ZA ŽIVOTINJE

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:

Smješa N, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB Finišer, PSB Starter, Smješa KD, Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN — kompletna hrana za pse.

OBJEKAT

Gulyás CSÁRDA

~čarda, farma nojeva, sobe za izdavanje~

Ludoški šor 106

24418 ŠUPLJAK

Telefon: 024/758-093, 758-082

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

Hrvatski put u Europu

Avis – euforija prvog iskoraka.....6,7

U tijeku upis u prve razrede

Odluka je na roditeljima.....8-11

Intervju

Ana Čavrgov.....12-14

Savladavanje autoritarne prošlosti

Zlo se ne smije pod tepih.....16,17

Zabrinjavajući porast nezaposlenosti

Kako do radnog mjesta? 18,19

Godišnjica pogubljenja Zrinskog i Frankopana

Nestanak najmoćnijih.....36,37

Babilonska kula današnjice

Svi jezici svijeta.....40

IMPRESSUM

OSNIVAČ:

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, Marija P. Matarić, Dražen Prčić,
Stipan Stipić, Zvonko Šarić, Zvonko Tadijan,
Tomislav ŽigmanovDIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonimir Perušić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić (Podunavlje),
Dušica Dulić (Subotica),
Jasminka Dulić (dopisništva),
Ivan Ivković Ivandekić (fotografije),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zvonko Šarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije)

TEHNIČKI UREDNIK:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Bijeli rupčić

Kada je, tamo negdje u proljeće devedesete godine prošloga stoljeća, postajalo sve jasnije da je Hrvatska na putu ostvariti 'tisućljetni san', Hrvate u Vojvodini obuzimao je dvojadi osjećaj: s jedne strane, veselje što će Hrvatska postati državom u pravom smislu riječi, i što će se u tom pogledu izjednačiti s većinom ostalih europskih naroda koji su to pravo kroz povijest ranije iskoristili. S druge strane, to je veselje bilo prožeto strepnjom i zebnjom, jer se naziralo da odlaskom Hrvatske, izvan nje, nezaštićena i prepuštena sebi, ostaje njena dijaspora u nena-klonjenom okruženju. Ono što su iduće godine donijele, učvrstilo je oba ova osjećaja među ovdašnjim Hrvatima.

Ovaj kratak osvrt unazad izazvan je sličnim prepletanjem dva suprotna osjećaja koja su ovih dana aktualna. Sada već čuvenim avisom Hrvatska je pozvana na pregovore o punopravnom članstvu u Europskoj uniji, što je jedna od najljepših vijesti u posljednje vrijeme. Ali, vojvođanske Hrvate, vječite nezadovoljnike, opet muči zebnja da će dunavska granica, koja tek što je omekšala, ponovno postati berlinski zid između matice i njene ovdašnje dijaspore.

Interesi cjeline i njenih pojedinih dijelova ponekad se ne poklapaju, što ne znači da ovdje netko tuguje zbog europskih dostignuća Hrvatske. Naprotiv, u svim razgovorima, pretežno privatnim, Hrvati iz Vojvodine izražavaju zadovoljstvo zbog europskog priznanja hrvatskoga puta, ali nije lako vječito mahati bijelim rupčićem i otpozdravljati onoga koji odlazi.

Kritika je ovo, naravno, vlastima srbijanske države, koja, ma kako ta vlast personalno izgledala, uvijek kasni za svijetom i susjedima. I to kašnjenje, vrlo često s tragičnim posljedicama, ponavlja se svaki puta kad se odlučuje o bitnim stvarima. I sada, umjesto da slijedi primjer svih oko sebe, Srbija se bavi sama sobom, restaurira duh iz najgorog perioda svoje bliže povijesti i sve se brže i dublje udaljava od onoga što se jednostavno zove – bolji život.

A sa Srbijom, na žalost, od toga se boljeg života udaljavaju i oni koji s njenom većinom taj duh ne dijele. Zbog toga dvojadi osjećaji. Ali i nada, za koju se i dalje kaže ono što se već obično kaže.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 22. 4.

Još tri svjedoka na suđenju izjavila da su čula tri pucnja prilikom atentata na Zorana Đinđića

NEDJELJA, 25. 4.

Vladimir Šeks u Jasenovcu: Vječni spomenik tragičnih posljedica fašizma, nacizma i ustaškog režima

PONEDJELJAK 26. 4.

Boško Mijatović: Poraz Vlade Srbije pred čvrstim stavom MMF-a

UTORAK, 27. 4.

Ivo Sanader: Hrvatska neće pobjeći iz regije, već će zastupati svoje susjede

SRIJEDA, 28. 4.

U Hrvatskom saboru rasprava o Vladinom prijedlogu novoga zakona o medijima

SUBOTA, 24. 4.

Kardinal Bozanić predvodio euharistijsko slavlje na susretu hrvatske mladeži u Šibeniku

BILO KUDA, HRVAT SVUDA

Jako volim hrvatske pjesme, kad mogu gledam i filmove. Čitam i hrvatske knjige, prilično razumijem. Hrvatske su pjesme zaista prekrasne. U mladosti sam rado slušao Dubrovačke trubadure. Kao predsjednik slovačkog parlamenta jednom sam bio na Braču, gdje je jedna studentica akademije krasno pjevala, čak sam predlagao da joj ponudimo studij u Bratislavi. **Ivan Gašparović**, novi predsjednik Slovačke, inače hrvatskoga podrijetla, Večernji list, 25. travnja 2004.

NIŠTA BEZ VOJVODINE

Činjenica je da u Europsku uniju nećemo moći ući bez prethodno sprovedene regionalizacije. Evo, Vojvodina je nedavno potpisala sporazum o suradnji s Trnovskom autonomnom regijom iz Češke, koja je netom formirana samo da bi Češka ispunila jedan od uvjeta za ulazak u EU. Vojvodina je ovdje trenutno jedina definirana regija i zato najave o ukidanju Vojvodine kao pokrajine doživljavam tek kao predizbornu retoriku, a ne kao ozbiljnu namjeru. Na kraju

krajeva, mogu je i ukinuti, ali će je onda svejedno morati ponovno formirati, ako nam je zaista cilj ulazak u EU. **Zlatomir Kozlovčki**, pokrajinski tajnik za regionalnu i međunarodnu suradnju, Dnevnik, 27. travnja 2004.

SVE TAJNE SPAVAČE SOBE

Sigurna sam da su snimali razgovore u spavaćoj sobi prije atentata. Tvrdi da nema uređaja u spavaćoj sobi, ali mislim da je to apsolutno nemoguće. Čerat ćemo se mi još, ponovno će oni dolaziti. Ništa im ne vjerujem. Dokazat ću da je cijela kuća ozvučena i tražit ću da ponovno dođu. **Danica Drašković**, supruga ministra vanjskih poslova SCG, Blic, 27. travnja 2004.

NIJEMCI NA ARBAJT U HRVATSKU

Najuspješniji poslovni ljudi iz Australije, Argentine, Čilea, SAD-a i Kanade, okupljeni kao »Group 100«, žele sustavno i učinkovito povezati gospodarske interese dija-

spore i domovine kako bi od Hrvatske napravili najpoželjniju destinaciju u Europi, na koju će se vraćati ne samo druga i treća iseljenička generacija nego će, primjerice, i mnogi Nijemci dolaziti na rad u Hrvatsku. **Pero Novak**, predsjednik Svjetskog summita hrvatskih poslovnih ljudi, Slobodna Dalmacija, 27. travnja 2004.

KAD VEĆ MORA, BOLJE ODMAH

Ja ću svakako biti predsjednik Srbije. Bolje ljudi da glasuju danas nego sutra. **Bogoljub Karić**, srpski biznismen, Danas, 27. travnja 2004.

Dujizmi

- ✓ *Moramo u Europu. Drugog izlaza nemamo!;*
- ✓ *Komunisti su nekad bile legendarne, a sada su povijesne ličnosti;*
- ✓ *Njemu treba reći da je nula, sve ostalo djeluje opisno;*
- ✓ *Na političkoj sceni klicanje je epidemično;*

Dujo Runje

Ženska solidarnost naspram novih političkih prijetnji

Gubitnici u vihoru zla

Pojam solidarnosti znači zajednička obveza i uzajamna odgovornost. Ženske organizacije, koje su na prostorima Vojvodine aktivne u izgradnji civilnog društva, shvaćaju važnost uzajamne odgovornosti za ono što se događa u društvu, u situaciji novih političkih prijetnji i narastanja konzervativizma, kako u sferi politike tako i svakodnevice: ponovni napadi na svetinje – rušenja grobalja (kатоličkih, slovačkih, rusinskih, židovskih u Vojvodini), paljenje hramova (na Kosovu i Beogradu). Žene su prepoznale znake nasilja kao poziv na otpor svakoj vrsti ugrožavanja mira i poziv na solidarnost (»Solidarnost je naša snaga!«).

Žene su javnost suočile s činjenicom da su one u godinama ratova i u poslijeratnom periodu najbrojnije u antiratnom i antinacionalističkom pokretu, jer one gube uvijek kada se ratovi vode, kada se ugrožava nacija drugih. U vihoru zla, žene su najveći gubitnici! One gube muževe, sinove, ili očeve, ali i svoja tijela... Nasilje u ratu je nasilje zla prema ženama. Potrebno je da žene jedna drugoj kažu što su doživjele, ili što znaju da su druge žene doživjele u ratu, kako bi se solidarizirale u odgovornosti da rata više ne bude. Kako bi imale mogućnost razmjene iskustava i misli, one se skupljaju zajedno, na konferencijama, da bi iskustvo učinile javnim i po tome istinitim. Nenasilje je legitimacija mira!

DIO DRUŠTVENE SAVJESTI: Žene uočavaju gubljenje sekularnog karaktera države. Ukazujući javno na konzervativnu agilnost ne samo ljudi u politici nego i religijske elite, žene prepoznaju svoju ulogu, one se žele ograditi od takvih tendencija koje omeđuju njihovu slobodu (»Ne u naše ime!«), ali i svih u društvu. One identificiraju štetne poteze u raznim domenama narastanja (ne)religijske strasti: vjeronauka, zatim zabrane i anateme drugih – postupci koji s duhovnošću nemaju direktne veze, jer sve religije pozivaju na ljubav prema bližnjima. Identificiraju kao grijeh i udaljavanje od Boga, sva-ko nasilje, pa i nasilje u ime vlastite vjere.

Poziv je žena cijelom društvu da ne shvati olako znake koji jasno pokazuju da je u društvu riječ o rasizmu, nasilju, neljubavi i destrukciji čovjekove osobnosti. Žene žele pokazati kako su one dio društvene svijesti koja se brine za opći mir – u regi-

*Žene uočavaju
gubljenje
sekularnog
karaktera države.
Ukazujući javno
na konzervativnu
agilnost ne samo
ljudi u politici
nego i religijske*

Piše: Svenka Savić

*elite, žene
prepoznaju svoju
ulogu, one se žele
ograditi od takvih
tendencija koje
omeđuju njihovu
slobodu (»Ne u
naše ime!«), ali i
svih u društvu*

onu i svijetu. Pritom je mir svaki korak – jedna konferencija o miru na kojoj se priča o besmislu rata jest korak miru. Jedno druženje ljudi dobre volje, žena i muškaraca, jest korak k neutralizaciji nasilja. Pokazivanje ženske solidarnosti može biti put opće solidarnosti u želji da mir stalno traje.

ŠIRENJE MREŽE: Postoje izgrađeni oblici solidarnosti u civilnom društvu koje se ozbiljnije nazire u Vojvodini: to su mreže ženskih organizacija u gradovima, zatim u prekograničnoj suradnji (s Mađarskom, Rumunjskom), u institucionalno izgrađenom sustavu tijela za rodnu ravnopravnost u Pokrajini i općinama, oformljenim forumima žena u pojedinim strankama, čemu se pridružuju i žene u sindikatima i medijima – sve udružene i cilju usmjerene – ali još uvijek fragilne u ukupnoj moći za promjene. One su, sve zajedno, pokazale kako ne dopuštaju da se u naš život uvuku retrogradne tendencije koje sigurno završavaju u nekom ratu: psihološkom ili stvarnom. Žene smatraju da su kao aktivistice civilnog društva odgovorne, ne samo reagirati na ono što se događa, nego da jačaju solidarne koalicije, da se uzajamno podržavaju u cilju jačanja demokracije i civilnog društva, posebno autonomije žena.

To samoorganiziranje žena neki u široj zajednici smatraju opasnim, pa konstruiraju prepreke koje istaknute žene trebaju predstaviti u lošem svjetlu: *Natašu Kandić* kao onu koja se ne brine za Srbe, falsificiraju potpis i pečat *Biljane Kovačević Vučo*... Primjera je mnogo. Preplitanje tradicionalnog shvaćanja žene u javnom životu s onim shvaćanjem koje nju iz tog položaja izdiže, situacija je u kojoj se, nažalost, istaknute žene danas nalaze. Solidarnost da obranimo naše izrazite ženske individue dio je zajedničke odgovornosti u ženskoj solidarnosti.

Žene žele u Novom Sadu, stvarnom i simboličkom mjestu međunarodnih ženskih susreta, jačati mrežu ženske solidarnosti kao oblik otpora patrijarhalnoj politici u društvu. Pričajući jedna drugoj priču o situaciji u vlastitom regionu, žene su prepoznale općost nadirućih političkih prijetnji koje nadilaze vlastiti region – očuvanje mira je zadaća svih. Solidarnost je smisao na takvom putu koji traje.

Autorica je sveučilišna profesorica i ženska aktivistica iz Novog Sada

Europska komisija objavila pozitivno mišljenje o Hrvatskoj

Avis

euforija prvog iskoraka

Prema ocjeni Europske komisije, Hrvatska ima stabilne demokratske institucije koje uredno funkcioniraju, poštuju ograničenja svojih ovlasti i međusobno surađuju * Hrvatska može ispuniti potrebne kriterije u svim poglavljima u srednjoročnom razdoblju od pet godina, osim na području zaštite okoliša

Piše: Dušica Dulić

Proteklih je nekoliko dana, točnije od objavljivanja pozitivnog mišljenja Europske komisije (20. travnja), zavlada u Hrvatskoj neskrivena euforija. U svim televizijskim emisijama (bez obzira na uobičajeni sadržaj), svakoj tiskovini, te brojnim društvenim (političkim i nepolitičkim) događanjima glavna je riječ – avis! Poslije višemjesečne neizvjesnosti, te višegodišnjeg truda, Hrvatska je (za početak) osvojila ono što joj omogućava ulazak u »drugi krug« ili »višu razinu« političkih odnosa.

Osim dobivenog pozitivnog avisa značajna je i upućena preporuka da se otvore pregovori o punopravnom članstvu. **ŠTO JE AVIS?:** Avis je dokument kojim Komisija, na zahtjev Vijeća ministara, ocjenjuje sposobnost zemlje da otpočne pregovore o punopravnom članstvu i preuzme obveze koje to članstvo sa sobom nosi. Komisija u avisu analizira hrvatski zahtjev za članstvom prema istim kriterijima, koji vrijede za sve zemlje kandidate. U dokumentu se daje pregled odnosa između Hrvatske i EU-a, analizira stanje u pogledu ispunjavanja kopenhavskih kriterija za članstvo – političkih (demokracija, vladavina prava, ljudska prava, zaštita manjina); ekonomskih (tržišno gospodarstvo, sposobnost da se izdrži konkurentski pritisak iz EU-a), zatim sposobnost preuzimanja ob-

Hrvatska na pravom putu:
Jaques Wunenburger i Ivo Sanader

veza iz članstva, to jest prihvaćanja pravne stečevine EU-a, te na kraju zaključna ocjena stanja i izgledi za ispunjavanje uvjeta za članstvo s preporukom u pogledu početka pregovora.

EUROPSKA KOMISIJA O HRVATSKOJ: Prema ocjeni Europske komisije, Hrvatska ima stabilne demokratske institucije koje uredno funkcioniraju, poštuju ograničenja svojih ovlasti i međusobno surađuju. Oporba ima normalnu ulogu u funkcioniranju institucija, a ne postoje veći problemi u pogledu vladavine zakona i poštovanja temeljnih prava. Međutim, naznačeno je kako treba poduzeti mjere da bi se prava manjina, posebice srpske manjine, potpuno poštovala.

U vrlo pozitivnom avisu, bez ikakvih uvjeta, ističe se da je glavna haška tužiteljica Carla del Ponte ovoga mjeseca ustvrdila da »Hrvatska sada u potpunosti surađuje s Haškim sudom«.

»Hrvatska treba održati punu suradnju i poduzeti sve potrebne korake kako bi se

osiguralo da se i preostali optuženik pro-nađe i izruči ICERY-u«, kaže se u avisu, ne spominjući ime nedostupnog generala Ante Gotovine.

Što se tiče ekonomskih kriterija, Komisija ocjenjuje kako Hrvatska ima funkcionirajuće tržišno gospodarstvo, te da bi se u srednjoročnom razdoblju (3-4 godine) trebalo moći nositi s konkurentskim pritiskom unutar Unije. U gospodarskom dijelu, Komisija ističe da je potrebno dodatno po-

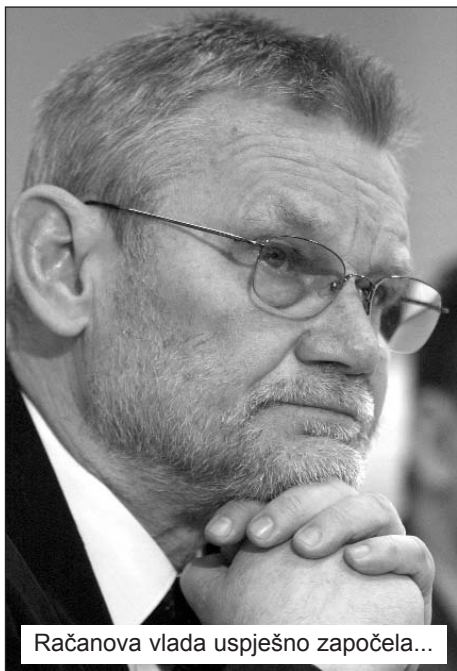
Za dva mjeseca status kandidata?

Prema uobičajenoj proceduri, Europska komisija prosljeđuje avis Europskom vijeću (šefovi država ili vlada EU), koje donosi konačnu odluku o kandidatskom statusu i datumu početka pregovora o članstvu. Očekuje se da će Europsko vijeće odlučivati o hrvatskom statusu na svom prvom sljedećem sastanku 17. i 18. lipnja u Bruxellesu. Za odluku o dobivanju statusa kandidata i datuma početka pregovora potreban je konsenzus svih zemalja članica, kojih će tada biti 25. ■

Britanski Financial Times Hrvatska u EU 2007.

»Kada zemlje članice formalno prihvatite preporuku Komisije na samitu u lipnju, diplomati očekuju početak pregovora ujesen. Ovisno o brzini pregovora i daljnjim reformama u zemlji, Hrvatska bi mogla biti spremna za priključenje 2007. zajedno s Bugarskom. No, još nije sigurno hoće li do tada Rumunjska biti spremna«.

Račanova vlada uspješno započela...

boljšati djelovanje tržišnih mehanizama, pojačati učinkovitost pravosudnog aparata, te da Hrvatska ima relativno dobro obrazovanu radnu snagu i dobru cestovnu i telekomunikacijsku infrastrukturu.

Predsjednik RH Stjepan Mesić Nastaviti započeto

»Ovdje nema uvjeta i mi samo moramo nastaviti ono što smo i do sada radili. Nema ni jednog uvjeta koji se stavlja pred Hrvatsku i mislim da od lipnja možemo pregovarati. Možemo biti posebno zadovoljni. Europa se udružuje i mi u tom procesu želimo sudjelovati. Vjerujem da će naši strateški ciljevi biti ostvareni«, zaključio je predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić po dobivanju pozitivnog mišljenja Europske komisije. ■

Hrvatska može ispuniti potrebne kriterije u svim poglavljima u srednjoročnom razdoblju od pet godina, osim na području zaštite okoliša, budući da su na tom području potrebna jako velika ulaganja, ocjenjuje Komisija.

Uz avis Komisija je objavila i prijedlog Europskog partnerstva s Hrvatskom, u kojem se identificiraju prioriteti u priprema za članstvo. Od Hrvatske se očekuje da napravi detaljan plan provedbe prioriteta iz partnerstva s vremenskim rokovima kada će što napraviti. Prioriteti su podijeljeni na kratkoročne (1-2 godine) i srednjoročne (3-4 godine). Napredak u provedbi prioriteta Komisija će redovito pratiti u redovitim godišnjim izvješćima o Procesu stabilizacije i pridruživanja.

REAGIRANJA U HRVATSKOJ: Nakon završetka sjednice Komisije, na kojoj je usuglašen konačan tekst avisa, povjerenici za vanjske poslove i proširenje EU Chris

Susjedi o hrvatskom avisu

Dok je u, na primjer, austrijskim medijima pozitivan avis o Hrvatskoj praćen naslovima »Hrvatska je dobrodošla u EU«, u tek ponekima srpskim medijima moglo se naći da su susjedi »ispunili uvjete« (Blic) i da je haška tužiteljica Carla del Ponte dala pozitivno mišljenje o suradnji Hrvatske s Haškim sudom (Radio B92).

»Hrvatska treba održati punu suradnju i poduzeti sve potrebne korake kako bi se osiguralo da se i preostali optuženik pronađe i preda Tribunalu«, navodi se u izvješću Komisije, ali se ne navodi ime generala Ante Gotovine koji je u bijegu. Gotovina je optužen za ratne zločine tijekom operacije 'Oluja' 1995. godine«, izvijestio je B92.

Toga dana, kada je avis predan Hrvatskoj, u središnjem dnevniku na RTS-u u 19,30 ta vijest nije niti spomenuta. ■

Patten i Guenter Verheugen predali su avis hrvatskom ministru vanjskih poslova Miomiru Žužulu i ministrici europskih integracija Kolindi Grabar Kitarović.

Istoga dana, 20. travnja, predsjednik hrvatske Vlade Ivo Sanader je od voditelja izaslanstva Europske komisije u Zagrebu Jacquesa Wunenburgera dobio avis Europske komisije, te je tom prigodom izjavio: »Naš je konačni cilj punopravno članstvo Hrvatske u EU u idućih nekoliko godina... nadamo se završetku pregovora kako bismo Europskoj uniji mogli pristupiti u tom roku«, zaključio je Sanader.

»Hrvatska je danas napravila golem korak, bez kojeg nema napretka, a osobito može biti ponosna na način na koji je on ostvaren«, izjavio je hrvatski ministar vanjskih poslova Miomir Žužul, te je dodao kako ga je »iznenadila ukupna atmosfera u Strasbourgu, bez ikakvih rezervi prema Hrvatskoj, pri čemu se isticalo kako smo na dobrom putu«.

Predsjednik Sabora Vladimir Šeks rekao je da je to kruna uspješnog političkog djelovanja sadašnje Sanaderove i bivše Račanove vlade na ispunjavanju kriterija koje Hrvatska treba ispuniti.

Predsjednik SDP-a Ivica Račan rekao je kako je bio optimist da će Hrvatska dobiti pozitivan avis, jer, kaže, »zna da je bivša vlada dobro obavila posao, nužan da bi do avisa uopće došlo... Bilo je važno da se s

europskom politikom nastavi, a nova vlada je to napravila i naš posao u tom dijelu nije ugrozila«, zaključuje bivši hrvatski premijer.

Potpredsjednik LS-a Zlatko Kramarić smatra da je avis dobra vijest, da »honorira« europsko ponašanje Hrvatske, ali da njemu ne treba pristupiti »euforično« jer je riječ o tek prvoj stepenici u približavanju EU.

Predsjednik HSP-a Ante Đapić rekao je da je očekivao pozitivan avis, »jer je nakon toliko batina koje je Hrvatska dobila od međunarodne zajednice bilo i vrijeme za malo mrkve«. Hrvatsku sada očekuje niz novih zahtjeva, što ga, kaže, podsjeća na »iščekivanje novogodišnje političke noći«.

Predsjednica HNS-a Vesna Pusić rekla je da je pozitivan avis pokazao da su napore koje je Hrvatska činila u zadnje četiri godine urodili plodom. »Pravi posao ove vlade sada tek počinje, to je njezina zadaća, ali i svih političkih stranaka, kako bi u lipnju osigurali da Hrvatska i formalno dobije status kandidata i datum početka pregovora«, kazala je predsjednica HNS-a.

Potpredsjednik SDSS-a Milorad Pupovac kazao je da je pozitivan avis potvrdio demokratska nastojanja kako bivše, tako i aktualne vlade, ali je, kaže, ujedno i okvir za nove obveze u uvođenju europskih demokratskih standarda te ponašanje unutar državnih granica. ■

... a Sanaderova uspješno nastavila

Sastanak roditelja budućih prvaka, potencijalnih polaznika hrvatskih odjela

Odluka je na roditeljima

Očekuje se da upisa u hrvatske odjele bude, osim u Subotici, i u Đurđinu, Maloj Bosni, Aleksandrovu, Starom Žedniku

Piše: Željka Cvijanov

Po drugi put u subotičkoj župi »Isusova Uskrsnuća« u četvrtak 22. travnja održan je roditeljski sastanak radi boljeg informiranja o upisu mališana u prve razrede. Predsjednica katehetskog odjela ove župe *Nevenka Tumbas*, koja je ujedno i organizatorica, pozdravila je sve prisutne i, kako je napomenula, »odvažne«, roditelje.

Ovom sastanku prisustvovao je ravnatelj Osnovne škole »Ivan Milutinović« iz Su-

botice *Ivan Stipić*, koji je i ravnatelj Odjela za obrazovanje Hrvatskog nacionalnog vijeća, zatim član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za obrazovanje *Dujo Runje*, te učiteljica OŠ »Matko Vuković« koja vodi hrvatski razred *Ana Čavrgov*, kao i učiteljica za sljedeću generaciju mališana koji će se upisati u hrvatski razred *Sonja Konkolić*. Kao domaćin bio je prisutan vč. *Bela Stantić*, koji je ujedno i vjeroučitelj u školi »Matko Vuković«.

UPISI: Na ovom sastanku se razgovaralo na temu upisa djece u hrvatske razrede. Na prethodnom ovakvom sastanku bilo je oko trideset roditelja, a ovoga puta nešto manje, točnije bili su oni koji žele svoju djecu upisati u hrvatske odjele. Kako je rekao *Dujo Runje*, poslije pedeset godina nam se pružila šansa da opet imamo odjele na hrvatskom jeziku, a mi to ne koristimo jer se plašimo što će nam tko reći. Za OŠ »Ivan Muli-

tinović« i »Matko Vuković« se već neslužbeno zna broj djece koja se žele upisati i pohađati školu na svom materinjem, hrvatskom jeziku. Očekuje se da upisa u hrvatske odjele bude i u Đurđinu, Maloj Bosni, Aleksandrovu, Starom Žedniku, kao i u OŠ »Đuro Salaj« u Subotici.

Kao problem kod upisa javilo se i to da roditelji i ako odluče upisati svoje dijete u hrvatski razred, kad dođu na upis budu odgovoreni od toga, jer kako poneki kažu, to može loše utjecati na dijete da se razdvaja od ostale djece. No, to možemo samo nazvati pričom jer, kako nam je rekla učiteljica *Ana Čavrgov*, »još niti jedno dijete nije bilo prozivano zato što je Hrvat, naprotiv, oni se druže s drugom djecom i obrnuto, oni su svi jedno i hvala Bogu kod djece nema takvog razmišljanja. Svi se skupa druže i igraju bez obzira na nacionalnost.«

ODLUKA JE NA RODITELJIMA: Kako je ravnatelj škole »Ivan Milutinović« *Ivan Stipić* na sastanku kazao, oni koji žele da im djeca idu u hrvatski razred, pri upisu po pravilu dobivaju upisnicu na hrvatskom jeziku, gdje se trebaju još odlučiti i za izborni predmet, odnosno vjeronauk ili

Iskustva roditelja

Ivanka Ivanković

Ne plašiti se »razdvajanja«

»U Aleksandrovu za sada, prema mom znanju, ima mali broj zainteresiran za upis prvaka u hrvatske razrede, točnije mali broj onih koji su spremni upisati djecu u hrvatske odjele. Bilo bi tu mnogo više djece, ali se neki od roditelja plaše, jer ne žele razdvajati svoju od druge djece. Mislim da to nije razdvajanje, naprotiv, po mom mišljenju to je bogatstvo različitosti, jer će moje dijete znati i hrvatski i srpski jezik i mislim da to neće nikom smetati.

Koliko mi znamo kadra ima, ali hoće li biti dovoljan broj djece, za sada se ne zna. Mi bismo naše dijete, ako ne bude odjel u Aleksandrovu, dali i u OŠ »Matko Vuković«, ali bi nam to predstavljalo određene probleme, pa bi ipak radije da ono ide ovdje u OŠ »Sveti Šava«.

Slavica Skenderović

Budimo ponosni na ono što smo

»Razgovarala sam s nekim od roditelja koja imaju dijete predškolskog uzrasta, te ih upitala hoće li upisati svoje dijete u hrvatski razred. Dobila sam umjesto odgovora pitanje, 'a što će se dogoditi u starijim razredima?' Ja znam da ćemo mi naše dijete upisati u hrvatski razred, a roditelji ma koji su zabrinuti za starije razrede mogu reći da djeca u hrvatskom odjelu uče i srpski jezik. Još jedna važna stvar, obzirom da u hrvatskom razredu ima manji broj djece, učiteljica puno više radi s njima, a djeca znaju dva jezika – i srpski i materinji hrvatski. S obzirom da imam već

jedno dijete u hrvatskom razredu, roditeljima ovogodišnjih prvaka mogu reći da se nemaju čega plašiti, to je naše i mi se trebamo ponositi time, a ne bježati od toga«.

Ivan Piuković

Prema svojoj savjesti

»Oduvijek smo željeli upisati dijete u hrvatski razred, pokazalo se da smo to stvarno jako i iskreno željeli, jer prošle godine, kad je naš sin bio budući prvak, pružila nam se ta šansa. Naravno, mi smo dijete upisali i sada samo možemo svjedočiti i govoriti o tome. Mi smo jako zadovoljni načinom rada i time što se pruža našoj djeci. Nijednog trenutka se nismo dvoumili, išli smo prema svojoj savjesti što bih i drugima preporučio. Ni u jednom momentu djeca nisu bila prozivana zbog tog što su Hrvati, naprotiv, oni se skupa druže s drugom djecom.«

građanski odgoj i za mađarski jezik kao jezik društvene sredine.

Između ostalog, roditelji su se interesirali i što će biti ako se dogodi da bude mali broj prijavljene djece. Dobili su odgovor da postoje i kombinirani razredi, tako da djeca prvog i drugog razreda idu skupa, što je, kako je Runje rekao, dobro, jer djeci koja su u drugom razredu neće smetati da utvrde neki dio gradiva, niti će naprednijoj djeci prvoga razreda smetati da nešto više nauče. U praksi taj kombinirani razred se pokazao kao dobra stvar, naime, i u vrtićima koji rade po programu »Marije Montessori«, kao što je vrtić »Marija Petković« u Subotici, pokazalo se da je to izuzetno dobro. Također, u razredima u kojima ima manje djece lakše je raditi, jer učitelj ima više vremena te se može posvetiti svakom djetetu osobno, u zavisnosti od njego-

vih potreba. S obzirom da puno studenata iz Subotice odlazi u Zagreb na studije, ovo je još jedna pomoć, da dijete od malih nogu uči svoj materinji jezik što će mu zasigurno kasnije u životu pomoći.

Do upisa još ima mjesec dana, jer upis traje do 31. svibnja. Na roditeljima je velika odluka i budućnost njihove djece. Hoće li djeca biti upisana u hrvatske ili srpske razrede odlučit će roditelji. Hoće li djeca biti odgajana u vjeri, također je na roditeljima. Na roditeljima je velika odgovornost i briga oko djeteta, pa neka svatko radi po svojoj savjesti. Organizatorica ovog sastanka Nevenka Tumbas na kraju je pozvala sve roditelje koji su već odlučili djecu upisati u hrvatske razrede da to učine što prije, te da na taj način ohrabre one koji još razmišljaju.

Sa sastanka

O vjeronauku

Da znamo gdje pripadamo

Kako je organizatorica odmah na početku i kazala, ovaj sastanak je sazvan radi boljeg upoznavanja roditelja s onim što je važno da znaju tijekom upisa svojih prvaka. Moraju osigurati dokumentaciju i odlučiti hoće li njihova djeca ići na vjeronauk ili na građanski odgoj. Kako je napomenuo vlč. **Bela Stantić**, do sada su nas učili da se bojimo i skrivamo svoje, sada nam je pružena šansa da bez ikakvih problema upišemo djecu na vjeronauk, a mi još o tome razmišljamo. Djeca, točnije roditelji, kada se već izjasne da žele ići na vjeronauk, trebaju upisati i to jesu li katoličke ili pravoslavne vjeroispovijesti.

S obzirom da su neki optuživali vlč. Stantića kako dijeli letke i propagira protiv škole »Matko Vuković«, primoravajući djecu da idu na vjeronauk a ne na građanski odgoj, te da time oduzima fond sati drugim učiteljima, on je rekao: »Nemam ništa protiv nikoga, i time što smo Hrvati, mi nikoga ne ugrožavamo niti napadamo. Vjeronaukom možemo samo dobro postići, jer tamo se nitko neće naučiti svađati, niti krasti, a vjerujem kako je svakom roditelju stalo do svojeg djeteta.« Velečasni Stantić je još do-
dao kako zna, da do sada nismo odgajani u svojoj vjeri, te se mnogi još boje priznati i reći da su vjernici-katolici. »Ne trebamo se mi toga stidjeti niti to kriti, nego naprotiv, trebamo djecu odgajati u kršćanskom duhu. Čovjek mora znati gdje pripada, a odgoj je bitan za razvoj čovjeka.«

Andelka Nađ Kanás

To je bila i želja djeteta

»Naš sin je išao u vrtić 'Marija Petković', gdje je dobio prvo znanje hrvatskog jezika. Ne samo na našu inicijativu, već kako je i on sam tražio, upisali smo ga prošle godine u hrvatski razred. Sada oni završavaju prvi razred i mogu reći da sam jako zadovoljna. Sviđa mi se program po kojem rade. Važno mi je to što uče o kulturnoj baštini svog naroda kao i o vjerskim blagdanima.«

Ivka Jakopčić

Hrvatskog smo podrijetla

»Željeli smo sina, koji sada ide u drugi razred, upisati da uči na materinjem, hrvatskom, jeziku, ali u Ljutovu tada nije bio formiran hrvatski odjel. Mi smo hrvatskog podrijetla i mislim da je red da se materinji jezik nauči i da se naša tradicija i kultura sačuvaju i zato naš sin pohađa satove hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture. On voli pohađati satove hrvatskog jezika, a ja sam veoma zadovoljna kako učiteljica **Stantić Prčić** radi s njima. Mislim da je dobro i zbog daljnjeg školovanja da nauči hrvatski jezik, ako bi htio nastaviti školovanje u Hrvatskoj. Na žalost, sta-

rija kćerka nije imala mogućnost učiti u školi hrvatski, a mislim da za svakog može biti samo dobro ukoliko zna više jezika.«

Ildikó Prčić

Ni udaljenost škole nije problem

»Moj muž je Hrvat, a ja sam Mađarica. Kada je najstarija kćerka **Adrijana** završila gimnaziju, jedina joj je želja bila studirati u Zagrebu. Zahvaljujući njenoj upornosti i dragom Bogu, ona je upisala DIF u Zagrebu. Kćerka **Danijela** sada završava srednju medicinsku školu, vidim da i nju srce vuče u Hrvatsku. Iako je prijatelji nagovaraju da ostane u Novom Sadu, ona se već priprema za prijemni ispit u Zagrebu. Najmlađa

kćerka **Izabela** i sin **Stevan** idu u hrvatski katolički vrtić »Marija Petković« i jako sam zadovoljna time što djeca imaju vjerski odgoj, kao i time što uče i govore hrvatski jezik. Kad su krenuli u vrtić slabo su govorili hrvatski, a sada već savršeno govore, te među sobom razgovaraju na hrvatskom jeziku. Obradovala sam se i jako mi je drago što se otvara hrvatski odjel. Sretna sam što moja djeca imaju tu mogućnost da i u osnovnoj školi uče hrvatski jezik i razvijaju to što su u vrtiću započeli s odgajateljicama i sestrom **Ivom**. Nama je ova škola daleko, ali ipak smatram da to nije toliko važno, ako uzmem u obzir što **Izabela** time dobiva.«

Edit Pintér Molnár, članica Izvršnog odbora SO Subotica zadužena za obrazovanje

Uvjeti za obrazovanje na hrvatskom sve bolji

»U Općini Subotica postoje škole gdje je broj djece mali, osobito u nekim selima, i do sada je uvijek bio otvaran odjel čak i s pet đaka * Teško je dobiti tu dozvolu, ali se nadamo da ćemo i ove godine moći zadovoljiti sve zahtjeve i osigurati da djeca ne putuju«

Povodom upisa prvaka u osnovne škole razgovarali smo s članicom Izvršnog odbora SO Subotica zaduženom za obrazovanje Editom Pintér Molnár.

►Od prije tri godine roditelji mogu upisati dijete u osnovnu školu i na hrvatskom jeziku. Ima li nekih novina koje bi roditelji trebali znati?

Obrasci za upis u prvi razred osnovnih škola su pripremljeni na srpskom, mađarskom i hrvatskom jeziku i upućeni su školama, tako da roditelji u ovisnosti od toga na kojem jeziku žele upisati dijete popunjavaju i obrazac na odgovarajućem jeziku. Škole su

pripremljene za upis u svakom smislu i počelo je anketiranje djece. Prema mom mišljenju uvjeti za obrazovanje na hrvatskom jeziku su sve bolji, postoji mogućnost nabavke udžbenika, od ove školske godine je ovdje i učiteljica iz Hrvatske, a i učiteljice sada već imaju značajno iskustvo u provođenju nastave.

►Roditelji uglavnom žele da im dijete ide u najbližu školu. Međutim, ne postoji u svakoj školi u Općini Subotica mogućnost upisa djece na hrvatskom nastavnom jeziku.

Pravilnik o raspodjeli đaka određuje razmještaj đaka po školama, a Općina i škole se dogovaraju da to bude najracionalnije

Reagiranje Bele Tonkovića na prošlotjedno priopćenje DSHV-a

»Komunistička praksa političke čistke«

Nakon prošlotjednog priopćenja sa sjednice Vijeća DSHV-a, javnosti se svojim pisanim reagiranjem obratio bivši predsjednik te stranke Bela Tonković.

»Politička stranka DSHV je ovih dana objavila izjavu za javnost u kojoj me je teško napala.

Ako objavite tu izjavu, onda se pozivam na Zakon o informiranju Republike Srbije i tražim da objavite i moju reakciju u cijelosti:

Rukovodstvo novoosnovane DSHV nastavlja sa starom praksom nekih svojih članova, koju su dobro naučili u komunističkim vremenima na rukovodećim položajima i u komitetima, da neistinitim optužbama – po principu tri puta ponovljena laž postaje istina – spletkama i šarlatanstvom razara sve oko sebe i uvodi jednomymlje, prikazujući to kao jedinstvo. I optužbe iz najnovije 'izjave za javnost' ima-

ju isti cilj: insinuacijama i iskrivljivanjem činjenica diskreditirati Belu Tonkovića. Očito je da im je moja malenkost glas savjesti.

Dosadašnje optužbe za navodno otuđenje novca, koje su protiv mene lansirali preko svog glasnogovornika, na sudu su se pokazale kao neistinite, pa su na svog glasnogovornika navalili sav teret izgnjenog sudskog postupka (vjerojatno čak i zatvora!), nemilosrdno ga odbacili kao staru krpu i isključili iz stranke da ne bi unutar same stranke imali svjedoka za svoje makinacije.

Međutim, to nije sve – plan je daleko opsežniji:

Silnim smjenama i isključenjima iz stranke (stara komunistička praksa političke čistke!) oni nastoje kod intelektualaca uništiti volju za političkim angažmanom, a svojim neozbiljnim ponašanjem i svađalaštvom otjerati narod s političke scene, svesti ga na potpolitičku razinu i

uništiti sve što je na političkom planu postignuto od 1990. do 2003. To je isto što je SK uradio s hrvatskim proljećem 1971.: progon nacionalno svjesnog, demokratski orijentiranog i profiliranog političkog kadra i dominacija nedemokratskih snaga.

To je pravi razlog za razdor u hrvatskom korpusu u Vojvodini, a plod je njihovog kontinuiranog ponašanja.

Nekim formalnim spajanjem nepostojeće stranke s potpuno uništenom strankom razdor se ne može nadvladati. Time se samo zatvaraju oči pred stvarnošću, povlači se u autizam i naivni vuku za sobom u političku propast. Narod to vidi i zato ignorira sadašnji DSHV, pa se on sveo na manje od subotičke podružnice iz 'tonkovićevog razdoblja'.

Na svu sreću vremena su se promijenila i neće biti baš tako kako planira rukovodstvo sadašnjeg DSHV-a.«

mr. Bela Tonković

rješenje, i svakako je najbolje za dijete obrazovati se u školi koja je u njegovoj najbližoj okolini. Međutim, ukoliko u njihovoj najbližoj školi ne postoji formiran odjel s hrvatskim nastavnim jezikom, a roditelji žele upisati dijete u razred na hrvatskom jeziku, Općina osigurava plaćanje prijevoza, iako nije u obvezi da to čini. U našoj Općini postoje škole gdje je broj djece mali, osobito u nekim selima, i do sada je uvijek bio otvaran odjel čak i s pet đaka. Teško je dobiti tu dozvolu, ali se nadamo da ćemo i ove godine moći zadovoljiti sve zahtjeve i osigurati da djeca ne putuju. Druga je mogućnost da se formiraju kombinirani odjeli. Roditelji to često ne vole, ali na temelju iskustva znamo da se u ovakvim odjelima samostalnost djece više razvija.

► **Ima li novina glede hrvatskog jezika s**

elementima nacionalne kulture kao izbornog predmeta?

Mi smo stupili u kontakt s pokrajinskim Tajništvom za obrazovanje i kulturu, da hrvatski jezik više ne bude uvršten kod izbornih predmeta, već da ulazi u normalan raspored kod onih đaka koji ne pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Na ovaj način neće ga ometati drugi izborni predmeti i djeca ne moraju birati između na primjer računala i hrvatskog jezika, kao što je to bilo do sada. Osim toga, budući da je to na ovaj način riješeno, hrvatski jezik ne ovisi o financiranju od strane Općine već ga financira Ministarstvo prosvjete. Njegovanje jezika ide u samo nekoliko škola i smatram da je to malo, jer je njegovanje materinjeg jezika veoma važno.

► **Postoje strepnje kod nekih roditelja hoće li se organizirati nastava u višim**

razredima osnovne škole na hrvatskom jeziku.

Hrvatski odjeli će se, naravno, otvoriti i nadamo se da ćemo uspostaviti kontakt s Učiteljskim fakultetom u Osijeku kako bi se naši učitelji mogli dalje obrazovati. Razmišljamo dakle već sada o mogućnosti daljnjeg školovanja u višim razredima osnovne škole, a s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća smo već razgovarali u kojim školama su najpovoljniji uvjeti za organiziranje kompletne nastave na hrvatskom jeziku u višim razredima. Ako stvarno želimo kvalitetno obrazovanje na hrvatskom jeziku, potrebno je objediniti profesore koji mogu predavati na hrvatskom nastavnom jeziku u nekoliko škola, i ukoliko bi se to tako riješilo – bio bi organiziran i autobusni prijevoz za učenike.

J. D.

Prvi službeni susret čelnika DSHV-a i HNV-a

Stvaranje okvira za suradnju

Najavljene sinkronizirane aktivnosti na planu obrazovanja, informiranja i gospodarstva

Poslije ujedinjenja dvije hrvatske stranke došlo je i do prvog susreta čelnika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i čelnika Hrvatskog nacionalnog vijeća. Sastanku koji se održao 27. travnja u Uredu HNV-a prisustvovali su ispred DSHV-a predsjednik *Petar Kuntić*, dopredsjednici *Josip Gabrić* i *Dorđe Čović*, te članovi Predsjedništva *Martin Bačić* i *Dužo Runje*, a ispred HNV-a predsjednik *mr. sc. Josip Ivanović* i predsjed-

nik Izvršnog odbora HNV-a *Lazo Vojnić Hajduk*.

Dvije teme su bile na dnevnom redu: obrazovanje na hrvatskom jeziku i trenutna situacija u gospodarstvu Vojvodine. Josip Ivanović je izrazio zadovoljstvo što je Vijeće DSHV-a zauzelo stav o suradnji s HNV-om i rekao kako je potrebno raditi na stvaranju povoljnog ozračja kako bi se Hrvati osjećali mirnije i sigurnije i ohrabрили da ostvaruju prava koja realno postoje

ali se u nedovoljnoj mjeri koriste. Dužo Runje je istakao kako su ključne točke na kojima treba raditi u obrazovanju doedukacija učitelja, priprema za organiziranje nastave u višim razredima osnovne škole i osnivanje gimnazije na hrvatskom jeziku. Martin Bačić je istaknuo kako je potrebno razdvojiti što će raditi HNV a što stranka i predložio da se organiziraju sastanci s roditeljima kako bi oni bili u potpunosti informirani o svim aspektima upisa u hrvatska odjeljenja. Postignut je dogovor da će se nakon prvog svibnja u svim mjestima gdje žive Hrvati organizirati sastanci s roditeljima.

Petar Kuntić je govorio o aktualnom procesu privatizacije poljoprivrednih industrijskih kombinata gdje su Hrvati u cjelini kao zajednica u nepovoljnom položaju jer ne raspolažu kapitalom, niti je do sada pružena pomoć od strane matične države na poboljšanju ekonomskog položaja Hrvata u Vojvodini. Franjo Vujkov je informirao nazočne o predstojećoj privatizaciji Radio Subotice, gdje će se svaka redakcija posebno privatizirati. Postoji mogućnost proširenja programa na hrvatskom jeziku i dobivanja frekvencije, te bi u tom cilju trebali zauzeti zajedničko stajalište i sinkronizirati aktivnosti da bi se to i ostvarilo.

J. D.

Početak zbližavanja: rukovodstva HNV-a i DSHV-a

Ana Čavrgov, učiteljica u odjelu na hrvatskom jeziku, o nastavi na materinjem jeziku

Mogućnost da sačuvamo identitet

Postojanje hrvatskih odjela značajno je i zbog pozitivnog ozračja koje vlada među nama, na relaciji učenik-obitelj-škola-crkva * Sada svi djelujemo u istom duhu i dijete više nije u poziciji kao što je bilo ranije, da jedno uči u obitelji, a drugo u školi. * Materinji jezik omogućuje učeniku stvaranje svijesti o sebi, drugima, okruženju, i ono što je jako važno, razvija samopoštovanje i samopouzdanje * Upis je tek počeo, ali primjećujem daleko veću zainteresiranost roditelja, nego što je to bilo prošle ili prethodne godine

Razgovor vodio: Zvonimir Perušić

Učiteljica Ana Čavrgov već drugu godinu drži nastavu na hrvatskom jeziku. Vodi drugi razred u subotičkoj Osnovnoj školi »Matko Vuković«, u odjelu na hrvatskom jeziku. Mnogi je smatraju jednom od najagilnijih učiteljica, i uopće osobom koja vrlo aktivno i vrlo uspješno radi na promociji obrazovanja na hrvatskom jeziku.

HR: Drugu ste godinu učiteljica u odjelu s hrvatskim nastavnim jezikom. Kako, nakon ove dvije godine, ocjenjujete cijeli projekt uvođenja hrvatskog jezika u osnovne škole?

Ocjenjujem ga vrlo pozitivno. Hrvati na ovim prostorima skoro pedeset godina nisu imali mogućnost školovati se na materinjem jeziku, a to je jedan od osnova da se sačuva naš nacionalni identitet. Očigledno je bilo potrebno da prođe puno godina, kako bi Hrvati prije svega bili priznati kao nacionalna manjina, a da onda počnu ostvarivati i prava koja im po toj osnovi pripadaju. Nastava na hrvatskom jeziku započela je u Općini Subotica 2002. godine, formirana su četiri odjela u četiri škole, i to jedan u OŠ »Matko Vuković« u Subotici, zatim u OŠ »Matija Gubec« u Tavankutu, u OŠ »Ivan Milutinović« u Maloj Bosni i u OŠ »Vladimir Nazor« u Đurđinu. Sad su to već đaci drugog razreda, a prošle godine formirana su još tri odjela na hrvatskom jeziku. »Matko Vuković« je bogatiji za jedan odjel, formiran je odjel u OŠ »Ivan Milutinović« u Subotici, dok je u Maloj Bosni formiran kombinirani odjel, što znači da učenici prvog i drugog razreda pohađaju nastavu u istom odjelu. I druge učiteljice imaju veoma pozitivno mišljenje i iskustvo, kao uostalom i roditelji. Postojanje hrvatskih odjela značajno je i zbog pozitivnog ozračja koje vlada među nama, na relaciji učenik-obitelj-škola-crkva. Sada svi djeluje-

mo u istom duhu i dijete više nije u poziciji kao što je bilo ranije, da jedno uči u obitelji, a drugo u školi.

HR: Koliki je, po Vašem mišljenju, značaj obrazovanja na materinjem jeziku za svakog pojedinca, kao i za manjinsku zajednicu u cjelini?

Jezik je bitna sastavnica života i to upravo materinji jezik. Po riječi vlastitoj i tuđoj, postajemo ono što jesmo, kao pojedinačne, jedinstvene osobe, prepoznatljive po kulturnom, nacionalnom i drugom identitetu. Na materinjem jeziku dijete, kao i odrasla osoba, razmišlja, doživljava svijet, izražava najtanjanije osobnosti. Materinji jezik omogućuje učeniku stvaranje svijesti o sebi, drugima, okruženju, i ono što je jako važno, razvija samopoštovanje i samopouzdanje.

HR: U tijeku je upis djece osnovnih škola. Kakva je po Vašim saznanjima situacija, koliko je zainteresiranost za upis u hrvatske odjele?

Već se sada može reći da u OŠ »Matko Vuković«, gdje ja predajem, ima više od desetero djece čiji bi ih roditelji rado upisali u hrvatski odjel. Za ostale škole ne znam pouzdano, jer je upis tek počeo, ali primjećujem daleko veću zainteresiranost roditelja, nego što je to bilo prošle ili prethodne godine. Roditelji vide da to zaista dobro funkcionira, da nema problema što se jezika tiče, dakle nema više ni toga straha da djeca možda neće znati govoriti srpski jezik, što ne bi bilo dobro. Nama koji ovdje živimo, srpski jezik će i dalje ostati važan u komuniciranju s okruženjem.

Monoštorka u Subotici

Ana Čavrgov, rođena Đanić, nastavnica Razredne nastave u OŠ »Matko Vuković« u Subotici, završila je Pedagošku akademiju u Somboru i već 21 godinu radi kao učiteljica. Rođena je u Bačkom Monoštoru, a u Subotici je prije dvije godine prva počela rad u hrvatskom odjelu, kada je taj odjel bio jedini na hrvatskom jeziku u gradu. Istovremeno, Ana Čavrgov predaje vjeronauk u prvim i drugim razredima, a imenovana je kao katehistica od strane biskupa Ivana Penzeša. Oba njena sina također pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku u OŠ »Matko Vuković«.

HR: Često se može čuti kako se roditelji predomišljaju, kako im nije jednostavno upisati dijete u hrvatski razred. Zbog čega je to tako?

Po mom mišljenju to je rezultat političkog ozračja koje vlada u ovoj zemlji. Dugo nije bilo popularno biti Hrvat, pa se to samim tim odražavalo i na stav roditelja prilikom upisa djece u hrvatske odjele. Roditelji su se u početku plašili da će njihova djeca biti izdvojena od ostale djece, a praksa je pokazala da to nije tako i da djeca ne prave nikakvu razliku. Štoviše, prihvaćaju i uvažavaju tu različitost i možda bolje nego mi odrasli razumiju to, da je ljepota upravo u različitosti. Međutim, situacija se mijenja na bolje, a to se vidi i po tome, što sada ima daleko više roditelja zainteresiranih za upis u hrvatske odjele, kao i za izučavanje predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Recimo, samo u našoj školi – »Matko Vuković« – ima oko osamdeset učenika koji izučavaju hrvatski jezik. Na mnogim sastancima roditelji od nas traže da njihova djeca, koja recimo završavaju četvrti razred, od petog razreda počnu s izučavanjem hrvatskog jezika.

HR: U hrvatskim odjelima nema velikog broja učenika. Znači li to da se s njima može uspješnije i kvalitetnije raditi?

Svakako. Mali broj djece omogućava bolji individualni i individualizirani pristup

učitelja djetetu. Uvažavajući njihove sposobnosti i interesiranja, učite lji su bliži djeci i imaju više prostora za obrazovno-odgojni rad. U odjelima s velikim brojem djece daleko je teže ostvariti ovakvu komunikaciju s djecom.

HR: Kako djeca prihvaćaju obrazovanje na hrvatskom jeziku, budući da većina njih u obitelji govori ikavicom?

Kada je riječ o dijalektu, valja izbjegavati krajnosti. Mi kod djece razvijamo pravilan odnos i prema književnom jeziku, a i prema dijalektu. Razvijajući svijest o nužnosti solidnog ovladavanja hrvatskim književnim jezikom, koji omogućuje komunikaciju na širim prostorima, razvijamo i svijest o vrijednosti dijalekta, kao nositelja značajne kulture. Veliki su strahovi bili kod roditelja, jer nisu znali kako će moći pomoći svojoj djeci, jer sami ne govore književnim jezikom, ali poštujući dijalekt omogućujemo učeniku da se slobodno izražava, ali i da postupno, bez prisile, ovladava

i književnim jezikom. S obzirom da se ni mi učitelji do sada nismo služili u dovoljnoj mjeri hrvatskim književnim jezikom, ipak im uspijevamo pokazati svoju ljubav prema jeziku. Jer, što se više mi trudimo, to se i učenici više povode za nama.

HR: Po kojem se nastavnom programu izvodi nastava na hrvatskom jeziku?

Nastava na hrvatskom jeziku izvodi se po važećim programima u Srbiji. To će reći da je program identičan s programom na srpskom jeziku, osim u predmetu hrvatski jezik. Naime, za predmet hrvatski jezik donijet je program za osnovne škole koji je sačinila naša zajednica, točnije profesorica mr. Marija Grasl. Ovaj program objavljen je kao službeni program Republike Srbije. Program za predmet hrvatskog jezika primljen je dobro od stručne javnosti i od nadležnih tijela. Od prošle školske godine prevedeni su udžbenici iz matematike i upoznavanja prirode na hrvatski jezik, a za predmet hrvatski jezik uvezeni su udžbenici i priručnici iz Republike Hrvatske. Situacija nam je dobrim olakšana konceptom reformirane škole, gdje su udžbenici pomagala učiteljima, a učitelji su ti koji su kreatori i realizatori vlastite prakse. Moje osobno iskustvo je da se u pitanju udžbenika u Republici Hrvatskoj više odmaklo. Naime, već dugi niz godina u Hrvatskoj je

u uporabi više udžbenika za pojedine razrede, tako da učitelji biraju odgovarajuće udžbenike za koje misle da su najbolji. Za nadati se je da ćemo uskoro i mi imati odgovarajuće udžbenike koje će sačiniti i urediti prosvjetni radnici koji rade na hrvatskom jeziku i koji su zainteresirani za ovu materiju u Srbiji. Naime, jasno je da je nama potreban poseban program koji je imanentan nama koji radimo i djelujemo diljem Vojvodine. To trebaju biti programi i udžbenici koji će uvažavati dah i duh čovjeka ove naše nemirne ravnice, sa svim njegovim pitanjima i dilemama. Svaki prijepis i primjena tuđih modela velika je prijetnja da nešto živi kao posebno i autentično, a činjenica je da smo mi nešto posebno i jedinstveno. U odjelima na hrvatskom jeziku obvezan je predmet srpski jezik, koji se izučava dva puta tjedno.

HR: Kakva je u školama opremljenost kada je riječ o nastavi na hrvatskom jeziku? Ima li dovoljno udžbenika, knjiga, dječjih časopisa i svega drugog što je potrebno?

Opremljenost škola kod nas je uopćeno govoreći slaba, ali udžbenika, knjiga, dječjih časopisa, CD-ova, imamo u dovoljnoj mjeri. U tom smislu hrvatski odjeli su dobro opremljeni. Od toliko materijala i pomaga - la koje sada već imamo, ne stignemo, na žalost, sve ni iskoristiti.

HR: Tko je to sve osigurao?

Jedan dio sredstava i pomagala stigao je zahvaljujući Ministarstvu prosvjete i športa Republike Hrvatske, zatim uz pomoć Hrvatske matice iseljenika, Školske knjige iz Zagreba, Školskih novina, HAID-a, kao i zahvaljujući mnogim pojedincima među kojima su: profesorica glazbe iz Zagreba *Ksenija Burić Sarapa*, koja nam šalje dječji časopis *Prvi izbor*, zatim novinar iz Zagreba, inače Subotičanin, *Tomislav Vuković*, koji nam šalje *Mali Koncil*, odvjetnik *Martin Bačić*, koji je puno pomogao prve godine u opremanju učionice, pa onda privatni poduzetnik iz Budimpešte, također Subotičanin, *Antun Vidić*, i mnogi drugi, koji nas podupiru onoliko koliko mogu. I roditelji su veoma raspoloženi, nude i pružaju svoju pomoć. Najvažniju donaciju osigurala je Skupština Grada Zagreba.

HR: Što nedostaje?

Nedostaje nam ono što nedostaje i drugim odjelima u školi – na primjer, računala, televizori, dakle sve ono što bi moderniziralo nastavu i doprinijelo kvalitetnijoj nastavi. Ali, to nije specifičnost, dakle, hrvatskih odjela, nego je to problem sveopće

neopremljenosti naših škola.

HR: Mnoga djeca ne pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, ali odlaze na dodatna dva sata tjedno gdje izučavaju predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Kakvo je Vaše mišljenje o ovom predmetu?

Već sam rekla da je velika zainteresiranost i roditelja i učenika za izučavanje ovoga predmeta. Zadaća je svih nas čuvati značajnu materinsku riječ i duh naroda kojemu pripadamo, a upravo nam ovaj predmet to omogućava. U mnogim sredinama, posebice u šokačkom Podunavlju i u Srijemu, na primjer u Bačkom Monoštoru i Sonti, gdje ima puno Hrvata, ali nisu koncentrirani u centrima, te se stoga ne mogu ni formirati hrvatski odjeli, ovaj predmet u školi im je jedina veza s hrvatskim jezikom, hrvatskom poviješću i kulturom. U tome i jest najveći značaj ovoga predmeta.

HR: Kakva je stručna osposobljenost kadrova koji se bave obrazovanjem na hrvatskom jeziku? Imamo puno učitelja koji su zainteresirani za rad u hrvatskim odjelima, što je sjajno i pokazuje da smo spremni prihvatiti i veći broj djece koja žele pohađati nastavu na vlastitom materinjem jeziku. Svake godine Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske organizira seminar za učitelje iz

hrvatske dijaspor. Ti su seminari odlično organizirani i puno nam pomažu da i mi sami što korektnije savladamo svoj materinji jezik. Kadrova ima dovoljno, imamo ih i za nastavu na hrvatskom jeziku za ostale predmete – povijest, matematiku itd.

HR: Kakva su Vaša predviđanja, hoće li se nastava na hrvatskom jeziku razvijati, i hoćemo li imati možda i gimnaziju na hrvatskom jeziku?

Vjerujem da će se razvijati, i nadam se da ćemo i gimnaziju imati. S obzirom da se svake godine pedesetak studenata upiše na fakultete u Hrvatskoj, smatram da je potreba za hrvatskim odjelima velika i u srednjim školama, dakle ne samo u gimnaziji, tako da ostaje samo riješiti tehničke stvari oko toga.

HR: Što bi, po Vašem mišljenju, trebalo uraditi na popularizaciji nastave na hrvatskom jeziku?

Mora se cijela hrvatska zajednica uključiti u projekt nastave na hrvatskom jeziku. Obrazovanje na materinjem jeziku je prioritet svakog naroda, pa tako i našeg. Sve strukture i institucije hrvatske zajednice bi trebale biti maksimalno angažirane na pitanju obrazovanja na hrvatskom jeziku, jer samo na taj način imamo šanse opstati kao narod na ovom prostoru.

Stanje u Vojvodini se usložnjava

Incidenti dobivaju novi tok

Omladinski županijski pokret 64 iz Segedina, koji veliča nekadašnju veliku Mađarsku, najavljuje prosvjedno okupljanje zbog incidenata usmjerenih protiv vojvođanskih Mađara *

József Kasza najoštrije osudio održavanje takvog prosvjeda

Stanje u Vojvodini ovih dana se usložnjava nakon serije incidenata usmjerenih protiv manjina, koji su počeli poslije izvanrednih republičkih izbora u prosincu prošle godine.

Omladinski županijski Pokret 64 (Hativannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom, HVIM) se prije nekoliko tjedana oglašio informacijom, po kojoj je jedan član ove organizacije *L. Tihaner* na dan početka drame na Kosovu fizički napadnut od strane susjeda srpske nacionalnosti – samo zato što je Mađar. Tihaner je prema neslužbenim informacijama zadobio potres mozga, te mu je slomljena kost lica. HVIM je od Vlade Republike Srbije i subotičke policije zatražio da »momentalno pozove na odgovornost krivce srpske nacionalnosti, koji su još na slobodi, i da ih primjerno kazni«.

TRIANONSKI REVIZIONISTI: No, desio se i val ćirilčnih natpisa tipa »Smrt Mađarima« u mjestima u kojima žive Mađari. HVIM je omladinska organizacija koja veliča nekadašnju veliku Mađarsku, s revizionističkim stavom prema Trianonu, te je najavio prosvjedno okupljanje zbog incidenata usmjerenih protiv vojvođanskih Mađara. Munjevito je reagirao predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara *József Kasza* najoštrije osudivši održavanje takvog prosvjeda, te je istaknuo kako se ne može dopustiti da oni koji su odavde otišli, sada iz inozemstva govore što je ovdašnjima dobro a što nije, te je zatražio da organi reda onemoguće održavanje takvog prosvjeda.

HVIM je odgovorio na ovu Kaszinu izjavu priopćenjem u kojem navodi, kako će reagirati na sve povrede Mađara, te da će obavještavati svjetsku javnost o tome:

»Naša okupljanja ne možete spriječiti ni Viniti bilo tko drugi«, poručio je HVIM Józsefu Kaszi.

CRTANJE VRAGA: Pokraj ove polemike o tome na koji način reagirati na incidente, zastupnik Mađarskog parlamenta iz redova oporbenog Mađarskog demokratskog foruma *László Balogh* izjavio je, kako se »Segedin treba pripremiti na dolazak izbjeglica«, ali da prije toga pred međunarodnom javnosti treba »glasno tražiti zaštitu za vojvođanske Mađare«.

Nakon toga je zastupnička skupina MDF-a zatražila da vojvođanski Mađari

dobiju mađarsko državljanstvo, kako bi se osjećali sigurnijima, dodavši, kako su i druge manjine dobile državljanstvo svojih matičnih zemalja.

HVIM je odlučio u Bečeju koncem travnja održati najavljeno prosvjedno okupljanje, ali u zatvorenom prostoru a ne na ulici, dok će manja skupina članova iz Vojvodine predati peticiju policiji. Inače, na internet sajtu HVIM-a objavljena je informacija, kako su pripadnici ove organizacije 10. travnja u Senti obilježili »oslobođenje iz 1941. godine«.

Nikola Perušić

Hrtkovci dvanaest godina kasnije

Šestoga svibnja navršit će se dvanaest godina od kada je u Hrtkovcima u prisustvu samozvanog vojvode *dr. Vojislava Šešelja*, predsjednika Srpske radikalne stranke, »ozvaničeno« protjerivanje građana nesrpske nacionalnosti iz višenacionalne Vojvodine – stoji u informaciji Resora za informiranje Reformista Vojvodine – Socijaldemokratske partije, jedine stranke koja se tim povodom oglašila u javnosti.

»Toga dana je *Ostoja Sibinčić* pročitao popis 'nepodobnih' građana hrvatske nacionalnosti i nekih srpske, koji su bili protiv nasilnog iseljavanja susjeda. Pod prijetnjama pojedinih izbjeglica ubrzo su se morali iseliti... Mještani *Mijat Štefanac* (Hrvat) pronađen je mrtav u ataru. Maltretiran je župnik... Umjesto table Hrtkovci, na ulazu u selo je stavljen tabla

Srbislavci. Hrtkovci su zabilježeni kao sinonim protjerivanja Hrvata iz Srijema, ali je to prethodno učinjeno i u drugim mjestima Slankamenu, Golubincima...«

»Reformisti Vojvodine se nadaju da se više nikada neće ponoviti vrijeme da lju - di samo zato što su različite nacije i vjere i drugačijeg mišljenja moraju seliti iz mjesta, koje su odabrali za svoj zavičaj. Nacionalističko zlo i isključivost proteklih godina nanijeli su nam mnoge nevolje. Pucalo se, ratovalo, ubijalo... Nasilno je promijenjena struktura stanovništva... Oni koji su to činili prije dvanaest godina i danas mirno šecu ulicama Vojvodine i Srbije i ponovno dižu glave. Možda zbog nehaja institucija pravne države za zlodjela prije 12 godina, sada nam se ponovno događaju maltretiranja pripadnika nacionalnih manjina u Vojvodini. Prijetnje upućivane građanima nesrpske nacionalnosti moraju se shvatiti ozbiljno, jer tako je počelo i prije 12 godina u Hrtkovcima«, stoji na kraju priopćenja Reformista Vojvodine – Socijaldemokratske partije.

Ivo Sanader: Pomoći ćemo Srbima koji se vrate

STRASBOURG – Hrvatski premijer *Ivo Sanader* istaknuo je 27. travnja u Strasbourgu da su prioriteti njegove zemlje ulazak u EU i NATO, ali i produbljivanje bilateralnih odnosa sa zemljama regije, dodavši da što prije Hrvatska uđe u ove euroatlantske institucije, to će brže učiniti i SCG i BiH. Sanader je naglasio da postoji dobra osnova za razvoj bilateralnih odnosa Hrvatske i SCG. »Povratak ide vrlo dobro, ne samo osoba, već kad je riječ i o povratku imovine. To je jedan proces i učinit ćemo sve da pomognemo Srbima da se vrate. Do sada sam zadovoljan i osobno mogu garantirati da će svi objekti koji su pripadali Srbima biti vraćeni. Ovih dana će hrvatski državni tajnik Bišćević otići u posjet Beogradu, gdje će dogovoriti agendu i bilateralne teme koje su od interesa za obje zemlje«, kaže Sanader, te dodaje: »Bezvizni režim za građane SCG ističe u lipnju. Vlada bi ga trebala produžiti. Iako to nije uvjet, očekujemo da Beograd potpiše sporazum o readmisiji«. Na upit o stajalištu Hrvatske u slučaju pobjede *Tomislava Nikolića* na predsjedničkim izborima Sanader je rekao: »Što god odluče srpski glasači, ostale zemlje to trebaju prihvatiti, a politički program Velike Srbije nema perspektivu«, odgovorio je hrvatski premijer.

Poruke mržnje na Crkvi svetog Mateja

KOTOR – Na bedemu ispred katoličke crkve Svetog Mateja u kotorskom naselju Dobrota u utorak ujutro osvanuo je grafit sa porukom da taj kulturno-historijski objekt »treba zapaliti«, prenose crnogorski elektronski mediji. Župnik crkve Svetog Mateja u Dobroti *don Ante Dragobratović* rekao je da je na crkvenom tambruju neko ćirilicom ispisao »Srbija«, četiri slova S i nacrtao tri uzdignuta prsta, uz natpis »Ovu crkvu treba zapaliti«.

On je naveo da je ispisana i »jedna smiješna rečenica sa nekim sigurno daleko težim namjerama«, o čemu nije želio govoriti. Dragobratović je rekao da je o ispisanim porukama obavijestio biskupa kotorskog monsinjora *Iliju Janjića*, policiju i dnevni tisak u Crnoj Gori i Hrvatskoj. Prema riječima načelnika Odjeljenja sigurnosti u Kotoru *Ivana Mašunovića*, policija je izvršila uviđaj i istraga je u tijeku.

Savladavanje autoritarne prošlosti u Srbiji danas

Zlo se ne smije gurati pod tepih

»Suočavamo se s neobičnom, mračnom prošlošću – autoritarnom« (dr. Stanko Pihler) * »Moramo konstatirati kako ovdje ne samo da nema suočavanja s prošlošću, nego se u Srbiji prošlost preraduje« (dr. Jovica Trkulja) * »Prošlost se mora savladati da ne bi vladala nama« (dr. Vladimir Vodinelić)

Piše: Tomislav Žigmanov

»Ovdje se polazi od postavke da nam je prošlost bila autoritarna i da je činjeno zlo, a pretpostavka je da je ona savladiva putem pravne države«, kratko je na početku odvijetnik dr. Slobodan Beljanski obrazložio suštinu problema na tribini »Kako savladati zlo autoritarne prošlosti u pravnoj državi«, koja je prošlog tjedna održana u Novom Sadu, u organizaciji Foruma Iurisa i Centra za unapređenje pravnih studija, a uz pomoć njemačke zaklade »Konrad Adenauer«.

O ovome aktualnome i značajnome pitanju, koje dotiče svaku državu i društvo koji su imali autoritarni oblik vladavine, još

su govorili prof. dr. Stanko Pihler, prof. dr. Jovica Trkulja i prof. dr. Vladimir Vodinelić.

MRAČNA PROŠLOST:

»Suočavamo se s neobičnom, mračnom prošlošću – autoritarnom. Bitna njezina odlika je kršenje ljudskih prava, i to temeljito, masovno, metodično. Ona je ispunjena surovom stranom čovjekove prirode, koja na

žalost ima ogromnu snagu da obnavlja svoju destruktivnu moć s nepredvidivim i

maštovitim oblicima zla«, pojasnio je prof. Pihler u uvodu društveno-političku i antropološku srž ovoga problema, kojega je značajan broj ovdašnjih građana sve do nedavno iskušavao.

Pri tomu je temeljno polazište da se zlo, koje je nastalo u prošlosti, mora savladati, na neki način prevladati, jer će se u pro-

tivnom ono kao bumerang vratiti u sadašnjost. Sam, pak, proces toga savladava-

Tri vrste savladavanja zla iz autoritarne prošlosti

Od radikalnog do tolerantnog obračuna

Na osnovu dosadašnjih iskustava mnogih društava, moguće je identificirati tri pristupa u savladavanju zla iz autoritarne prošlosti, pojasnio je dr. Pihler. »Prvi je netolerantan, radikalni obračun s prošlošću, sa svojim 'tvrđim' i 'mekšim' varijantama. On se zasniva na ideji pravde i podrazumijeva kažnjavanje, denacifikaciju, lustraciju, revindikacijske zahtjeve, a najstroža forma ovog modela zagovara tehnologiju 'čistki' kao revolucionarne pravde. Njezina filozofska osnova je tzv. pozitivna moralnost – univerziranje 'sreće', a ne 'nesreće' – naglašavanje 'ispravnog' puta k onome što je vrijedno. Ova ideja je inače neliberalna i isključiva. Drugi je pristup tolerantno radikalno pomirenje, s naglašenom idejom praštanja, amnestiranja, dijaloga, odustajanje od ideje pravde, inzistiranje na konsenzusu između strana u sukobu, dogovorenoj 'istini', prihvaćanje nove platforme zajedničke budućnosti, zanemarivanje interesa žrtve i njezinog osjećaja pravde i potrebe za kaznom. Treće su raznovrsna mješovita

rješenja, što je i najčešće slučaj. Riječ je o kombiniranju raznih sredstava, ovisno o prilikama, odnosno snaga u sukobu, percepcije budućnosti, opasnosti od snaga retrogradnih procesa itd. U okviru ovih pristupa mogu se registrirati najčešće korištena prava ili parapravna sredstva u prevladavanju autoritarnih prošlosti: komisije za istinu i pomirenje, amnestija, razni oblici rehabilitacije, denacifikacija, denacionalizacija, sudske procedure i kazneno pravo, lustracija i lustracijska odgovornost, s konceptom tzv. tranzicijske pravde, otvaranje dosijea i drugih baza podataka u cilju informiranja i razobličavanja subjekata kršenja ljudskih prava itd. Međutim, neovisno o metodama koje se koriste, potrebno je imati u vidu i dva osnovna zahtjeva koji se pred njih postavljaju: prvo, odnos prema prošlosti mora biti racionalan, i drugo, osnovni rezultat korištenja ovih metoda morao bi biti mir, 'pomirenje' prije svega kao svjetovna, profana kategorija«, zaključio je dr. Pihler. ■

Koliko je moćna: Iusticia

nja zla učinjenog u prošlosti može biti različit, a jedan njegov segment predstavlja savladavanje putem prava i njegovih institucionalnih aranžmana. »Ukoliko to imamo na djelu i to putem prava, onda se to naziva aktivno vođenje politike sjećanja, a ukoliko se to ne događa, onda se sprovodi politika zaborava. U Srbiji se do 12. ožujka 2003. oficijelno vodila politika zaborava, da bi se nakon ubojstva srbijanskog premijera stidljivo krenulo u suočavanje sa zlom u prošlosti, da bi nakon prosinakških izbora ponovno na djelu bilo guranje stvari pod tepih«, ocijenio je dr. Trkulja stanje u nas.

PRERADIVANJE PROŠLOSTI: Stoga je, prema njegovom mišljenju, važno i pitanje zašto u Srbiji izostaje pravno savladavanje prošlosti. »Kao prvo, moramo konstatirati kako ovdje ne samo da nema suočavanja s prošlošću, nego se u Srbiji prošlost prerađuje. Drugo, uzrok toga može biti i rat, koji u sebi sadržava najveće breme zla. Također, ne treba zanemariti ni činjenicu da distinkcija između žrtvata i žrtve ovdje nije bila nikada jasno određena. Četvrto, srbijanska politička elita ne pokazuje spremnost za tako što. Peto, već dulje vrijeme ovdje na djelu imamo 'nepodnošljivu lakoću zaboravljanja'. I šesto, u Srbiji nema pravog diskontinuiteta s režimom koji je proizvodio zlo, čak ni 5. listopada, a kamo li sada«, zaključio je

Prof. dr. Stanko Pihler

Neuspješni pokušaji

»Srbija se suočava s raznim formama autoritarizma, što znači da je njezina situacija složena«, naglasio je dr. Pihler te dodao kako se ta složenost izrazila i kroz sadašnje pokušaje suočavanja s tom prošlošću: »Spomenut ćemo neke, a sve neuspješne. Prije svega, u Srbiji još uvijek nema širih procesa denacionalizacije, bez koje nije moguća njezina moderna identifikacija. Procesi te vrste, koji su krenuli u okviru 'druge Srbije' su nedovoljni. Drugo, procesi denacionalizacije su izuzetno komplicirani i prijete ozbiljnim konfliktima, bez obzira izvode li se dosljedno ili diskriminatorno, kako su inače djelomice i započeli, a ima nagovještaja da se tako i nastave. Treće, pravosudne mjere, kojima bi se udovoljilo ideji pravde, očito su neefikasne, nedosljedne, a pretpostavke da se one institucionalno osiguraju su vrlo složene i nisu na vidiku. Četvrto, kod nas je pokušaj formiranja tzv. komisije za istinu podbacio: prvo zbog toga što je sam koncept bio pogrešan (eventualno nejasan) i, istovremeno, jednostran – očito se htjela instrumentalizacija tzv. istine u prizemne političke svrhe. Poznato je da u tome smislu ništa nije urađeno i da su se već nakon formiranja Komisije neki njezini ugledni članovi – povukli, svakako svjesni nedostataka cijelog koncepta. Peto, glede tzv. lustracijskog zakona (Zakon o odgovornosti za kršenje ljudskih prava, od lipnja 2003.) bilo je puno rasprava i prije, i tijekom i nakon njegovog donošenja, kako u vezi njegovog smisla tako i njegovog sadržaja, a sada smo svjedoci dvije činjenice: da se ne primjenjuje, premda je davno stupio na snagu i nastupio moment njegove primjene, i, drugo, da ga neke snažne parlamentarne stranke namjeravaju ukinuti. Šesto, kod nas se rehabilitacija različito shvaćala i shvaća, a odavno se javlja ideja da se putem prava osigura moralna i politička rehabilitacija, što strogo uzevši pravnim sredstvom nije moguće, već samo političkim, odnosno etičkim. Sedmo, amnestija je kod nas korištena pod snažnim pritiskom međunarodne zajednice, a djelomice pod pritiskom civilnog sektora, premda taj unutar-nji pritisak nije bio odlučan – javno mnijenje je bilo oko nje podijeljeno. Ona je, međutim, korištena drugačije nego li u nizu zemalja koje su se suočavale s autoritarnom prošlošću (npr. Čile, Argentina, Južna Afrika) – da se aboliraju prije svega mladi građani koji su se suprotstavili militarizmu. Uzgred napominjemo da je njezino djelovanje bilo i ostalo ograničeno. I konačno, osmo, s javnim informiranjem o sadržaju policijskih dosijea ima problema. Zakon se ne donosi, premda postoje projekti zakona, jer očito ne postoji politička volja da se to učini. Međutim, ako bi i bio donijet, zakon bi mogao biti lako izmanipuliran i time izgubio kredibilitet zbog odgovarajućih odnosa u strukturama aktualne vlasti«, kratko je i analitički dr. Stanko Pihler izložio stanje glede suočavanja s prošlošću u Srbiji danas.

dr. Trkulja.

»Jednostavno rečeno, prošlost se mora savladati da ne bi vladala nama!«, istaknuo je posljednji uvodničar dr. Vodinić. Stoga je i razumljivo zašto, ako takva prošlost djeluje u sadašnjosti, imamo problema s demokracijom i vladavinom prava. Toga je zakonomjernoga procesa i pravilnosti bila svjesna i vlast DOS-a i na tome je planu nešto i pokušala učiniti. »Međutim, sve što je tu urađeno pripada prošlosti. Jer, ono što se vezuje za najnoviju vlast je nešto sasvim drugo. Ako je ranije bilo blijedog savladavanja prošlosti, sada imamo obnovu onih vrijednosti koje su od strane vlasti DOS-a bile pokušane biti prevladane«, zaključio je dr. Vodinić. Pa

ipak, to ne rješava problem, već ga samo odlaže za određeno vrijeme, i u tomu se krije opasnost takve strategije.

Smije li se zaboraviti: s beogradskih ulica

Zabrinjavajući porast nezaposlenosti

Kako do radnog mjesta?

Ova sredina (Sjevernobački okrug) traži poznavanje dvojezičnosti prilikom obavljanja radnih zadaća

* Budući poslodavci inzistiraju na aktivnom znanju mađarskog jezika *

Svaka nezaposlena osoba koja govori ovaj jezik govorne sredine može u startu računati na znatno viši postotak šansi za zaposlenjem * Prije svih za rad u administraciji i javnim službama

Piše: Dražen Prčić

Najopasniji produkt tranzicije, koja je zahvatila sve zemlje u kojima je socijalizam izgubio bitku s tekovinama suvremenog demokratskog društva i ekspanzijom budućeg kapitalističkog koncepta, jamačno je zabrinjavajući porast viška radne snage, koja je u prošlim »bojnim« vremenima sistematski nagomilavana bez realnih kriterija i potreba. Uz samoupravljanje i model državno-društvene brige za pojedinca-radnika, sam pojam nezaposlenosti obično se rješavao adekvatnim »popunama« u kojima se uvijek pronašlo kakvo-takvo radno mjesto. Ali kotač povijesti »pregazio« je prošlo vrijeme, »kontrolirajući« se stazom budućnosti na kojoj nema »garantirane skrbi«. Dapače, tvornice su se počele prazniti, a burze rada puniti nezaposlenim radnicima koji su preko noći, prelaskom tvrtki u privatne ruke, postali armijom »tehnološkog viška«.

Nezaposlena Vojvodina

Od oko 2 milijuna žitelja Vojvodine radnu knjižicu ima nešto manje od četvrtine radno sposobnih osoba, dok je na tržištu rada evidentirano gotovo 300.000 osoba (od toga 53 posto žena).

Olivera Kopilović

Prava i obveze nezaposlenih osoba

Uvođenjem na evidenciju nezaposlenih osoba stječete pravo da putem Nacionalne službe za zapošljavanje bez naknade ostvarite pravo na: obavještanje o mogućnostima i uvjetima za zapošljavanje; posredovanje u zapošljavanju; profesionalnu orijentaciju i savjetovanje o izboru zanimanja; dodatno obrazovanje i obuku u skladu sa zakonom o zapošljavanju; mjere aktivne politike zapošljavanja; novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti u skladu sa zakonom

Obvezni ste: da se redovito i isključivo osobno javljate nacionalnoj službi najmanje jednom u tri mjeseca i na svaki njen poziv, odnosno ukoliko ste korisnik novčane naknade svakih 30 dana i na svaki poziv; da ne odbijate ponuđeno odgovarajuće zaposlenje i odgovarajuće dodatno obrazovanje i obuku; da se redovito osobno javljate na prijavljenu potrebu za slobodnim poslom; da tražite uposlenje posredstvom Nacionalne službe, odnosno agencije za zapošljavanje ili se izravno obraćate poslodavcu radi uposlenja.

Primjer Sjeverno-bačkog okruga, nažalost, samo potvrđuje deprimirajući aktualni trenutak sve veće nezaposlenosti i osoba koje se vode na tržištu rada. Najupućenija osoba u problematiku rješavanja potrage za radnim mjestom je direktorica filijale Subotica pri Nacionalnoj službi za zapošljavanje Olivera Kopilović, koja je zamoljena da kroz nekoliko odgovora pojasni aktualnu situaciju u ovom dijelu Vojvodine, imajući u vidu da je i u drugim di-

jelovima stanje slično.

► **Kakva je trenutna situacija glede evidencije tržišta rada na teritoriju koji obuhvaća subotička filijala?**

Filijala Subotica je praktično nadležna za sva službena događanja na tržištu rada za Sjeverno-bački okrug (Subotica, Bačka Topola i Mali Idoš) u skladu sa zakonom o zapošljavanju i osiguravanju za slučaj nezaposlenosti. Nažalost, na koncu mjeseca ožujka prema posljednjim podacima zabri-

Dok su jedni u kafićima...

njavajući je podatak kako na teritoriju ove tri općine trenutačno ima čak 28.007 lica bez zaposlenja. Alarmantna je i tendencija koja vodi daljnjem osjetnom porastu nezaposlenosti koja je u nekim europskim okvirima izuzetno visoka i njezina stopa iznosi četrdesetak posto.

► **Koji su najuočljiviji pokazatelji koji se očitavaju kroz evidenciju nezaposlenih osoba?**

U navedenoj visokoj stopi nezaposlenosti najveći dio lica s evidencije (oko 42-43 posto) zauzimaju osobe s prvim i drugim stupnjem školske spreme, kojima je u ovom vremena sve teže pronaći adekvatno zaposlenje.

► **Služba tržišta rada već dulje vrijeme sprovodi programe stručnog osposobljavanja kroz razne kurseve potrebitog doškologovanja osoba s evidencije.**

Poslodavac danas više nego ikada postavlja određene uvjete prigodom prijama na radno mjesto izvršavanja tzv. uređskog rada, uz, naravno, minimalno srednju ili višu radnu spremu potencijalnog kandidata. Tržište rada je imalo nekoliko tečajeva informatičkog osposobljavanja kroz koje je uspješno prošlo stotinjak ljudi koji su stekli dodatnu naobrazbu. Nažalost, dodatni problem je i akutni nedostatak financijskih sredstava za provođenje više programa. S druge strane pokušavamo da nezaposlena lica obučavamo za aktivno traženje posla kroz suradnju sa savjetodavcima koja se vrši i kroz učenje samostalnog pisanja radne biografije, načina kvalitetnijeg razgovora s budućim poslodavcem, te kako najbolje tražiti posao u legalnoj formi.

► **Koliko je država spremna sudjelovati u rješavanju smanjenja visoke stope nezaposlenosti?**

Jedan od podzakonskih akata koji smo dugo čekali, ali nije još uvijek kompletirao zakon o zapošljavanju je pravilnik koji govori o subvencioniranju samozapošljavanja. Tako će preko ministarstva za rad i zapošljavanje određena poticajna sredstva biti usmjerena prema filijalama u iznosima od 75-130.000 dinara po jednom nezaposlenom licu zarad njegovog budućeg zapos-

Upitna perspektiva nakon školovanja

lenja. Također, oko 2-2.500 lica s evidencije prima novčanu nadoknadu za vrijeme nezaposlenosti u trajanju od 3-24 mjeseca, a taj iznos se može dobiti i u jednokratnom iznosu ukoliko se osoba samozapošljava. Što se tiče budućih poslodavaca predviđaju se financijske olakšice u neplaćanju troškova doprinosa za lica koja zapošljavaju, naravno ovisno o kategoriji lica koja zapošljavaju, a sve to maksimalno u trajanju od 36 mjeseci. No, tu postoji i jedna velika obveza, da se tako zaposleno radno lice mora držati u radnom odnosu najmanje trostruko od navedenog perioda oslobođanja od obveze plaćanja doprinosa.

► **Što je karakteristično za Sjevernobančki okrug i koji stručni profili najlakše mogu doći do radnog mjesta?**

Kao što je već dobro znano, ova sredina traži poznavanje dvojezičnosti prilikom obavljanja radnih zadaća i često upozoravamo, kako budući poslodavci inzistiraju na aktivnom znanju mađarskog jezika. Svaka nezaposlena osoba koja govori ovaj jezik govorne sredine može u startu

... drugi su na birou za upošljavanje

Brisanje s evidencije nezaposlenih

Ukoliko se osobe koje su na evidenciji nezaposlenih ne pridržavaju, bez opravdanih razloga, obveza i ne izvršavaju ih redovito, brišu se s evidencije. Pravo na ponovni upis stječe se nakon proteka 3 mjeseca od dana prestanka vođenja evidencije.

računati na znatno viši postotak šansi za zaposlenjem. Prije svih za rad u administraciji i javnim službama. Trenutačno je najlakše naći zaposlenje u prosvjeti za nastavnike koji predaju na oba jezika, pogotovo prirodne predmete, a najmanja stopa nezaposlenosti je kod ljudi sa sedmim stupnjem (završeni fakultet) stručne spreme. Najteže je osobama sa završenim srednjim školama koje se nalaze na teritoriju koji pokriva naša služba, jer je njih u startu najviše i njihova brojnost je sama po sebi već problem zbog nestašice radnih mjesta.

Blagoslovom žita u Starom Žedniku Otpočeo program Dužijance 2004.

Svečani početak žetvenih svečanosti započinje blagoslovom žita na blagdan Sv. Marka.

Ove godine »Dužijanca 2004.« je započela u Starom Žedniku u nedjelju 25. travnja, na njivi *Franje* i *Anice Stipić*.

Svećenici, gosti sjemeništarki, risari i vjernici krenuli su iz župne kuće i svečanim mimohodom išli do njive gdje je žito blagoslovljeno. Njivu je blagoslovio župnik mjesne župe vlč. *Željko Šipek* uz asistenciju ravnatelja Biskupske klasične gimnazije

Predsjednik Organizacijskog odbora »Dužijanca 2004.«

Procesija u Starom Žedniku

»Paulinum« *Josipa Miocsa*, te prefekta ovog sjemeništa *Attile Želera*.

Blagoslovu je prisustvovao i sve prisutne pozdravio predsjednik Organizacijskog odbora »Dužijance 2004.« *Grgo Kujundžić*, kao i članovi ovog odbora. Veliku podršku pružila je i mjesna zajednica Stari Žednik kao i njen predsjednik *Josip Dulić*.

Kako je predsjednik Organizacijskog odbora *Grgo Kujundžić* rekao, »tri najljepše riječi jesu: molim, oprosti i hvala. Danas na svečanoj Sv. misi, na proštenju smo molili Boga za oprost naših grijeha, sada Ga ovdje molimo da nam blagoslovi žito i dade dobar urod i bogatu ljetinu, a na završnoj svečanosti 'Dužijance 2004.', na Sv. misi ćemo zahvaliti Bogu na svemu darovanom«. Ujedno je najavio da će na istoj njivi biti održano i tradicionalno natjecanje risara.

VIJESTI

S Norvežanima o subotičkoj zemljoradnji

U Gradskoj kući je 23. travnja potpredsjednik Skupštine općine Subotica *Lazar Baraković* primio direktora tvrtke Jaeren Produktutvikling iz Norveške *Johana Skjaevelanda* i njegove suradnike koji su organizirali seminar s temama iz oblasti zemljoradnje i marketinga koji se održava u Subotici.

Potpredsjednik *Baraković* je goste upoznao sa stanjem u poljoprivredi u subotičkoj regiji, dok će oni promovirati međunarodni zadružni model i kreditne linije u oblasti zemljoradnje.

Na razgovorima koji su se vodili pridružio se i norveški veleposlanik u SCG, ministrica poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u Vladi Republike Srbije *dr. Ivana Dulić-Marković*, te gradonačelnik Subotice *Géza Kucsera* i potpredsjednik *Lazar Baraković*.

Za kulturu 2,7 milijuna dinara

Prema odluci Izvršnog odbora Skupštine općine Subotica za financiranje redovitog rada političkih stranaka, iz proračuna će ove godine biti izdvojeno milijun i pol dinara. Natječaj za dodjelu sredstava za posebne programe i manifestacije u kulturi predviđa da se u 2004. godini dodijeli bli- zu 2,7 milijuna, dok će u okviru natječaja koji će biti raspisan za dodjelu sredstava u izdavačkoj djelatnosti, biti podijeljeno 1,8 milijuna dinara. Natječaji će biti objavljeni u lokalni dnevnik i tjednim listovima i na internetu.

Autobusni promet 1. svibnja

Linija 51 Subotica-Segedin za 1. svibnja neće prometovati. Za dane prvosvibanjskih praznika 1., 2. i 3. radit će se po ned-

jelnom rasporedu. Od Lifke do Vikend Naselja prvog svibnja autobusi će prometovati u pojačanom režimu i imat će svakih deset minuta polazak u razdoblju od 8,00 do 21,00 sat, a u razdoblju od 21,00 do 1,00 sat prometovat će svakih 20 minuta.

Novi TV divani

Nova televizijska emisija na hrvatskom jeziku »TV divani« emitirat će se na drugom kanalu TV Novi Sad 2. svibnja s početkom u 18,30. Iz sadržaja emisije: Konstituiranje Vijeća DSHV-a, Susret članka DSHV-a i HNV-a, Izborna skupština DZ »Amor Vincit«, Koncert zagrebačkog komornog ansambla Collegium pro musica sacra, Blagoslov žita u Starom Žedniku i početak Dužijance 2004., Festival popularne duhovne glazbe »Uskrsfest« u Zagrebu.

Deset godina Dobrotvorne zajednice »Amor Vincit«

Dijelili pomoć i prekidali samoće

Prošloga je petka u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« održana Izborna skupština Dobrotvorne zajednice »Amor Vincit« kojom je ujedno obilježena desetogodišnjica postojanja ove humanitarne organizacije. Osnovao ju je Demokratski savez Hrvata Vojvodine 1993. godine i prve akcije su joj bile vezane za prihvati i pomaganje prognanog hrvatskog življa iz Srijema. Prva predsjednica »Amor Vincita« bila je pokojna *Ana Kopunović*, a izvješće o radu ove organizacije u proteklih deset godina podnijela je na Skupštini predsjednica *Ruža Crnković*.

Prema njezinim riječima, u početku je bilo angažirano oko 80 aktivista koji su svojim humanitarnim radom, zahvaljujući prije svega inozemnim donacijama, pomagali ljude u potrebi, najviše prehrambenim proizvodima i odjećom. Pomoć su osiguravali pojedinci i institucije iz dijaspor, radne organizacije, Katolička crkva, te brojni poljoprivredni proizvođači. Tijekom godina postojanja ove dobrotvorne zajednice aktivisti su se povezivali s mjesnim zajednicama od kojih dobivaju adrese socijalno ugroženih pojedinaca i obitelji, te se na temelju utvrđenih kriterija (broj članova obitelji, godina starosti, uvjeta stanovanja, zdravstvenog stanja ukućana, zaposlenosti i ukupnih primanja) sva pristigla pomoć distribuirala.

Jedno vrijeme »Amor Vincit« je funkcionirao u općinskim prostorijama u Harambašićevoj ulici, no danas imaju ured za prijem stranaka u novoj općinskoj zgradi (Trg Lazara Nešića 1, 10. kat, soba 126) te jedino neprikladno skladište. Kao najčešće ak-

tivnosti mogu se izdvojiti dodjela paketa s prehrambenim proizvodima uoči Uskrsa i Božića, osiguravanje đacima školskog pribora, odjeće i obuće, osiguravanje ogrjeva te lijekova. Zbog veoma teškog stanja na Kosovu, dostavili su u dva navrata pošiljku s prehrambenim artiklima i pomoć u novcu za koji je poželji i potrebi korisnika kupljena živa stoka, a kamioni su na zahtjev donatora bili upućeni u Janjevo i Gračanicu.

Najveću raspravu na izornoj skupštini izazvalo je podnijeto financijsko izvješće o poslovanju Zajednice u protekle tri godine u kojemu se navode samo donacije dobivene od strane Skupštine općine Subotica (sve ukupno za tri godine oko 160.000 dinara), bez upoznavanja članova Skupštine s inozemnim donacijama i dostavama. U diskusiji su pojedini članovi inzistirali da se i te stavke objave aktivistima, te da se ukine postojeći bankovni račun u Osijeku jer zbog funkcioniranja platnog prometa između ovih dviju država za njim više ne postoji potreba.

Većinom glasova je za predsjednika Skupštine Dobrotvorne zajednice »Amor Vincit« izabran *Milenko Crnjac* umjesto

Radno predsjedništvo

Jelene Borković koja je tu dužnost obnašala u dva uzastopna mandata. Izabrani su i novi članovi Upravnog odbora, koji će na posebnoj sjednici izabrati novog predsjednika »Amor Vincita«. U novom Upravnom odboru su: *Albe Kujundžić*, *Emma Buljovčić*, *Mira Kuntić*, *Kača Vukov*, *Kata Bačić*, *Jelena Borković* i *Ruža Crnković*. Izabrana su i tri člana Nadzornog odbora: *Marija Stipić*, *Martin Bačić* i *Antun Lulić*.

Na skupu su svoju potporu daljnjem radu ove organizacije najavili predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić* i pater *Marijan Kovačević*.

Na kraju sjednice je odano priznanje vrijednim aktivistima ove humanitarne organizacije, kojih je danas oko 20. Ljudi u potrebi se za pomoć mogu javiti u ured Dobrotvorne zajednice svakoga petka od 10 do 12 sati.

D. D.

U svibnju Međunarodni festival kazališta za djecu

Subotica će od 16. do 20. svibnja biti domaćin Međunarodnog festivala kazališta za djecu. U goste će stići brojna kazališta sa svojim najzanimljivijim ostvarenjima, a na pet kazališnih scena u gradu smjenjivat će se predstave iz cijele Europe, najavio je na konferenciji za novinare direktor festivala *Slobodan Marko-*

vić. Kao i ranijih godina bit će i filmskih projekcija i izložbi, a nagradu za životno djelo »Mali princ« za razvoj lutkarstva i umjetničkog stvaralaštva u 2003. godini dobit će profesor *János Mecner*, redatelj iz Mađarske i profesor *Radoslav Lazić*, teatrolog. Kvalitetu predstava ocjenjivat će žiri u sastavu: *Henrik Jurkowski* iz Poljske, *János Mecner* iz Mađarske i *Miroslav Radonjić* iz Srbije i Crne Gora. Festival će stajati oko 4 milijuna dinara, od čega milijun i pol dinara osigurava republičko Ministarstvo kulture, 700 tisuća Pokrajina i 800 tisuća Općina, a od sponzora je potrebno osigurati još milijun dinara.

Mladi katolici iz Vojvodine na susretu hrvatske katoličke mladeži u Šibeniku

»Zaveslaj na pučinu«

ŠIBENIK – Nacionalni susret hrvatske katoličke mladeži održao se ove godine 24. i 25. travnja. U subotu je bio prvi dio susreta u Šibeniku gdje se okupilo oko petnaest tisuća mladih kako iz Hrvatske tako i iz dijaspore. Iz Vojvodine je otišlo pet autobusa s mladim hodočasnicima, jedan iz Subotičke biskupije i četiri iz Srijemskog vikarijata to jest iz Đakovačko-Srijemske biskupije ali vojvođanskoga dijela. S mladima iz Srijema su išli i svećenici, vlč. *Željko Tovilo*, župnik u Hrtkovcima, vlč. *Dinko Kalmar* župnik u Slankamenu, vlč. *Jozo Duspura* župnik u Golubincima i vlč. *Krunoslav Đaković* iz Srijemske Mitrovice. Mladi iz svih župa diljem Srijema, Petrovaradina, Srijemskih Karlovaca, Beočina, Sota i Šida našli su se u Srijemskoj Mitrovici odakle su krenuli put Hrvatske. Mlade su ispratili vlč. *Marko Kljajić* župnik u Petrovaradinu, vlč. *Berislav Petrović* župnik u

Šidu i vlč. *Pera Šokčević* župnik u Sotu.

Okupljanje je počelo u 14 sati uz popularnu duhovnu glazbu VIS-ova, pjevane su pjesme u slavu Isusa Krista, voditelji su govorili o značaju ovog i ovakvih susreta za mlade i za cijelu Katoličku crkvu. Euharistijsko slavlje, koje je počelo u 17 sati, predvodio je kardinal i nadbiskup zagrebački *Josip Bozanić* uz koncelebraciju apostolskog nuncija, biskupa i svećenika.

VODICE – Sutradan su mladi iz Vojvodine bili smješteni u Vodicama, petnaestak kilometara od Šibenika. Ujutro su mladi sudjelovali u procesiji od crkve do mjesta određenoga za služenje mise. Procesiji i misnom slavlju sudjelovali su svi mladi hodočasnici koji su bili smješteni u Vodicama, ali i veliki broj domaćina i mještana Vodica. Nakon uvodne riječi mjesnog župnika, nazočnima su se obratili predstavnici svih biskupija, osim iz Vojvodine ovdje su bili i mladi iz Osijeka, Nuštra, Zagreba, Pule, Požege, Varaždina... Svečanu sv. misu na otvorenom uz rivu predvodio je biskup đakovačko-srijemski *Marin Srakić*. Sitna kiša koja je padala tijekom mise nije mogla

pokvariti ugođaj onih koji su s toliko radošću i mladenačkog zanosa slavili Gospodina. Domaćini su svojim gostoprimstvom učinili da ovaj boravak svima ostane u lijepoj uspomeni sa željom da im se uzvratiti u svojoj sredini.

Biskup *Srakić* je pozvao mlade na učvršćenje vjere, a kako je ovaj susret mladih bio pod geslom »Zaveslaj na pučinu«, simbolično je pozvao mlade da »zaveslaju« do Vojvodine, Zagreba, Pule, Rijeke... i svugdje gdje naši ljudi žive i da im ovaj susret da dodatnu snagu u svim iskušenjima koja ih čekaju, i da prenesu poruku i pozitivno ozračje u svoje krajeve i na sve one koji nisu bili na ovom susretu. Ovaj susret je svim sudionicima dao novu duhovnu snagu da prate Isusa na njegovom putu i slobodno »zaveslaju na pučinu mora«.

I. Kušeta i I. Čeliković

Zajedno za Europu

BEOGRAD – U Beogradu je 28. travnja održana konferencija za novinare na temu susreta – Zajedno za Europu, koji će se održati 8. svibnja u Stuttgartu. Tada će se sresti kršćani, predstavnici preko 150 pokreta, zajednica i grupa iz različitih Crkava, a bit će ostvarena i sateleitska veza sa susretima koji će se istovremeno održati u preko 140 gradova Europe. Ovaj susret dio je današnjeg povijesnog procesa ujedinjenja europskog kontinenta i ima za cilj doprinijeti davanju duše u izgradnji nove Europe »ujedinjene u različitosti«, Europe, koja će ostvariti svoj sveopći poziv mira i jedinstva među narodima. U Stuttgartu sudjeluju: Predsjednik Europske komisije *Romano Prodi*, Predsjednik Papskog vijeća za jedinstvo kršćana kardinal *Valter Kasper*, te utemeljitelji i odgovorni za pokrete, zajednice i grupe.

Hodočašće Zadrana u Srijemsku Mitrovicu

ZADAR – U sklopu proslave jubilarne 1700. godine mučeništva svete Stošije, zaštitnice grada Zadra, osim brojnih drugih događaja, Nadbiskupija zadarska organizira i hodočašće u Srijemsku Mitrovicu. Na Božić godine 304. sveta Stošija, ili Anastazija, podnijela je mučeničku smrt na lomači u Srijemskoj Mitrovici. Njezini zemni ostaci preneseni su u Carigrad, zatim su doneseni u Zadar, a jedan dio njezinih ostataka darovan je Srijemskoj Mitrovici. Na ovogodišnje hodočašće osim vjernika Zadarske županije u Srijemsku Mitrovicu će hodočastiti i vjernici Đakovačko-srijemske biskupije. Među srijemskim mučenicima osim svete Stošije spominje se i sveti Dimitrije, svetac čija se crkva također nalazi u Zadru, a zadarska katedrala nosi ime Svete Stošije. Kako ističe generalni vikar Zadarske nadbiskupije msgr. *Ivan Mustać*, hodočašća su novi oblici evangelizacije modernog društva i svijeta, te oblik katehizacije odraslih. Iz Zadra će u Srijemsku Mitrovicu krenuti desetak autobusa, odnosno oko 500 hodočasnika.

Prvi brod s američkim turistima pristao u Vukovaru

Otvoraju se velike mogućnosti

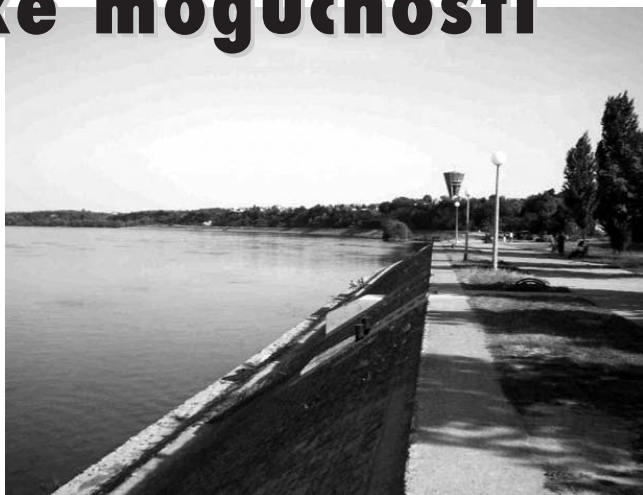
VUKOVAR – U Vukovar je na pristanište kod hotela »Dunav« uplovio prvi putnički brod sa 157 američkih turista. Oni su na proputovanju Dunavom od Budimpešte do Crnog mora. Ekskluzivni brodovi s američkim turistima uplovljavat će u Vukovar do 1. lipnja ove godine jednom na tjedan, a zatim, do 27. listopada 2004. dva puta tjedno. Prema očekivanjima iz Turističke zajednice Grada Vukovara, na taj će način kroz Vukovar proći oko šest tisuća američkih turista. O svojim prvim dojmovima govorili su putnici broda. Tako je jedna putnica rekla da joj se Vukovar čini kao lijep grad: »Došla sam vidjeti kako ovdje ljudi žive. O Vukovaru sam prvi puta čula od jedne Hrvatice koja radi u San Francisku gdje i ja živim.« Gost iz Zapadne Virginije je rekao kako je zanimljivo vidjeti kako se Vukovar brzo oporavlja od velikih razaranja. Vodičem ćemo obići Vukovar i okolna mjesta. Ne znam što bih očekivao, nikada nisam bio u ovom dijelu svijeta i zanima me kako ljudi ovdje žive. Lijepo je vidjeti zemlje poput ove kako se izgrađuju i ekonomski stabiliziraju.«

Direktor Turističke zajednice Vukovar, **Velimir Radović** istaknuo je kako dolazak

turista za Vukovar puno znači, ali otvara i mogućnosti za kontakte, jer ovakav je aranžman u pregovorima i s istim agentima koji zastupaju tu Bostonsku turoperatorsku kuću s filijalom u Genevi za Europi. Cilj je infrastrukturno se pripremiti za 2005. godinu, stvoriti određene sadržaje koji bi mogli biti potencijalna konzumacija ove klijentele. Turistička zajednica grada Vukovara za ovu je prigodu pripremila kratku brošuricu i razglednicu koju mogu poslati u Ameriku i koja je podijeljena svakom turistu.

Gradonačelnik Vukovara **Vladimir Štengl** rekao je da je to turistički bum u Vukovaru s obzirom na najavljeni broj brodo-

va i turista. »Iz razgovora s turističkim agentom saznaje se da je to dugoročni posao od kojega Vukovar može imati ne samo koristi od prodaje suvenira, nego je u pitanju i opskrba tih brodova, dakle otvara ju se izuzetno velike mogućnosti« – zaključio je gradonačelnik Štengl. ■

Savjetovanje sudaca o pojedinim pristupima sudskog vještačenja

PALIĆ – U organizaciji Okružnog suda u Subotici 15 i 16 travnja na Paliću u velikoj sali Eko centra održano je savjetovanje sudaca na temu »Naučno metodološki pristup u pojedinim sudskim vještačenjima«. Kako je istaknula predsjednica Okružnog suda u Subotici **Edit Dér Seregey**, cilj ovog savjetovanja je podizanje kvalitete i efikasnosti rada suda, pogotovu što je proteklih godina uslijedio odliv kadrova iz pravosuđa.

Na svečanom otvaranju savjetovanja nazočne je pozdravio gradonačelnik Subotice, **Géza Kucsera** ističući značaj Subotice kao multinacionalne sredine te nade u očuvanje Subotice kao mirnog grada.

Prvo predavanje održao je **mr. sc. Miroslav Busarčević**, na temu »Pronalaženje i fiksiranje tragova na licu mjesta izvršenja krivičnih djela i mogućnosti njihovog vještačenja«. Mr. Busarčević je govorio o problematici utvrđivanja tragova krivičnog djela koji bi ukazivali na potencijalno osumnjičenje počinitelje te sve elemente njihovog vještačenja. S aspekta sudsko-medicinskog vještačenja utvrđivanja porijekla smrti govorio je **dr. sc. Predrag Mihajlović**. U svom izlaganju osvrnuo se na komplicirane slučajeve utvrđivanja porijekla smrti te nastojanja razgraničenja ubojstva, samoubojstva i zadesa. O informatizaciji i novim aspektima internetskog

vještačenja govorio je **dr. sc. Mešter Dula**, dok je na temu »Balistička vještačenja u sudskoj praksi« govorio balističar **Dragan Krstić**.

Problematicu vezanu za grafoskopiju te način vještačenja u ovim slučajevima, kao i iskustva s kojima se susreo, govorio je **Živojin Aleksić**, istakavši najčešće pojave krivotvorina potpisa i rukopisa te postupak njenog utvrđivanja. O načinu upotrebe molekularne biologije u forenzične svrhe te metodološki pristup u sakupljanju i analizi bioloških tragova govorili su **mr. sc. Dušanka Savić** te **mr. sc. Dušan Keckarević**. Izloženi su postupci prilikom sakupljanja bioloških tragova (pljuvačke, mokraće, krvi, sperme) koji mogu vrlo lako dovesti do počinitelja krivičnog djela pod uvjetom da su pravilno prikupljeni i očuvani.

Savjetovanje je od strane nazočnih ocijenjeno kao vrlo uspješno. Predsjednica Okružnog suda u Subotici je zatvarajući ovaj skup naglasila da se za jesen planira još jedan, koji će se prirediti na temu neuropsihijatrijskog i financijskog vještačenja.

Na savjetovanju su uz suce Okružnog i Općinskog suda u Subotici sudjelovali i gosti iz Vrhovnog suda Srbije, te Okružnih sudova u Novom Sadu, Kraljevu, Kragujevcu te Zrenjaninu. **L. S.**

Društvo

agrarnih novinara

NOVI SAD – 24. rujna 2003. godine osnovano je Društvo agrarnih novinara DAN. Za prvog predsjednika izabran je **Branko Krstin**, urednik lista Poljoprivrednik, a za njegovog zamjenika **Đorđe Subu**, urednik poljoprivrede i sela u listu na rumunjskom jeziku Libertatea. Društvo je nestranačka i neprofitna organizacija, koja sada ima preko sto članova. Vrata Društva su otvorena za novinare, fotoreportere, snimatelje i sve druge koji se u sredstvima informiranja bave pisanjem o agraru. Ova asocijacija ima za cilj članovima omogućiti blagovremeno izvorno informiranje od dobrih poznavalaca prilika u znanosti, proizvodnji, preradi i prometu prehrambenih proizvoda kod nas i u svijetu. Za ovu godinu je predviđeno organiziranje više konferencija za novinare, razgovora s iskusnim privrednicima i političarima iz oblasti agrara kao i posjeta privrednim organizacijama kod nas i u inozemstvu.

Đ. S.

Pojačane komunalne aktivnosti u Sonti

Rješavanje velikih problema

SONTA – Ovih dana, u Sonti su zamjetno pojačane komunalne aktivnosti. Isključenja struje u selu, ili dijela sela, pouzdan su pokazatelj da je, konačno, »Elektrovojvodina« počela s radovima, koji su joj uplaćeni od strane MZ Sonta još u listopadu. Ekipe ED vrše remont trafoa u sjevernom dijelu sela, a u ponedjeljak, 26. travnja, započeti su i radovi na izgradnji trafoa u Mandinovicima, u čijem financiranju MZ Sonta sudjeluje s milijun i pol dinara.

Izgradnjom ovog trafoa, bit će riješeni veliki problemi napajanja kvalitetnom strujom sjevernog dijela Sonte, a samim tim bit će rasterećeni i trafoi u centru sela. Daljnjom izgradnjom još jednog trafoa u južnom dijelu sela, kvaliteta struje u Sonti bila bi dovedena na zadovoljavajuću razinu.

Po riječima tajnika MZ Sonta *Miće Viđakovića* sav ovaj postupak predugo traje »u cijelom ovom problemu, najviše vremena je izgubljeno na pripremu potrebne, ali prema mom mišljenju ipak preobimne, tehničke dokumentacije. U svemu tome ima puno dozvola i suglasnosti, kojima je, čini mi se, jedina svrha ubiranje raznih taksa i doprinosa. Od »Elektrovojvodine« smo dobili i ponudu za rješavanje problema ulične rasvjete na potezu od ulice M. Pupina do Grobljanske što bi proračun MZ opteretilo s novih 400 tisuća dinara. Remonti postojećih trafoa, koji se rade ovih dana, Mjesnu zajednicu ne koštaju ništa, to su redovite djelatnosti EPS-a.«

Radovi na izgradnji nogostupa u ulici Apatinski put, plaćeni i započeti jesenas, nastavljaju se ovih dana »izvođač ovih radova, apatinski 'Gramont, prekoračio je ugovorene rokove za završetak objekta. Bilo je tu i objektivnih, ali i subjektivnih razloga kašnjenja. Sad smo dobili uvjerenja od izvođača, da će nogostup biti dovršen do polovice svibnja. Po pitanju atmosferske kanalizacije trenutno poduzimamo aktivnosti oko groblja, očistili smo odvodne kanale i odvezli smeće s vanjske strane grobljanske ograde. U suradnji s župnikom uredit ćemo groblje i s unutarnje strane ograde, pa bih apelirao na građane da stare vijence i cvijeće s grobova odnose na prostor kod zapadne kapije, sa kojeg je predviđen odvoz smeća, a ne na najbliži prazan plac čime se stvaraju divlje deponije, s kojima imamo velikih problema zbog nemogućnosti pristupa mehanizacije« kaže Viđaković.

Nakon postavljanja novog filtarskog postrojenja u crpnoj stanici, dana je na anali-

zu u beogradski Zavod za zaštitu zdravlja, voda koju Sončani sada piju. »Sa zadovoljstvom mogu predložiti rezultate kemijske, biološke i bakteriološke analize vode iz našeg vodovoda. Vidljivo je da pijemo izuzetno kvalitetnu vodu, možda i najkvalitetniju u Vojvodini. Imali smo i neke zahvate na mreži, tako da je konačno uspostavljen kružni protok vode. Radove je izveo subotički 'Komont gas' kvalitetno i u ugovorenom roku. Planiramo uvesti vodu u romsko naselje, ali tek pošto stanovnici ispoštuju dogovorene obveze. Pred nama je još jedan, za naše mogućnosti jako krupan investicioni zahvat. Nadamo se da ćemo tijekom ove građevinske sezone započeti s radovima na izgradnji sportske dvorane. U tijeku je priprema potrebne građevinske dokumentacije, a nadam se da to neće trajati dugo i da ćemo predstojeću građevinsku sezonu iskoristiti na najbolji mogući način«, kaže Viđaković.

I. Andrašić

Očekujemo materijal za javnu raspravu

Viđaković je zatečen neizglasavanjem uporabe službenih jezika nacionalnih manjina u Sonti, Svilojevu i Kupusini. »Iznenadio me je stav Komisije za statutarne pitanja, koji je bio suprotan preporuci Izvršnog odbora skupštine općine Apatin. Koliko je ovakva odluka ispravna, koliko nije, stvar je tumačenja pravnika a ne preglasavanja vijećnika. Sad očekujem da stručne službe SO Apatin poštuju ovu odluku i dostave nam materijale za javnu raspravu.«

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33
- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202
Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu

DialUp, Full i Day nalozi
Wireless internet
Izrada web prezentacija
Prodaja računara i opreme

DialUp, Full és Day üzemmód
Wireless internet
Web honlapok kidolgozása
Számítógép és alkatrészek árúítása

SuOnline.NET

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica. Tel/Fax: (024) 559-200

Danas

Prvosvibanjska čestitka DSHV-a

Želimo povezivanje s Europom

Svima zaposlenima, a posebno Zemljoradnicima čijim radom se još uvijek održava socijalni mir, u povodu međunarodnog Dana rada, Prvog svibnja, upućujemo prigodnu čestitku. Nadamo se kako će rad biti više cijenjen, kako će mladi stati na svoje noge, a da će katastrofalna nezaposlenost biti prevladana privlačenjem ulagača. Demokratski savez Hrvata u Vojvodini nastoji doprinijeti

poboljšanju socijalnog položaja svih građana. No, ovogodišnji Prvi svibnja se razlikuje od dosadašnjih zbog ulaska Mađarske u Europsku uniju. Velika europska obitelj se širi i približava nam se sa sjevera a zahvaljujući pozitivnim koracima nove hrvatske Vlade i sa zapada. Smatramo da manjine mogu još više doprinijeti približavanju Srbije Europi i nadamo se kako će novi Ustav Srbije

pospješiti takvo povezivanje koje bi nas integriralo u sve institucije starog kontinenta.

Stoga poručujemo kako smo spremni unaprijediti suradnju sa svima kojima su na prvom mjestu europske civilizacijske vrijednosti i poboljšavanje socijalnog položaja svih građana, i sa svima koji nas kao takve prihvaćaju.

Predsjednik DSHV Petar Kuntić

Priopćenje Mjesne organizacije DSHV-a, Sonta

Sonta – sumrak ili zora?

Kako ćemo ostvarivati suradnju s matičnom nam državom Hrvatskom, ako ne želimo da nam djeca uče hrvatski jezik s elementima hrvatske kulture, ili ako smo protiv jedine političke stranke s hrvatskim predznakom u državi?

SONTA – Mjesna organizacija DSHV-a Sonta održala je 23. travnja četvrtu sjednicu, na kojoj je predsjednik *Ivan Kozbašić* podnio izvješće o održanoj konstitutivnoj sjednici novoizabranog Vijeća DSHV-a u Subotici, s osvrtom na političku situaciju u Sonti o tim pitanjima. Konstatirano je da su ujedinenjem dvije hrvatske stranke na ovim prostorima stvoreni uvjeti za konsolidaciju rada stranke u cjelini, pa i na razini mjesnih organizacija, što treba iskoristiti za prijam novih članova, na čemu se već konstantno radi. Zaključeno je da na prvoj sljedećoj sjednici Savjeta Mjesne zajednice Sonta zatražimo da se uvrsti u dnevni red razmatranje Odluke Skupštine Općine Apatin o odlaganju službene uporabe hrvatskog jezika i da se poduzmu sve odgovarajuće aktivnosti za pozitivno rješenje ovog pitanja.

Sa žalošću je konstatirano da kod prijama novih članova nailazimo na stanovite prepreke baš od onih koji bi najviše mogli pomoći: direktor škole i predsjednik Savjeta MZ Sonta *Zvonko Tadijan*, predsjednik KPZH »Šokadija« *Dejan Bukovac*, i većina njihovog članstva, uključujući i *Ivana Andrašića*, većinom sve Hrvata. Naime, nakon što su, s najboljim namjerama pozvani na suradnju i omasovljenje članstva radi objedinjavanja hrvatskog nacionalnog korpusa u Sonti, reagirali su žestoko u negativnom smislu izravno se suprotstavljajući uključenju u »bilo kakve poli-

tičke organizacije«. Mjesna organizacija DSHV-a je čak izravno javno ponižena izjavom Tadijana da: »U DSHV nitko neće da se učlani jer ta stranka nije dobra jer ništa ne radi« (24. siječnja 2004. godine, na godišnjoj skupštini »Šokadije«), a *Dejan Bukovac* u godišnjem izvješću navodi da DSHV u zadnje vrijeme vrši pritiske na ovu organizaciju. Nakon ovih »autogolova« odista se teško možemo nadati masovnijem prijavljivanju novih članova. Ipak, Mjesna organizacija DSHV-a Sonta koristi ovu priliku da pozove sve mještane Sonte koji se još uvijek s ponosom zovu Hrvati da dođu i prijave se u ovu stranku. Uvjereni smo da takvih u Sonti ima još mnogo, jer je, prema službenom popisu pučanstva, na četvrtom mjestu u Vojvodini po brojnosti Hrvata, odmah poslije Subotice, Novog Sada i Sombora (2.966), a na prvom mjestu po postotku (60 posto). Također podsjećamo građane da je DSHV jedina relevantna politička stranka Hrvata u državi i

da smo uvijek bili lojalni građani ove države, a ta država nam konačno počinje priznavati sva manjinska prava. A to ne znači samo folklor.

Ako želimo dokazati da postojimo, moramo sudjelovati i u političkom životu. Kako ćemo, primjerice, ostvarivati suradnju s matičnom nam državom Hrvatskom, ako ne želimo da nam djeca uče hrvatski jezik s elementima hrvatske kulture, ili ako smo protiv jedine političke stranke s hrvatskim predznakom u državi? Ili, koliko iskreni će biti naši partneri u odnosu s predstavnicima matične nam Hrvatske, ako su nam strateški nacionalni interesi rasprodani za autobusni prijevoz ili sponzorstvo Grožđe-bala?

MO DSHV-a Sonta zauzima stajalište da je nedopustivo da službene delegacije iz Sonte posjećuju Vukovar, Vinkovce, Vodiće itd. a da u toj delegaciji nema niti jednog člana MO DSHV-a Sonta. Pritom je ključno dodati da se DSHV ne želi namećati ili ubacivati u te delegacije, nego upravo suprotno – sasvim je prirodno da među tim ljudima treba da ima »onih koji se nose što su Hrvati«. Jasno, ovo stajalište se odnosi samo na pripadnike hrvatske nacionalnosti. I konačno, naša prelijepa šokačka nošnja i oni koji je s ponosom nose, bit će svrsishodni jedino ako doprinesu svekolikom boljitku onih, čiji su je preci stoljećima čuvali.

Stipan Siladev,
tajnik MO DSHV-a, Sonta

Bunjevačko šokački Hrvati (30.)

Tri stoljeća našeg trajanja i traganja

Nemoguće je u kratkim novinskim člancima sustavno i znanstveno opisati povijest bunjevačko – šokačkih Hrvata, premda je to samo mali dio sveukupnog hrvatskog naroda. Stoga je svrha ovih napisa i bila samo podsjetiti i potaknuti na zanimanje i ozbiljno proučavanje ovoga dijela hrvatskog naroda. Date su samo natuknice o većini pojava i pojmova, kao i određenih procesa kod Bunjevaca i Šokaca. Svaka natuknica, da bi bila cjelovito i temeljito obrađena, traži knjigu ili bar opširniju i znanstvenu studiju.

Koliko je to ozbiljan i težak posao upozoravali su i historici. Dovoljno je upozoriti na zapažanja *Ivana Antunovića*, koji se među prvim pozabavio tim pitanjima, da za takav rad treba znati jezike, imati puno vremena i novaca; da treba detaljno proučiti desetak vojnih arhiva, još više gradskih arhiva i ljetopise svih franjevačkih samostana koji su bili u svezi s našom poviješću. Antunović je čvrsto vjerovao da će takvog »deliju« roditi bunjevačka nana. Njegov san je samo djelomično ostvaren, jer su se stvarno pojavili ljudi bunjevačkog roda, koji su taj posao pokušali, a donekle i uspjeli, obaviti.

JOŠ UVIJEK SE ČEKAJU »DELIJE«: Ne možemo ih sve nabrajati, premda ih nije bilo mnogo, ali svakako moramo spomenuti *dr. Antu Sekulića*, koji je zasigurno najplodniji i najseriozniji historik i znalac povijesti bunjevačko-šokačkih Hrvata. Njegov Zbornik za narodni život i običaje, koji je tiskan 1986. godine u Zagrebu u izdanju Akademije, svakako je najvrednije djelo s toga područja, ne poričući značaj i vrijednost ostalih njegovih dijela. Svi njegovi radovi su dostupni svakom tko se želi ozbiljno upoznati s našom poviješću. No, i on, na više mjesta, napominje, da neke stvari treba još detaljnije ispitati i napisati. Posao još nije završen i čeka nove »delije« bunjevačkog i šokačkog roda. S obzirom na načela današnjeg znanstvenog rada i obujma posla, ne treba očekivati pojedince, koji bi to trebali uraditi, nego treba stvoriti tim ili timove interdisciplinarnih stručnjaka, koji bi to stvarno mogli napraviti.

Tri stoljeća trajamo na ovim područjima. Prvu brigu o nama vode franjevci Bosne Srebrene, a kasnije, sv. Ivana Kapistranskog. Oni o nama brinu pastoralno, kulturno i nacionalno. S nama žive, propovijeda-

ju, poučavaju i zapisuju. U svom radu upućeni su isključivo na članove svoje provincije, jer drugih radnika nije bilo. Na njihov rad se oslanja djelovanje biskupijskog klera na čelu s Ivanom Antunovićem. On već uviđa potrebu civila kao suradnika na preporoditeljskom radu, ali ih jednostavno nema, jer se tuži da za taj posao teško može naći nekog svećenika ili fratra, a civila nikako. No, svojim upornim i dugotrajnim radom osposobit će već i neke laike. Na djelo franjevaca i Antunovića oslanja se rad biskupa *Lajče Budanovića*. On je već posve svjestan da takov rad ne može uspjeti bez laičkih suradnika. Stoga zdušno radi na odgoju hrvatskih katoličkih intelektualaca i u tome ima zapažene uspjehe. Uz njegove ustanove i udruge za civile, kao što su Subotička matica i Zadužbina kao materijalna potpora, okupit će se solidan broj laika suradnika osposobljenih za nacionalni i kulturni rad među Bunjevcima i Šokcima.

Novi val organiziranja sedamdesetih:
Bunjevačko kolo

BUĐENJE I GUŠENJE: Svako naše razdoblje pretrpjelo je velike poteškoće, ali je uvijek ostajalo toliko da novi djelatnici imaju s čim početi i nastaviti rad na polju kulture i prosvjete Hrvata na ovim područjima. Nakon rata 1945. godine Budanoviću je sve oduzeto. Ljudstvo pozatvara-

Danas se potežu neka već odavno znanstveno razjašnjena pitanja i stvaraju nove konstrukcije. Stoga smatramo da danas nije potrebno ništa više dokazivati o nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca i Šokaca. To jednostavno nema smisla. No, potrebno je poučavati i objašnjavati. Naime, pola stoljeća je to bila zabranjena ili neželjena tema.

Piše:
Josip
Temunović

no ili rastjerano. Sve je izgledalo beznadno. No, ostalo je nešto ljudi odgojeni i svjesni i svoje uloge i narodnih potreba na polju kulture. Osnivaju se nove udruge. Istina, pod novim vlastima, novim idejnim i ideološkim sklopovima, ali je rad nastavljn. I taj rad će biti više puta prekidana, osporavan, što je zavisilo od političkog trenutka pojedinaca ili grupa. Sve hrvatske institucije osnovane nakon rata traju desetak godina i onda se jednim dekretom dokidaju, jer navodno škode bratstvu i jedinstvu naroda.

Sedamdesetih godina počinje novi val organiziranja i stvaranja na polju hrvatske kulture u Bačkoj, a naročito u Subotici. Okupljanjem velikog broja hrvatski intelektualaca pri osnivanju Bunjevačkog kola i organiziranja Dužijance kao javne manifestacije, iznenadilo je i same organizatore, kao i one koji se nisu tome baš jako radovali. To se ne sviđa pojedinim Komitetima, pa dolazi do rastjerivanja »matičara«, razaranja »hrvatskog proljeća« i svi, koji su još preostali, povlače se u ilegalu i čekaju nova, povoljnija vremena, kada će se opet moći početi s radom.

Treba naglasiti da je rad biskupa Budanovića i *Blaška Rajića* uz ostale svećenike i prije i poslije njih ostavio ploda, čvrstu jezgru obrazovanih laika, koji su bili sposobni preuzeti politički, kulturni i prosvjetni rad s Hrvatima u Vojvodini. To pokazuju i dokazuju i sadašnje mnogobrojne hrvatske udruge i ustanove. Hrvati su priznati kao manjina, otvaraju se škole i stvaraju mediji. Sve to ima pravno sređeni status, što znatno olakšava stvar. Mnoge stvari još ne rade na zadovoljavajući način. Još je sve u procesu pronalaženja najboljih modela organiziranja i rada na različitim razinama. Treba znati da živimo u državnoj zajednici koja ni sama još nije pravno sređena u dovoljnoj mjeri. Živimo u nestabilnim političkim, ekonomskim i pravnim okolnostima i poteškoćama. To sve ima odraza i na manjinske zajednice, pa tako i na hrvatsku, na njezine ustanove, ljude i mnoge neprilike u samim zajednicama i u okruženju.

Kraj

Kako je umirao moj narod (27.)

Stanje i reagiranje u Zemunu

U Zemunu vjernici, katolici Hrvati, žive u teškim prilikama i u strahu. Opasno je priznati se vjernikom ili očitovati se Hrvatima. Gubi se posao ili se on ne može dobiti.

U Surčinu, nadomak Beograda, bio je napad na crkvu. Oštećena su crkvena vrata, a pucalo se i na župni ured. U Indiji je do rujna 1992. godine ubačeno devet bombi na kuće i dvorišta kućevlasnika Hrvata. U Maradiku nije bilo većih problema i situacija je relativno mirna. Maradički katolici većinom su mađarske nacionalnosti.

»RATNI ZAROBLJENIK«: U Novim Banovcima je u crkvenoj ulici s raskrižja, skinut korpus križa i odnesen u Stare Banovce i ostavljen kod partizanskog spomenika obojen crvenom bojom i s napisanim tekstom »ratni zarobljenik«. O trošku mjesne zajednice korpus (tijelo raspetog Isusa) je vraćen na svoje staro mjesto, a crkva ispisana grafitima s četničkim obilježjima je oličena. U Zemunu je i samostan sestara Sv. Vinka Paulskog. Dva puta je podmetnuta eksplozivna naprava koja je raznijela ogromna glavna ulazna vrata i od detonacije su porazbijana sva okna na prozorima. U kuću sestara upala je grupa od petnaestak ljudi, koji su vrijeđali sestre. Sestre odlaze iz Zemuna nakon više od sto godina djelovanja u bolnici. Javnost je obaviještena o ovim zločinačkim napadi-

ma i preko beogradskih medija. Stanje u Zemunu u vezi sestara vrlo dobro ilustrira apel Republikanskog kluba objavljen 11. lipnja 1992. godine upućen Zemuncima. Družba sestara Sv. Vinka, Zagrebačka provincija, imala je bolnicu u Zemunu, jer ih nakon napada nitko nije uzeo u zaštitu.

ZEMUNSKA PROBLEMATIKA: Zbog otežanog pristupa Srijemu za 28 župa, biskupskim vikarom za Srijem imenovan je msgr. *Stjepan Miler*, župnik i dekan u Pe-

»Ova (moja) knjiga je slika; riječju (i mojom), fotografijom (i mojom) i dokumentom (i mojim) satkanog dramatičnog i krvavog mozaika o stradanju (i mog) Naroda (i moje) i katoličke Crkve u koju je utkana (i moja) mala ljudska i svećenička sudbina, ali istovremeno (i manje) i slika moga stradanja, koje je utkano u sudbinu mog naroda i moje Crkve.«

Piše:
Marko Kljajić

Iseljene obitelji iz Surčina od 1991. do 1996. godine

1. Vargović Mato dva člana obitelji, ulica Željeznička; 2. Vargović Zlatko tri člana obitelji, ulica Željeznička; 3. Gajer Pavle tri člana obitelji, ulica Vojvođanska; 4. Jutić Ilija dva člana obitelji, ulica Vojvođanska; 5. Jurić Željko pet članova obitelji, ulica Vojvođanska; 6. Jurković Mirko tri člana obitelji, ulica Vojvođanska. 7. Žanović Stipan dva člana obitelji, ulica Bratstva i jedinstva; 8. Naglić Marko četiri člana obitelji, ulica Vojvođanska; 9. Gacik Joze-fina jedan član obitelji, ulica Pregrevca.

Sve ove obitelji su odselile u Republiku Hrvatsku.

trovaradinu. To područje biskupije pohodio je dva puta pomoćni biskup *Marin Sraikić* (od 18. do 28., te 30. ožujka; zatim od 3. do 10. kolovoza 1992. godine).

I svećenici i vjernici u tim krajevima žive u trajnoj napetosti i tjeskobi.

S navedenom problematikom iz ovog izvješća, djelomice je upoznat i srpski ministar vjera *D. Dragojlović*, kada je u lipnju 1992. godine u Ministarstvu u Beogradu razgovarao s msgr. Stjepanom Milerom, nadstojnikom zemunskog samostana sestara Sv. Vinka, predsjednikom komisije za odnose s vjerskim zajednicama AP Vojvodine *Dragoslavom Milosavljevićem*, njegovim pomoćnikom i savjetnikom *Dragom Jokićem* i župnikom u Petrovaradinu vlč. *Markom Kljajićem*.

Dana 15. rujna 1992. godine, zastupnik u Skupštini Srbije (predstavnik DSHV-a) *Antun Skenderović* i vlč. Marko Kljajić primljeni su kod ministra za zaštitu ljudskih prava dr. *Momčila Grubača*, koji je tom prigodom upoznat s istom problematikom. Ministar je u jednosatnom razgovoru pokazao puno razumijevanje za probleme koji su mu predloženi.

Borimo se za grad koji volimo

Časne sestre napuštaju zemunski samostan, pod pritiskom višemjesečne kampanje koja se protiv njih organizirano vodi. Najprije su uporno širene zlonamjerne neistine o njima, slijedile su stalne prijetnje, najzad je eksplodirala bomba na pragu.

Najlakše bi bilo svakome tko živi u Zemunu i osjeća se Zemuncem da pripiše krivicu nepoznatim ekstremistima, ljudima poremećenim od mržnje ili kriminalcima. Svatko od nas najradije bi rekao da to nema veze s nama, jer mi znamo koliko su časne sestre uložile truda, znanja, ljubavi i vjere, njegujući naše bolesnike. Znamo da bez njih ovo više neće biti onaj isti Zemun kojeg volimo.

Zemun je često spominjan od strane hrvatskih »kartografa« još u vrijeme kada

verbalni rat usijanih glava nije prerastao u oružani sukob. Odmahivali smo glavama i pravili šale s parolom »Hrvatska do Zemuna«. Kasnije je Zemun spominjan u Skupštini Srbije kao mjesto u kome se, navodno, pripremaju hrvatski ekstremisti za akcije protiv domaćih patriota. Možemo li zaštititi sugrađane, njihov mir, njihovu imovinu?

Štiteći njih naučit ćemo da štitimo i sebe, jer kada odu Hrvati, doći će na red »loši« Srbi, a zatim i svi kojima se nešto može oti. Sve je to već viđeno. Više puta.

Republikanski klub želi okupiti građane Zemuna koji su svjesni da podjela građana po nacionalnosti, ugrožavanje građana jedne nacionalnosti, napadi na privatnu svojinu, organizirani kriminal, naoružane stranke i nasilno rješavanje bilo kog problema u Zemunu mogu za kratko vrijeme uništiti sve ono što u ovom gradu volimo, a što je stoljećima stvarano – međusobnu toleranciju.

11. lipnja 1992.

Republikanski klub, Mjesni odbor

O djelu Antuna Karagića, pisca kazališnih komada i novela

Na svom jeziku o svom narodu

Prvenstveno okrenut prema tradicionalnoj književnosti bačkih Hrvata, ovaj autor je bio nastavljatelj napora svojih preteča na kulturnom prosvjećivanju i uzdizanju svog naroda * O hrvatskoj problematici nastoji govoriti s dasaka, koje znače život ne samo za glumce, već i za stvaraoce, a i gledateljstvo.

Antun Karagić rođen je 2. lipnja 1913. godine u Gari, kotar Baja. Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu. Oca je rano izgubio (1914.).

Majka, udovica, bojala se da ne izgubi sina, stoga ga ne šalje na dalje školovanje. On je zarano trebao nastaviti gazdovanje na plodnoj bačvanskoj zemlji, na imanju od oko 160 jutara. Karagiću nije bilo suđeno završiti visoke škole: osnovni zakon opstanka Bunjevaca bio je da netko mora ostati na zemlji. I on je bio osuđen na nju.

VELIKI ZNAČAJ KAZALIŠTA: Još kao mladić u svom selu postaje povjerenikom Društva svetog Jeronima u Zagrebu. Na toj dužnosti u Bačkoj tri godine širi hrvatsku svijest i prosvjetu. Prima hrvatske knjige iz glavnog grada svih Hrvata koje čita, proučava, te jednako tako širi i svoj kulturni vidokrug. Još kao mladić zamjećuje da kazalište kao takvo, za najširu publiku, šireći živi govor postaje privlačno, zabavno i atraktivno. Zato se usvršuje u hrvatskom jeziku do te mjere da će svoje igrokaze iz pučkog života pisati na mjesnom bunjevačkom narječju i na hrvatskom književnom jeziku, a novele isključivo na hrvatskom standardu. Isto se to zamjećuje i na plakatima njegovih kazališnih predstava, koje o svom trošku tiska zasebno na hrvatskom i mađarskom jeziku.

Kao imućan posjednik obrazuje se sam, nabavlja razne knjige, prati časopise. Čita, uči i stvara: slika i piše. Od slikarskih zahvata najuspješniji su mu radovi »Sveta obitelj«, »Golgota« i »Madam du Bary« (na ovoj potonjoj portretira jednu damu iz Francuske). Vrijedna mu je spomena slika »Portret moje supruge«. Vremenom napušta slikarstvo i svoje vrijeme posvećuje prevodenju i pisanju.

USPJESI VEĆ NA POČETKU: Karagić je prvenstveno okrenut prema tradicionalnoj književnosti bačkih Hrvata i kao takav nastavljatelj je napora svojih preteča na kulturnom prosvjećivanju i uzdizanju svog naroda. Osjeća potrebu da kao narodni rodoljub i naobražen samouk žrtvuje novac za tiskanje kazališnih komada, za organiziranje turneja svoje kazališne družine. Naime, u Gari još kao mladić organizira prvu predstavu (1931.). Bila je to izvedba »Dva bila gavrana« od Ivana Petreša. Hrvatski kazališni amaterizam se u Mađarskoj, zahvaljujući naporima Petreša i Karagića, postupno razvija i jača od 1930-ih godina. Kazališni život među Hrvatima u Bačkoj dobija novu značajku: stalnu nazočnost, sve do sredine 1940-ih godina. Karagić u svom selu utemeljuje Društvo bunjevačkih kazališnih dobrovoljaca godine 1930. Kazalištu i dramskoj književnosti je pridavao osobit značaj.

Izvedbom raznih šaljivih igrokaza postiže veliki uspjeh u redovima mjesnog gledateljstva. I od tada kao da su mu porasla krila!

Antun Karagić

No, i pučka pozornica u Madara u ova vremena napretek nudi nove i nove predstave, zapažene od strane neizobražene publike. Karagić zbog manjka hrvatskih igrokaza poseže za djelima mađarskih autora, koje prevodi na hrvatski jezik. Prevodio je od Jánosa K. Pappa »Imanje« (A birtok), od Andora Nyárijia »U tom grmu leži zec« (Nyúl a bokorban) i Árpáda Berczika »Gospodica seljakinja« (A parasztkisasszony). Ova su mu djela izdana u Budimpešti 1943. godine. Mogli bismo reći da Karagić ulazi u tkivo i dramaturgiju šaljivih igrokaza, čije će se prevodenje u njegovu životu pokazati od dvojake koristi. Kao prvo, za njegovo daljnje stvaralaštvo, kako u izradi kompozicije dramskog djela tako i u preciznim didaskalijama, u postavljanju igrokaza na pozornicu. Na osnovu njegovih dramskih zahvata lako možemo zaključiti da je bio svjestan zakonitosti stvaranja i dramske tehnike. Svakako je u realizaciji igrokaza bila od presudne važnosti njegova nadarenost i svjesno izgrađeni hrvatski identitet. On, naime, želi na svom jeziku o hrvatskoj problematici govoriti s dasaka, koje znače život ne samo za glumce, već i za stvaraoce, a i gledateljstvo.

Nastavit će se

Piše: vlč. mr.
Andrija Kopilović

*Rad nije
prokletstvo –
rad je suradnja
sa Božjim
stvaralačkim
činom. Rad
nije zvanje –
rad je poslanje
čovjeka. Rad
nije dužnost –
rad je pravo
čovjeka! Ali
rad je izvor
života i život
dostojan
čovjeka.
Raditi znači
suradivati,
izgrađivati,
graditi i živjeti
u boljem
svijetu*

O radu kao pravu, a ne dužnosti čovjeka

Prvomajski sveti Josip

U vrijeme nezaposlenosti, nepoštovanja rada, a u isto vrijeme dezorijentacije o samom pojmu rada, dobro je da za »Prvomajske praznike«, to jest za početak svibnja, razmišljamo o nadahnutoj odluci bl. Ivana XXIII. koji je za Međunarodni dan rada nama vjernicima stavio u kalendar moliti i slaviti – Svetoga Josipa Radnika.

Sigurno je da je rad, kao čovjekov problem, samo središte »društvenog pitanja« prema kojem su se usmjeravali na poseban način crkveni nauk i mnogobrojne inicijative povezane s crkvenim apostolskim poslanjem. Rad je, svakako, nešto »staro«, staro koliko čovjek i njegov život na zemlji. Pa ipak, opća ljudska situacija u današnjem svijetu, kako se opisuje i analizira u svojim različitim oblicima – geografskim, kulturnim, civilizatorskim iziskuje da se otkriju nova značenja rada i da se isto tako utvrde novi zadaci koji na tom području stoje pred svakim čovjekom, svakom obitelji, pojedinim narodima, cijelim ljudskim rodom, napokon pred samom Crkvom.

TRAŽENJE PUTOVA: Teško je ovdje u pojedinostima navesti sva očitovanja živog angažmana Crkve i kršćana u društvenom pitanju jer ih je zaista velik broj. Kao rezultat Koncila, papinska komisija »Iustitia et Pax« postala je glavnim središtem koordinacije na tom području zajedno s odgovarajućim organima u okviru pojedinih biskupskih konferencija. Ime te ustanove vrlo je izražajno: znači da društveno pitanje treba obrađivati u njegovoj cjelini, u integralnoj dimenziji. Zauzimanje za pravdu mora biti tijesno povezano sa zauzimanjem za mir u suvremenom svijetu. Upravo u prilog govori, posebno na kon Drugog svjetskog rata, neprestana prijetnja nuklearnog rata i perspektiva strašnog samouništenja koje bi odatle slijedilo.

Pratimo li glavnu razvojnu crtu

dokumenata vrhovnog učiteljstva Crkve, u njima ćemo naći izričitu potvrdu takvog postavljanja problema. Ključni položaj u pitanju mira u svijetu zauzima enciklika *Pacem in terris* Ivana XXIII. No, ako se promatra razvitak pitanja društvene pravde, moramo primijetiti da, ukoliko je u razdoblju od *Rerum novarum* do *Quadragesimo anno* *Pija XI.* nauk Crkve usredotočen na pravedno rješenje tzv. radničkog pitanja u okviru pojedinih naroda, u sljedećoj fazi crkveni nauk širi horizont na svjetske dimenzije. Nejednaka raspodjela bogatstva i bijede, postojanje razvijenih zemalja i kontinenata, i drugih, nerazvijenih, zahtijeva izjednačavanje, a također i traženje putova koji vode k pravednom razvitku svijeta. Upravo u tom smjeru kroči nauk enciklike *Mater et magistra* Ivana XXIII., pastoralne konstitucije *Gaudium et spes* II. vatikanskog koncila i enciklike *Populorum progressio* Pavla VI.

CRVENA NIT CRKVENOG

UČENJA: To usmjerenje kojim se razvija nauk i zauzetost Crkve u društvenom pitanju zaista odgovara objektivnom promatranju stvarnog stanja. Negdje se u središtu tog pitanja isticao iznad svega problem »klase«, u novije doba u prvi plan se dovodi problem »svijeta«. Ne promatra se, dakle, samo okvir klase, nego na svjetskoj ljestvici problem nejednakosti i nepravde, i dosljedno tome, ne samo dimenzija klase, nego svjetska dimenzija zadaca na putu k ostvarivanju pravde u suvremenom svijetu. Potpuna analiza situacije suvremenog svijeta očitovala je na još dublji i potpuniji način značenje prethodne analize društvenih nepravdi i značenje koje danas treba dati naporima, što se ulažu u uspostavljanje pravde na zemlji, ne prešućujući nepravedne strukture, nego, naprotiv, potičući da se ispituju i mijenjaju u univerzalnoj dimenziji.

U svim tim procesima – bilo da je riječ o dijagnozi objektivne društvene stvarnosti, ili o nauku Crkve na području složenog i mnogovrsnog društvenog pitanja – prirodno je da se problem rada javlja vrlo često. Na stanovit način, rad je crvena nit crkvenog učenja, kao i

društvenog života. Uostalom, ovaj je problem privlačio pozornost tog učenja i prije posljednjih devedeset godina. Društveni nauk Crkve u stvari izvire iz Svetoga pisma, počevši od Knjige postanka, a posebno iz evanđelja i apostolskih spisa. Taj je od početka bio dio samog crkvenog učenja, njezinog shvaćanja čovjeka i društvenog života, a posebno društvenog morala, koji se razrađivao prema potrebnim različitim razdobljima. Ta tradicionalna baština primljena je u nasljeđe, i razvijena učitelstvom vrhovnih svećenika o modernom »društvenom pitanju« počevši od enciklike *Rerum novarum*. Produbljivanje problema rada u kontekstu tog pitanja neprestano se osuvremenjivalo, ali je uvijek čuvalo kršćansku osnovicu istine koju možemo ocijeniti trajnom.

BITNI KLJUČ: Ukoliko se iznova vraćamo na taj problem – ne ka-neći ulaziti u sve teme koje ga se tiču – nije nam toliko stalo prikupiti i ponoviti ono što je već sadržano u nauku Crkve, nego radije želimo istaknuti – možda više negoli je to ikada ranije učinjeno – činjenicu, da je ljudski rad ključ, i možda bitni ključ cijelog društvenog pitanja, pokušavamo li ga gledati sa stajališta onoga što je dobro za čovjeka. Ukoliko se rješenje – ili radije postupno rješenje – društvenog pitanja, koje neprestano izbija na javu te postaje uvijek sve složenijim, mora tražiti u naporu oko toga da se »ljudski život učini humanijim«, onda upravo taj ključ ljudskoga rada zadobiva temeljnu i odlučujuću važnost.

Sama činjenica da je sadašnji učitelj Crkve – *Ivan Pavao II.* potekao iz radničkog okruženja, dapače sam je iskusio rad od fizičkog rada u kamenolomu do radnika na traci u tvornici, i njegovi najnoviji dokumenti o tom pitanju više nego itko poručuju svijetu: rad nije prokletstvo – rad je suradnja sa Božjim stvaralačkim činom. Rad nije zvanje – rad je poslanje čovjeka. Rad nije dužnost – rad je pravo čovjeka! Ali rad je izvor života i život dostojan čovjeka. Raditi znači suradivati, izgrađivati, graditi i živjeti u boljem svijetu. Stoga je blagdan Josipa Radnika model i poruka. Poziv i zadatak. Josip radi s Isusom, Josip radi za Isusa i Josip radi Isusovom snagom. To je kršćanska logika rada. Biti u radu nošen, vođen i ravnat Božjom prisutnošću i njegovom pomoću. Ne-ka je blagoslovljen takav rad! ■

Koncert u katedrali Sv. Terezije Avilske

Collegium Pro Musica Sacra u Subotici

Povodom 90. godišnjice rođenja i 40. godišnjice smrti *Albe Vidakovića* u subotu 24. travnja u subotičkoj katedrali gostovao je komorni ansambl Collegium Pro Musica Sacra. Ovaj zbor osnovan je 1972. u Zagrebu, a sastoji se od mješovitog pjevačkog zbora. Do 1999. zbor je bio pod umjetničkim vodstvom s. *Imakulate Malikne*, redovnice Reda sestara »Naše Gospe«, koja je ujedno i osnivačica ovog zbora.

Umjetničko vodstvo preuzela je njena susestra s. *Cecijila Pleša*, mezzosopran, koja je od samog početka vokalna solistica i umjetnička suradnica u ansamblu. Diplomirala je pjevanje i orgulje na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji. Od 1975. predavač je na Institutu za crkvenu glazbu »Albe Vidakovića«. Za novog, mladog dirigenta, 2000. godine u Collegium je došao akademski muzičar *Josip Šego*. Ansambl Collegium izvodi i promiče sakralnu glazbu svih stilova i povijesnih razdoblja u rasponu od gregorijanskog korala, preko renesanse, baroka, klasike i romantike sve do najsuvremenijih autora s posebnim naglaskom na domaće skladatelje.

Dirigent Josip Šego

OČUVANJE SAKRALNE GLAZBE: Collegium Pro Musica Sacra utemeljen je s ciljem da uz pomoć izražajne snage sakralne glazbe pobuđuje i razvija kod slušatelja smisao za umjetničko doživljavanje svih duhovnih vrednota, što ih ova glazba stalno pripočava čovjeku. Ansambl sudjeluje u liturgijskim obredima i održava brojne koncerte diljem domovine kao i inozemstva, ostvarivši tako u svojoj 30-godišnjoj povijesti preko tisuću koncerata, snimio je i kompaktnu ploču »Sacrae cantiones« ranobaroknog hrvatskog

Ansambl Collegium Pro Musica Sacra

skladatelja Ivana-Marka Lukačića.

Značajno priznanje zbor je dobio na Međunarodnom natjecanju crkvenih zborova u Jeruzalemu, osvojivši srebrnu medalju 1996. godine. Tradiciju postizanja velikih uspjeha na natjecanju pjevačkih zborova Collegium je potvrdio i na 5. natjecanju pjevačkih zborova 2001. u Zagrebu, osvojivši Zlatnu plaketu. Uz 30. obljetnicu svoga postojanja CPMS je ostvario i novi CD pod nazivom: *Te Deum Laudamus-Tebe Boga Hvalimo*. Dragocjen umjetnički doprinos radu Collegiuma na dirigentskom planu dali su prof. *Sergije Rainis* i mr. *Anđelko Igrec*.

PROGRAM KONCERTA: Zbor je izveo svečanu misu za pokojne Requiem, opus 9, koja je pisana za orgulje, mješoviti zbor i solo glas, koju je skladao *Maurice Durufle* (1902.-1986.).

Maurice Durufle je francuski skladatelj, a djelo Requiem, opus 9 je njegovo najznačajnije djelo koje je posvetio svom preminulom ocu. Dio teksta iz ove mise glasi: »U raj povelili te anđeli. Na dolasku tvojemu primili te mučenici i odveli te u sveti grad Jeruzalem. Zbor anđeoski te primio i ti s Lazarom nekoć ubogim pokoj vječni imao«. Motete, *Albe Vidakovića* »Zdravo, o moj anđele« izveo je ženski zbor, a »Gospode duša« muški zbor, oba moteta su izvedena a cappella (bez pratnje instrumenta). Za završnu točku izabrali su »Slavu« iz Treće staroslavenske mise koju je također skladao *Albe Vidaković*. Na orguljama zbor je pratio stalni orguljaš zagrebačke katedrale, te dugogodišnji orguljaš ovog zbora, prof. *Domagoj Jugović*.

Željka Cvijanov

Koncert u Somboru

U Karmelskoj crkvi je u petak 23. travnja priređen koncert komornog ansambla Collegium Pro Musica Sacra iz Zagreba povodom 90. godišnjice rođenja i 40. godišnjice smrti *Albe Vidakovića*, a ujedno i 100. godišnjice Karmelske crkve u Somboru. Ovaj mješoviti pjevački zbor je izveo djela Requiem francuskog skladatelja *Maurice Duruflea* i motete *Albe Vidakovića*: Zdravo, o moj anđele, Gospode duša, i Slavu iz treće staroslavenske mise. Zborom je dirigirao *Josip Šego*, a za orguljama je bio Domagoj Jugović. Velečasni *Josip Pekanović* se zahvalio zboru što prije koncerta u Subotici nisu zaobišli Sombor, te se zahvalio braci Karmelićanima što su ugostili zbor. Nakon koncerta sve prisutne je pozdravila s. *Cecijila Pleša* i podsjetila da je član ovog zbora na samom početku bio i Somborski karmelićanin o. *Mato Miloš*, te se zahvalila Karmelićanima i Somborcima na gostoprimstvu.

Z. Gorjanac

Uspjeh Marije Jaramazović na pokrajinskom natjecanju recitatora

Marija Jaramazović

Na pokrajinskom natjecanju recitatora u Sečnju koje je održano 25. travnja, *Marija Jaramazović* je postigla izvanredan uspjeh, jer se jedina iz Subotice izborila za nastup na republičkom natjecanju koje će se održati u Valjevu. Marija Jaramazović recitirala je odlomak iz poeme *Milovana Miko- vića* »Avaške godine« koja je napisana na štokavsko-ikavskom narječju bunjevačkih Hrvata iz sjeverne Bačke. Mariju Jaramazović je za natjecanje pripremila ravnateljica Hrvatske čitaonice Subotica *Katarina Čeliković*.

Koncert u povodu jubileja HKPD »Matija Gubec«

U Velikoj sali Kulturnog centra u Rumi 17. travnja održan je cjelovečernji koncert Velikog tamburaškog orkestra Hrvatskog kulturno prosvjetnog društva »Matija Gubec« u povodu 85 godina postojanja društva. Na koncertu su bili nazočni i predsjednik Skupštine općine Ruma *dr. Dušan Stojkov*, načelnik Srijemskog okruga *Nebojša Vitomirović*, kao i *Janos Oros* ispred pokrajinskog Tajništva za prava nacionalnih manjina, upravu i propise. Koncert je nosio naziv »Rumi na dar«, a tamburaškim orkestrom je dirigirao *Josip Jurca*. U tijeku programa predsjednik HKPD »Matija Gubec« *Zlatko Kolarić* podijelio je zahvalnice i prigodne darove zaslužnim članovima društva.

Dodijeljene nagrade Večernjeg lista »Ranko Marinković«

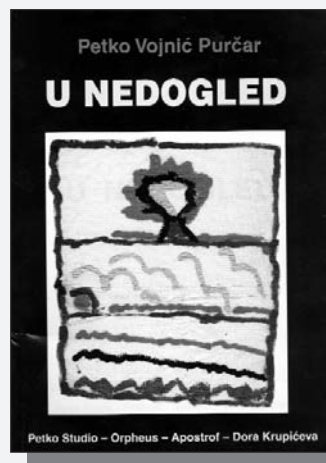
Dobitnici ovogodišnje nagrade Večernjeg lista »Ranko Marinković« za najbolju kratku priču su *Željko Kocaj*, *Davor Slamnig* i *Davor Mojaš*. Na svečanoj dodjeli nagrada 24. travnja u Muzeju »Mimara« prva nagrada od osam tisuća kuna uz prijenosno računalo uručena je *Željku Kocaju*, druga nagrada od šest tisuća kuna uručena je *Davoru Slamnigu*, dok je treća nagrada od četiri tisuće kuna uručena *Davoru Mojašu*. Odluku o laureatima te ugledne nagrade koja se dodjeljuje 39. put, donio je ocjenjivački sud žirija u čijem su sastavu *akademik Miroslav Šicel*, *akademik Pavao Pavličić*, *dr. Krešimir Nemec*, *dr. Tomislav Sabljak* i *Bran- ka Primorac*. Dobitnicima je nagrade uručila glavna uredni- ca Večernjeg lista *Ružica Cigler*. U najužem izboru za na- gradu »Ranko Marinković« bio je i književnik *Petko Vojnić Purčar*, koji živi i radi u Novom Sadu, a rođen je u Suboti- ci 1939. godine.

Održan znanstveni skup o Marinu Držiću u Washingtonu

Na jednodnevnoj konferenciji priređenoj 25. travnja na Katoličkom sveučilištu Amerike u Washingtonu, nakon što je u njegovom »Hartke teatru« premijerno izveden *Držićev* »Dundo Maroje«, hrvatski i američki teoretičari književnosti visoko su ocijenili mjesto koje Držić zauzima u renesansnoj literaturi. »Dunda Maroja« je prilagodio u prijevodu na engleski jezik profesor *Roland Reed* s Katoličkog sveučilišta Amerike. Njegovu adaptaciju sudionici skupa su ocijenili vrijednim izvorom američkoj kulturnoj javnosti za razumijevanje Držića i hrvatske kulture uopće. Slobodan Prosperov Novak, profesor južnoslavenskih književnosti na američkom Sveučilištu Yale, kazao je kako je Marin Držić najbolji i najizrazitiji primjer renesansne književnosti u Slavena, te Renesanse uopće. On smatra da Hrvatska, dok nastoji ući u Europu i ojačati kulturne veze sa svijetom, nedovoljno koristi Držića kao svoj adut.

Objavljene dvije nove knjige Petka Vojnića Purčara

U zajedničkom izdanju Orpheusa i Petko Studia iz Novog Sada, Apostrofa iz Beograda i Dore Krupičeve iz Zagreba iz tiska je nedavno izašla zbirka poezije *Petka Vojnića Purčara* »U nedogled«, dok je u izdanju Orpheusa od istoga pisca objavljena knjiga priča »Miholjsko ljeto«. Iako je u stvaralaštvu Petka Vojnića Purčara, uglednog prozai- ste, poezija bila najčešće epifenomen, »U nedogled« je njegova četvrta zbirka poezi- je (»Kameno žito« 1980., »Sol u vjetru« 1985., »Putovanje prema Crnome moru« 2002.). Premda je Purčar 1977. go- dine dobio NIN-ovu nagradu za roman »Dom, sve dalje«, ovaj autor se najpotpunije eksponirao u kraćoj formi, što upravo prezentira i knjiga »Miholjsko ljeto« koja sadrži njegove izabrane i nove priče.

Subotička »Hedda Gabler« u Osijeku

Narodno kazalište iz Subotice izvelo je u Osijeku dramu *Henrika Ibsena* »Hedda Gabler«. Predstava je izvedena u Hrvatskom narodnom kazalištu u ponedjeljak 26. travnja, u režiji *Dušana Petrovića*, scenografiju je osmislio *István Hupkó*, kostimografiju *Dragica Pavlović*, uz glazbu *Lajka Felixa*. U središnjoj ulozi nastupila je glumica *Anđelika Simić*.

Mihovil Abramić

Mihovil Abramić, arheolog, rodio se u Puli 12. svibnja 1884. godine, a preminuo je u Splitu 8. svibnja 1962. godine. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Puli, a u Beču je studirao arheologiju s epigrafijom, povijest starog vijeka i klasične jezike. Doktorirao je u Beču. Od 1910., radio je kao pristav u Austrijskom arheološkom institutu u Beču, a od 1913., ravnatelj je Arheološkog muzeja u Akvileji.

Poslije Prvog svjetskog rata postaje najprije suradnik, a zatim nasljednik u ravnateljstvu Arheološkog muzeja u Splitu. Tu dužnost obavlja od 1926. do 1950. godine. Bio je dopisni član JAZU od 1931., a redoviti član od 1947., kao i redoviti član Njemačkoga arheološkog instituta u Berlinu. Abramovićev rad i znanstveni interes usmjeren je u prvom redu studijem na Bečkom Sveučilištu, no iako je težište njegova istraživanja bilo u antičkoj arheologiji i epigrafiji, bavio se i problemima grčke kolonizacije na Jadranu, ilirskom materijalnom kulturom u rimsko doba, rimskom provincijalnom kulturom i problemima bizantske umjetnosti rano-srednjovjekovnih spomenika u Dalmaciji.

Raspon njegovih radova seže od kulturno-povijesne problematike, povijesti, arhitekture i urbanizma do skulpture i epigrafike. Napisao je brojne rasprave i studije. Vodio je arheološka iskapanja u Ptuju, Podgrađu, Šupljaji, Čitluku, Visu i Solinu. Uređivao je »Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku« (1928.-1949.).

Petak 30. 4. 2004.

SNP Novi Sad: Koncert KUD-a »Svetožar Marković«, scena Jovan Đorđević u 20 sati

M. Stojanović »Sigurna kuća«, scena Pera Dobrinović u 19 i 30 sati

E. Walsh »Disko svinje«, komorna scena u 20 i 30 sati

Subotička stolna Bazilika

Nedjelja 2. 5. 2004.

Subotička stolna Bazilika svete

Terezije: svečani koncert o 30. obljetnici zbora »Schola Cantorum Paulinum«, u 17 sati, dirigent mons. József Miocs

Ponedjeljak 3. 5. 2004.

Narodno kazalište Subotica: D. Wright »Toll«, Lajos Soltis studio u 19 i 30 sati

Kino Korzo Subotica: Izbor s 35. festivala mađarskog filma, »Getno«, redatelj Salamon András u 18 sati, »Mélyen őrzött titkok«, redatelj Böszörményi Zsuzsa u 21 sat

Utorak 4. 5. 2004.

Narodno kazalište Subotica: R. Sándor-T. Péter »Indul a bakterház«, komorna scena u 19 i 30 sati

Kino Korzo Subotica: Izbor s 35. festivala mađarskog filma, »Apám beájulna«, redatelj Sas Tamás u 20 sati

Srijeda 5. 5. 2004.

Narodno kazalište Subotica: K. Donev »Avion bjegunac«, komorna scena u 19 i 30 sati

SNP Novi Sad: J. Gotovac »Ero s onog svijeta«, komična opera, dirigent Ž. Milanović, scena Jovan Đorđević u 19 sati

T. Shepard »Ludi od ljubavi«, komorna scena u 19 i 30 sati

Kino Korzo Subotica: Izbor s 35. festivala mađarskog filma, »Egy hét Pesten és Budán«, redatelj Makk Károly u 18 sati, »Montecarlo!«, redatelj Fischer Gábor u 20 sati

Scena iz opere
»Ero s onog svijeta«

Četvrtak 6. 5. 2004.

Narodno kazalište Subotica: G. Gábor »Komámasszony, hol a stukker?«, komorna scena u 19 i 30 sati

SNP Novi Sad: L. Pirandello »Šest lica traži pisca«, komorna scena u 20 i 30 sati

Narodno kazalište Sombor: R. Čupić »Čelik« u 20 sati

Završen Festival profesionalnih kazališta Vojvodine

Presjek aktualne kazališne prakse

Subotičko Narodno kazalište bilo je domaćin nedavno završenog »54. festivala profesionalnih kazališta Vojvodine« koji je trajao od 17. do 23. travnja. Za tjedan dana, koliko je trajao Festival, subotička publika je imala prilike da, na daskama koje život znače, odgleda predstave koje je selektirala kazališna kritičarka iz Novog Sada *Darin-ka Nikolić*.

Za vrijeme trajanja Festivala u dogovoru s Akademijom umjetnosti u Novom Sadu, studenti glume i režije predstavili su u pratećem dijelu programa svoje ispitne predstave treće i četvrte godine.

ODLUKE ŽIRIJA: Žiri koji je bio u sastavu: *Mira Stupica*, glumica i predsjednica žirija, *Atila Andraši*, redatelj i *Vladimir Kopić*, kazališni kritičar, imao je pred sobom nimalo lak zadatak da izdvoji najbolje od najboljih, a žiri je odlučio da se: Nagrada za najbolju predstavu u cjelini dodijeli predstavi »Via Italia« Novosadskog kazališta – Újvidéki Színház u režiji *Kinge Mezei*, nagrada za najbolju režiju dodijeli *Radoslavu Milenkoviću* za režiju predstave »Četvrta sestra« NK »Toša Jovanović« iz Zrenjanina, nagrada za najbolju žensku glavnu ulogu ravnopravno dodijeli *Jasni Đuričić* za ulogu Feme u predstavi »Pokondirena tikva« SNP-a iz Novog Sada i *Biljani Keskenović* za ulogu Živke Popović u predstavi »Gospođa ministarka« NK iz Sombora, nagrada za najbolju mušku glavnu ulogu dodijeli *Zoltánu Puskásu* za ulogu Dede u predstavi »Via Italia« Novosadskog kazališta – Újvidéki Színház, nagrada za najbolju žensku epizodnu ulogu dodijeli *Aleksandri Pleskonjić Ilić* za ulogu u predstavi »Kome vjerujete?« SNP-a iz Novog Sada, nagrada za mušku epizodnu ulogu dodijeli *Zdravku Paniću* za ulogu Pere pisara u predstavi »Gospođa minist-

tarka« NK Sombor, nagrada za najbolju scenografiju dodijeli *Kingi Mezei* za scenografiju u predstavi »Via Italia« Novosadskog kazališta – Újvidéki Színház, nagrada za najbolji kostim dodijeli *Évi Samosvári* za kostim u predstavi »Trnoružica« u izvedbi Dječjeg kazališta iz Subotice, nagrada za najbolju muziku dodijeli *Szilárd Mezeiju* za muziku u predstavi »Via Italia« Novosadskog kazališta – Újvidéki Színház, specijalna nagrada na »54.-om festivalu profesionalnih kazališta Vojvodine« dodijeli svim sudionicima u radu na predstavi »Trnoružica« za izuzetan kreativan domet, a Nagrada mladom glumcu, koju dodjeljuje Savez dramskih umjetnika Vojvodine, dodijeli *Vladimiru Grbiću* za ulogu gospodina Mišoa u predstavi »Lažni napad, pogrešna obrana« NK Subotica.

NOVE GENERACIJE: Ovogodišnji Festival je bio presjek aktualne kazališne prakse na kome je publika imala prilike vidjeti klasike, poput *Nušićeve* ministarke u šanel verziji, bez štriha, u

trajanju od tri sata, koja se pokazala aktualnom i koju je redatelj *Gorčin Stojanović* vodio k tragičnom kraju. Ono što raduje jest činjenica da su na Festivalu bila zastupljena i dva teksta mladih dramskih spisateljica *Jelene Đorđević* – autorice drame »Kome vjerujete«, koja tretira neposrednu prošlost i *Marije Karaklajić*, koja je u dokumentarnoj formi triler napisala »Lažni napad, pogrešna obrana«. One su pokazale da postoje itekako talentirani dramski pisci, koji donose novi duh vremena. Pokraj nove generacije pisaca, tu su i redatelji *Kinga Mezei* i *Darijan Mihajlović*, koji se, svatko na svoj način, bore za totalno kazalište. Jedina šteta je – što nije bilo više novaca da se omogućiti učesnicima Festivala da ostanu tijekom cijelog Festivala i razmjenjuju iskustva. Subotičkoj publici ostaje da se sjećaju odličnih glumačkih ostvarenja kao i predstava: »Via Italia«, »Kome vjerujete« »Četvrte sestre« i »Ministarke«, sve do neke sljedeće prilike.

N. Šćepanović

Scena iz predstave »Pokondirena tikva«

Gostovanje HKUD »Vladimir Nazor« u Republici Hrvatskoj

»Albin bircuz« u Rešetarima

Dramska sekcija HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora proteklog je vikenda gostovala u Rešetarima u Republici Hrvatskoj. Tijekom dvodnevnog boravka, 24. i 25. travnja prikazala je Rešetarcima predstavu »Albin Bircuz«. Gostovanje je bilo upriličeno u povodu Dana općine Rešetari. Ovo živopisno mjesto u blizini Nove Gradiške ugostilo je Somborce vrlo srdačno, primajući ih na boravak i

noćenje. Predstava je odigrana u subotu navečer u dvorani Vatrogasnog doma. Oduševljenje i pljesak gledalaca pratilo je glumce tijekom cijele predstave. Domaćini su nakon predstave ugostili glumce večerom koja se produžila u druženje uz muziku somborskih i domaćih tamburaša.

Radio Gradiška je već u nedjelju emitirao intervju sa voditeljicom skupine, *Marijom Šeremešić* i glumicom

Snežanom Nađ. Tako su Rešetarci i Novogradišćani imali priliku saznati mnogo toga o HKUD-u »Vladimir Nazor« iz Sombora. Uzvratni susret biti će održan tijekom 11. mjeseca u Somboru kada će biti upriličena književna večer i otvorenje likovne izložbe Književno-likovnog društva »Rešetari« koji je i bio organizator ovog gostovanja.

M. Š.

O prvom svesku Leksikona podunavskih Hrvata –
Bunjevaca i Šokaca

Priručnik za široki krug čitatelja

Intenzivan razvoj svih ljudskih djelatnosti i neprestano nakupljanje znanja danas pojedincu jedva omogućuju cjelovit i jasan pregled nad činjenicama i pojavama samo jedne discipline, dok cjelovit pregled nad ukupnošću ljudskih djelatnosti i znanja i nije moguć. Zbog toga su čovjeku postmoderne civilizacije prijeko potrebni priručnici koji omogućuju snalaženje u ogromnoj količini činjenica.

Prvi svezak Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca čine natuknice koje počinju slovom A. Natuknicama su obuhvaćene poznatije osobe, ali i one manje znane, a tu su i toponimi u Vojvodini, Bajskom trokutu, kao i oni sjeverniji. Obrađene su povijesne osobe, ali i suvremenici. Ovaj Leksikon je priručnik koji nije namijenjen stručnjaku ni jedne posebne struke, nego širokom krugu čitatelja koji žele dobiti obavijesti o bogatoj prošlosti, ali i sadašnjosti podunavskih Hrvata.

TIP SPECIJALNIH LEKSIKONA: Skupina subotičkih kulturnih i znanstvenih djelatnika (*dr. Slaven Bačić, preminuli mr. Josip Buljovčić, Lazar Merković, Milovan Miković i Tomislav Žigmanov*) u kasnu je jesen 2001. godine inicirala pokretanje projekta u okviru kojega bi se moderni leksikografski pristup povijesti i današnjici Hrvata s prostora između Dunava i Tise spojio s potrebom pristupačnosti običnom čitatelju. Dvije i pol godine nakon inicijative, tiskan je prvi svezak s osamdesetak natuknica. Obavijesti u Leksikonu obrađene su stručno, ali razumljivo i pristupačno, tako da čitatelju omogućuju snalaženje i u onim područjima koja mu nisu bliska. »Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca pripada tipu specijalnih leksikona, i to po dvjema osnovama: njegovu posebnost ne čini samo zemljopisno područje na

koje se odnosi, nego mu posebnu dimenziju daje i to što se u zadanome teritorijalnom okviru usredotočuje na pojave i osobe koje imaju (i) hrvatski karakter. Kao takav, on nastoji obuhvatiti ne samo Bunjevce i Šokce u vojvodanskom i mađarskom dijelu Bačke, nego i u cijelome povijesnom ugarskom Podunavlju«, piše među ostalim u predgovoru Leksikona glavni urednik dr. Slaven Bačić.

OSNOVNI KONCEPT LEKSIKONA: Prvi svezak ovoga projekta ima i karakter pilotnog sveska. Njime je jav-

nosti predstavljen osnovni koncept Leksikona. Predmet Leksikona jesu povijesni događaji, osobe i institucije nedvojbeno hrvatske naravi. Iako je dio njih već otprije poznat stručnoj javnosti, u prvom svesku Leksikona detaljnije su obrađeni, a sastavni dio Leksikona čine i one osobe, događaji i institucije koji nisu primarno vezani za podunavske Bunjevce i Šokce, ali su imali ili imaju znatan utjecaj i na njih. U

Leksikonu se pozornost posvećuje utjecaju događaja koji pripadaju općoj povijesti na podunavske Hrvate – Bunjevce i Šokce, čime se postiglo da natuknice koje se odnose na podunavske Hrvate nisu umjetno istregnute iz cjeline pojava. »Svrha je Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca svrha leksikografskog rada uopće – prikupiti faktografske podatke, dati osnovna objašnjenja i povijesni pregled, uz kritičku analizu i ocjenu obrađenih zbivanja, pojava i osoba. Kao takav, Leksikon bi trebao popuniti dosadašnje praznine i neodređenosti nastale ne samo zbog nedovoljne istraženosti, nego i zbog namjernog prešućivanja, umanjivanja važnosti ili iskrivljavanja podataka«, piše u pregovoru Leksikona dr. Slaven Bačić.

IZ ANTOLOGIJE POEZIJE BUNJEVAČKIH HRVATA

Josip Jukić Manić

KAD BI MI DOPUSTIO BOG

Kad bi mi dopustio Bog,
Da se mogu stvorit duga:
Vidjeli bi... žiča mi mog!
Od istoka ta do juga
Nebu bi se svio,
I sav rod zagrlio!

Kad bi mi dopustio Bog,
Jednoć bit mjesecom gori:
Vidjeli bi... žiča mi mog!
Od večera dok ne zori,
Obasjo bi nebni svod!

Kad bi mi dopustio Bog,
Suncem stvorit se moći:
Vidjeli bi... žiča mi mog!
Ne bi bilo više noći.
Sunce jarko! Oj slobodo!
Nek mi živi mili rod.

JOSIP JUKIĆ MANIĆ rodom je iz Subotice, a djelovao je kao pjesnik u Antunovićevim »Novinama« i »Vili«. Za ono vrijeme stekao je solidnije obrazovanje, a bio je aktivan u kulturnom životu svoga grada. Bio je jedan od članova inicijativnog odbora za osnivanje »Pučke kasine«. Jukićevo pjesničko djelovanje bilo posvećeno interesima narodnog preporoda i buđenja nacionalne svijesti bunjevačkih Hrvata. Pod utjecajem usmenog narodnog pjesništva piše i pjesme s ljubavnim motivima, a naročito pjesme humorom začinjene. On je autor i prvih bunjevačkih epigrama koji su do tada bili nepoznati u književnom djelovanju ostalih pjesnika. Tada su bile popularne zagonetke, koje su uspješno pisali i Blaž Modrošić i Stjepan Grgić.

Z. S.

Ante Kovačić

Najviši domet hrvatskog realizma

Ante Kovačić rođen je 6. lipnja 1854. u Oplazniku. Kao sin zagorskog seljaka, a nadaren učenik, zauzimanjem zagrebačkoga kanonika 1867., započinje gimnazijsko školovanje u Zagrebu. Neimaština koja ga prati tijekom gimnazijskih dana postat će konstantom njegova života i u studentskim danima, a potom i u uzdržavanju mnogobrojne obitelji. Usprkos činjenici da mu život nije omogućavao smireni rad, Kovačić ne samo što je uspio aktivno sudjelovati u hrvatskoj zbilji kraja devetnaestoga stoljeća i svoj odnos prema istoj prenijeti u stranicama romana, pripovijesti i pjesama, već je uspio 1887. godine položiti doktorski ispit i početi s odvjetništvom u Glini. Međutim, prevelika senzibilnost i velika briga za obitelj spuštaju se poput guste magle na Kovačićev život i on 1899. godine umire u stenjevačkoj bolnici.

Kovačić se u književnosti javio u doba kad su društveni sukobi u Hrvatskoj već bili posve jasno ocrtani. Seljaštvo koje se kmetstva oslobodilo 1848., nije tu promjenu dočekalo pripravno. Odmah je započeo proces mrvljenja već ionako sitnih seljačkih posjeda, a velika agrarna kriza dogodila se 1873. godine. U hrvatskoj društvenoj, političkoj i kulturnoj stvarnosti osjećao se kraj banovanja Ivana Mažuranića i smrt književnika Augusta Šenoe (1881.).

POETIČKE SMJERNICE: Ime Ante

Kovačića konotira vrelom i punom životnom energijom i pravaškim iskrenim svjetonazornim smjernicama. Upravo u doba kada Kovačić najviše stvara dolazi do sudbonosne promjene na banskoj stolici: hrvatskim banom postaje mađarski feudalac grof Khuen Héderváry, koji vlada punih dvadeset godina (1883. -1903.). Svoje ideje i promišljanja o aktualnom hrvatskom trenutku, Kovačić upisuje u svoje knjige. »Raspad romantičarske vizije obilježen vjerom u pravašku istinu koja će otvoriti prostor mladome čovjeku sa sela za ostvarenje vlastitih životnih putova vidljiva je u romanu 'Fiškal' (1882.) i 'Među žabarima' (1886.), dok je 'Baruničina ljubav' (1877.) samo trivijalna ljubavna priča koja svojim pikanterijama čitatelja drži do posljednje stranice. Međutim u romanu 'Fiškal' čitaju se poetičke smjernice koje će nakon nekoliko godina biti gotovo do najsitnijih detalja razrađene romanom 'U registraturi' (1888.)«, piše među ostalim o djelu Kovačića književni teoretičar Helena Sablić Tomić. U romanu »Fiškal« Kovačić daje snažnu kritiku hrvatskog društva u doba ilirizma, a likovi u romanu su izuzetno psihološki nijansirani. Kovačić je u romanu »Među žabarima« uspio vrlo plastično opisati društveni, politički i svakodnevni život gradića Karlovca, uspio je pogoditi pravu istinu malograđanske žabokrečine. Rijedak je primjer pisca kao što je Kovačić, pisca kojemu sva ostala djela služe samo kao priprava za glavno djelo. »Mnogo ljubavi i stradanja, zanos i otrova, nevjerojatnih zapleta i isto takvih raspleta, izrazit smisao za komiku, upravo za karikaturu, to su glavne osobine Kovačićeve prije njegova velikog društvenog romana 'U registraturi'«, bilježi književni teoretičar Ivo Frangeš o Kovačićevom književnom radu.

KULTNO DJELO: Najkompleksnije djelo Ante Kovačića jest roman »U registraturi«. Prvo je objavljivao na stranicama časopisa »Vijenac«, da bi potom čekao tri godine i kao knjiga ugledao svjetlo dana 1911. godine. Književni teoretičar Dubravko Jelčić piše kako je »roman 'U registraturi' kultno djelo hrvatskog realizma«, koji se pojavljuje

kada i Novakov »Pavao Šegota«, Tomićeva »Emin – agina ljubav«, a izvan hrvatskoga književnog kruga to je vrijeme »Gospođice Julije« Augusta Strindberga i romana »Pierre i Jean« Guy de Maupassanta, a i Kozarčev »Đuka Begović« čita se 1911. godine u hrvatskim čitateljskim krugovima. U romanu »U registraturi« prikazana je sudbina poštenog i talentiranog, ali siromašnog seoskog mladića u liku Ivice Kičmanovića, a to je ujedno i »roman o socijalnom stanju nacije koja želi pronaći najbolji model za preživljavanje, a gledamo li šire to je priča o onome što Hrvatska osjeća u i za Khuenovu diktaturu«, piše o ovome romanu Helena Sablić Tomić, ističući kako je roman za sićen autobiografizmom, jer je roman priča o Ivi Kičmanoviću koji kao nadaren seoski đak odlazi na školovanje u grad, ali će grad isto kao rajska jabuka postat početkom njegova kraja. U najširem smislu ovaj Kovačićev roman nije samo historijat školovanja i propadanja jednoga darovitog seoskog djeteta. Roman »U registraturi« zapravo je realistička slika rađanja moderne hrvatske inteligencije. »Šenoina je vizija Hrvatske skladna i jasna, izražena u čitavom nizu proznih i pjesničkih djela, a mogla bi se sažeti u optimističku maksimu 'budi svoj!', dok je Kovačićeve analiza starčevićanski porazna. Inteligencija koja se rađa (a Kovačić je, to treba zapamtiti, roman pisao poluautobiografski) ne može da 'bude svoja'«, piše Ivo Frangeš o ovome romanu, u koji je Kovačić uspio upisati i svoju životnu istinu, kao i svoju osudu društvenoga i političkog života u Hrvatskoj. Kovačić je svojim romanom »U registraturi« otvorio prostor novim trenucima hrvatske zbilje i hrvatske književnosti kao što su: pojava novog staleža u gradu, bogaćenje pojedinaca na selu i nemogućnost hrvatskog napredovanja u odnosu na Khuenovu diktaturu. »U registraturi« je najznačajniji hrvatski roman 19. stoljeća prema Ivi Frangešu. Slomljen životnom borbom i nerazumijevanjem okoline završio je Kovačić tragično, u ludnici, 10. prosinca 1889. godine.

Priredio: Z. Sarić

Tristotrideset i treća godišnjica pogubljenja Zrinskog i Frankopana

Nestanak najmoćnijih obitelji u Hrvatskoj

Nakon a pogubljenja Petra Zrinskog i Frana Krsta Frankopana, njihova velikaška imanja su zaplijenjena, a put prema uvođenju apsolutizma bio je otvoren * Nakon toga više nije postojala vojna ni politička snaga koja bi se mogla oduprijeti centralističkoj politici Habsburgovaca

Piše: Zdenko Samaržija

Dekapitacija Zrinskih i Frankopana u Bečkom Novom Mjestu 30. travnja 1671. godine desetljećima ne silazi s ljestvice kontaverzi mađarske i hrvatske historiografije. Neki tvrde da je njihova politička djelatnost urota, neki tvrde da nema govora o uroti jer je njihova politička borba usmjerena prema inozemnim čimbenicima koji su ugrožavali Hrvatsku, a neki kažu da je to nepromišljen potez koji je Hrvatsku skupo stajao – nisu imali plan uzmaca ako njihova ideja ne uspije.

TKO SU ZRINSKI I FRANKOPANI: Knezovi krčki potomci su kneza Dujma, kojemu su Mlečani dodijelili kneževsku vlast na otoku Krku. Potkraj 12. stoljeća iskoristili su slabost hrvatskougarskih kraljeva i proširili se na Modrušku županiju i tada počinje njihov uspon na društvenoj ljestvici. Za služni su i za donošenje jednog od najstarijih europskih zakona, Vinodolskog zakonika. Prema uzoru na ostalo europsko plemstvo, koje je svoje korijene tražilo u rimskom patricijatu, krčki su se knezovi prozvali Frangipanima, kasnije Frankopanima.

Šubići (Bribirski knezovi) su hrvatsko rodovsko plemstvo, a potekli su s područja između Ostrovice i Bribira. Još za *Trpimirovića* bili su župani, a nakon provale Tatara počinje njihovo zlatno doba (1270. – 1320.). Šubići su proširili posjede, spustili se na more i stekli kneževsku vlast u dalmatinskim komunama. *Arpadovići* su im udijelili bansku čast u naslijeđe, a *Pavao Šubić* i njegov sin *Mladen* posredovali su početkom 14. stoljeća u dovođenju nove dinastije, *Anžuvina* na hrvatskougarsko prijestolje.

Odveć moćni Šubići postali su smetnja drugim hrvatskim velikašima. Međutim, kada je *Karlo Anžuvina* primirio mađarsko plemstvo, obrušio se na hrvatske plemiće, koji su, kakva li obrata, podržali Šubiće i postavili ih na čelo otpora. *Karlo* sin *Ludovik*, kako bi slomio otpor hrvatskih plemića, sklopio je 1347. godine ugovor o zamjeni posjeda sa Šubićima – umjesto Bribira i Ostrovice Šubići su dobili posjede na gori

Zrin, pa se otada nazivaju Zrinskima.

DOBA TURSKIH NEVOLJA: Vladavina *Jagelovića* (1490. – 1526.) označila je početak nesigurnosti u hrvatskim zemljama – provale osmanlijskih akindžija postale su svakodnevice. Brojni su hrvatski intelektualci na Zapadu tražili pomoć u obrani Hrvatske, pa je tako i *Bernardin Frankopan* govorio papi: »U Hrvatskoj se, Sveti Oče, može gledati, mora vidjeti, gdje se djeca kolju pred očima roditelja, muževi pred očima njihovih žena, gdje se supruge obeščašćuju, djevice siluju, sveta mjesta i svećenici oskvrnjuju. Isto tako, Sveti Oče, Hrvatska je predziđe ili dveri kršćanstva, a naročito pograničnih zemalja Koruške, Kranjske, Istre, Furlanije i Italije. Ako bi Hrvatska – što sačuvaj Bog! – bila zauzeta, onda one gore spomenute muke prijete i međašnjim zemljama i put će do njih biti Turcima sasvim otvoren...«, a na Saboru u Nürnbergu 1522. godine govor je završio riječima: »I o tebi se radi, kad susjedova kuća gori«.

Međutim, europske države u to doba nisu osjećale neposrednu opasnost od Osmanlija i nisu željele trošiti sredstva na obranu od njih. Godine 1521. osmanlijska je vojska pod sultanom *Sulejmanom* osvojila Beograd i nakon toga provalila u Srijem i Slavoniju i bez

borbe zauzela Ilok i Erdut, te je kod Osijeka prešla Dravu. Kralj *Ludovik* nije želio čekati ni hrvatsku vojsku pod zapovjedništvom *Krste Frankopana*, ni erdeljsku pod *Ivanom Zapoljom*, već je želio sam sa svojom vojskom pobijediti Osmanlije i tako se proslaviti. Do odlučne je bitke došlo 29. kolovoza 1526. godine na Mohačkom polju.

OBVEZE HABSBURGOVACA: Nakon poraza na Mohačkom polju raspala se Hrvatsko-Ugarska država i hrvatsko je plemstvo, tražeći oslonac u jakom vladaru, početkom sljedeće godine na saboru u Cetingradu za vladara izabralo *Ferdinanda Habsburškog*. Kraljevi su predstavnici plemstvu pismeno jamčili da će kralj u Hrvatskoj držati i plaćati tisuću konjanika i dvije stotine pješaka, kao i osam stotina konjanika koji će biti dodijeljeni velikašima i plemićima, ovisno o njihovoj časti i položaju. Osim toga, *Ferdinand* će na graničnici Kranjske prema Hrvatskoj držati primjeren broj vojnika koji će se moći brzo uključiti u obranu zemlje od osmanlijskih napada, dati pregledati sve gradove i utvrde u Hrvatskoj i opskrbiti ih oružjem i streljivom. Kraljevi su predstavnici također pismeno obećali da će poštovati sve povlastice, prava, slobode i zakone Kraljevine Hrvatske, te je uvijek braniti i štiti. Hrvatsko plemstvo očekivalo je da će Habsburgovci poduzeti odlučujući rat protiv Osmanlija i vjerovalo da će opasnosti od njih uskoro nestati. Međutim, Habsburgovci će nastojati Hrvatsku pretvoriti u austrijsku nasljednu pokrajinu.

DESETLJEĆE RATA: Godine 1566. sultan *Sulejman* pošao je u novi pohod na Beč. Kako bi osigurao »lijevo krilo«, trebao je osvojiti Siget, utvrdu koju je branio *Nikola Zrinski*. Opsada je trajala punih pet tjedana. Veliki vezir *Mehmed Sokolović* poslao je *Zrinskom* strelicu s pismom u kojem mu je obećao da će mu darovati čitavu Hrvatsku ako mu preda Siget. Malo poslije *Sulejman* je poslao dokaz *Zrinskomu* da su mu zarobili najstarijeg sina *Jurja*.

Unatoč obećanjima koja su stizala na njemačkome, mađarskome i hrvatsko-

Fran Krsto Frankopan

me jeziku da će ih poštediti, branitelji se nisu ni jednog trenutka pokolebali već su uspješno odbijali mnogobrojne juriše, nanoseći teške gubitke Sulejmanovoj vojsci. Kada su Osmanlije vatre- nim strijelama i užarenim loptama zapalili grad, Zrinski i preživjeli branitelji provalili su iz grada i poginuli u izrav- noj borbi s nadmoćnim suparnikom. Prije juriša Nikola Zrinski je rekao: »Ja, Nikola knez Zrinski, obećavam najprije Bogu velikomu, zatim njegovu veličan- stvu, našem sjajnomu vladaru i našoj ubogoj domovini i vama viteзовima da vas nikada neću ostaviti, nego da ću s vama živjeti i umrijeti, dobro i zlo pod- nijeti. Tako mi Bog pomogao!«. Osmanlijska je vojska odustala od po- hoda na Beč što je bio početak kraja osmanlijskih osvajanja.

STRAŠILO TURAKA: Osim u Hrvat- skoj, Zrinski su ogromne posjede imali i u mađarskim ostacima ostataka te su u mađarskoj društvenoj strukturi 17. stoljeća zauzimali vodeće mjesto. Međutim, bečki je dvor nastojao centralizirati i germanizirati Habsburšku Mo- narhiju, uspostaviti apsolutizam i slomi- ti moć plemstva. Hrvatsko se plemstvo pozivalo na svoja prava i obveze Habs- burgovaca preuzete 1527. godine, međutim bez uspjeha.

Hrvatski intelektualci ozaljskog kru- ga, kao i još neki javni djelatnici, primjerice povjesničari *Juraj Rattkay* i *Ivan Lučić* svojim su djelima nastojali podići nacionalnu svijest hrvatskoga fe- udalnog plemstva. Kartu tiskanu u Am- sterdamu 1666. godine, prilog knjizi »O kraljevstvu Dalmacije i Hrvatske«, Ivan Lučić posvetio je primjerice Petru Zrin- skom, tadašnjem vođi hrvatskoga i mađarskog protuapsolutističkoga po- kreta.

Sedamnaesto stoljeće bilo je razdo- blje uspješnih ratova protiv Osmanlija, a posebice su se isticali ban Nikola Zrinski i njegov brat Petar. Međutim, dok ih je Europa slavila, car *Leopold* opominjao ih je da poštuju primirje s Osmanlijama. Godine 1660. Nikola Zrinski opkolio je utvrdu Kanižu, važno osmanlijsko uporište, ali mu je zapo- vjedenno da se zaustavi i povuče. Ra- zočaran, povukao se u Čakovec te je uskoro, bez dopuštenja bečkog dvora, na ušću Mure izgradio utvrdu Novi Zrin, novi simbol moći Zrinskih.

POVOD OTPORU: Godine 1663. od- bio je navalu Osmanlija, a njegov ih je brat Petar pobijedio kod Rakovice i Otočca. Početkom 1664. godine Nikola Zrinski uništio je niz osmanlijskih upo- rišta i provalio do Osijeka, gdje je spa- lio Sulejmanov most, veliki graditeljski pothvat. Ta se vijest proširila Europom i Zrinski je za svoja djela dobio španjol- sko i francusko odlikovanje. U protuu-

Oproštajno pismo

Prije smrti Petar Zrinski je svojoj ženi Katarini napisao oproštajno pismo, koje je već 1671. godine prevedeno na nekoliko svjetskih jezika: »Moje drago srce, nemoj se žalostiti svrhu ovoga moga pisma, niti burkati (uzbuđivati). Polag božjeg do- končanja sutra o deseti uri budu mene glavu sekli i tulikajše naukupe (skupa) tvo- jemu bratcu. Danas smo jedan od drugoga srčeno prošćenje vzele. Zato jemljem (uzimam) ja sada po ovom listu i od tebe jedan vekovečni valet (zdravo), tebe pro- seći, ako sam te u čemu zbantuval (uznemirivao), aliti se v čem zameril – koje ja dobro znam – oprosti mi. Budi Bog hvaljen, ja sam k smrti dobro pripraven, niti se plašim. Ja se ufam u Boga vsemogućega, koi me je na ovom svitu ponizil, da se tulikajše mene hoće smilovati. I ja ga budem molil i prosil – da se mi naukupe pred njegovom svetom tronušem (prijestoljem) u dike vekovečne zastanemo.

Veće ništar ne znam ti pisati, niti za sina, niti za druga dokončanja našega siro- maštva, ja sam vse na volju božju ostavil.

Ti se ništar ne žalosti, ar je to tako moralo biti. V Novom mestu pred zadnjem dnevom mojega življenja, 29. dan aprila meseca, o sedme ore pod večer, leta 1671. Naj te gospodin Bog z mojom kčerjūm Zorom Veronikom blagoslovi. Groff Zrini Petar.«

Petar Zrinski

daru Osmanlije su spalile Novi Zrin, a s pristojne su udaljenosti palež gledali habsburški časnici. No tada je carska vojska kod Svetoga Gotharda razbila Osmanlije, a Leopold je bez razloga pod vrlo nepovoljnim uvjetima sklopio mir u Vašvaru (1664. godine). Prema tom ugovoru Osmanlijama su vraćena sva područja koja je hrvatsko i mađar- sko plemstvo oslobodilo.

TIJEK: Razočarani odredbama Vašvarskoga mira plemići predvođeni Nikolom Zrinskim odlučili su se suprot- staviti bečkom dvoru. U otporu su su- djelovali i *Fran Krsto Frankopan* te moćni mađarski plemići, ostrogonski nadbiskup *Lippay* i ugarski palatin *Fra- njo Wessélenyi*. Za pomoć su se obratili Francuskoj, no *Luj XIV.* odbio im je po- moći, a jednako su završili i pregovori s poljskim kraljem. Nakon nikada raz- jašnjene pogibije Nikole Zrinskog u lo- vu 18. studenog 1664. vodstvo pokreta preuzeo je njegov mlađi brat Petar.

Kada u Europi nisu našli saveznika, obratili su se Osmanlijama. Vođa izas- lanstva bio je *Franjo Bukovački*.

Osmanlije su predložili da se Hrvatska proširi na istok i postane osmanlijsko vazalno kraljevstvo, s kraljevima iz kuće *Zrinskih*. *Zrinskoga* su oslovili knezom Hrvatske, Ugarske, Erdelja, Moldavske i vrhovnim vojskovođom čitave osmanlijske vojske.

Međutim, već 1667. godine bečki je dvor saznao za planove velikaša i po- zvao *Petra Zrinskog* i *Frana Krstu Frankopana* 1670. godine u Beč. Iako im je car Leopold jamčio sigurnost, na- kon dolaska su uhićeni i zatvoreni. Na- kon istrage su osuđeni na smrt pod op- tužbom za veleizdaju zbog sklapanja saveza s Osmanlijama. Pogubljeni su u Bečkome Novom Mjestu 30. travnja 1671. godine.

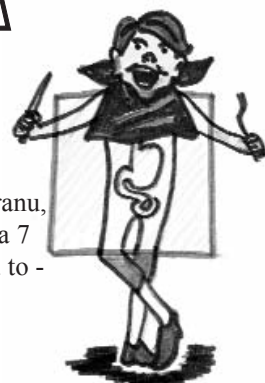
POSLEDICE: Nakon njihova pogu- bljenja, imanja Zrinskog i Frankopana su zaplijenjena, a put prema uvođenju apsolutizma bio je otvoren. Nestale su dvije najmoćnije velikaške obitelji u Hrvatskoj. Nakon toga više nije posto- jala vojna ni politička snaga koja bi se mogla oduprijeti centralističkoj politici Habsburgovaca. Od tada su za hrvatske banove često postavljani ugarski veli- kaši koji su dosljedno provodili apsolu- tističku politiku bečkog Dvora. Osim toga, zaplijenjeni posjedi Zrinskih i Frankopana osigurali su Habsburgovci- ma znatne materijalne prihode. Prekinu- ta je i nesmetana trgovina između sj- vernih i južnih krajeva Hrvatske, koja je do tada tekla preko posjeda Zrinskih i Frankopana.

NA POSLJETKU...: Godine 1907. Braća hrvatskoga zmaja pronašli su ko- sti Petra Zrinskog i Frana Krste Franko- pana. Godine 1919. njihovi su ostaci preneseni u Hrvatsku i pokopani u zag- rebačkoj katedrali. Na njihovu grobu uklesana je izreka kneza i pjesnika Fra- na Krste Frankopana: »Navik on živi ki zgine pošteno.«

HRCKOVA SVEZNALICA

ZAŠTO NAM KRČE CRIJEVA?

Zeludac i crijeva su organi koji rade neovisno o našoj volji. Oni svojim sokovima prerađuju hranu, a provode to osobitim pokretima (grčenjem) mišića. Kod odraslog čovjeka crijeva su dugačka 7 metara. Kada ih uposlamo da obavljaju svoju funkciju, ona vrijedno rade, bez obzira što mi u to - me trenutku činimo: spavamo, koračamo ili nešto učimo. Ali ako u njima duže vrijeme nema hrane, uzaludno lučenje sokova u želucu i crijevima izaziva grčeve koje čujemo kao krčanje.

ZAŠTO MAČKI PUCKETA DLAKA?

Kada se protrljaju, mačje dlake se naelektriziraju, što znači da se u njima stvori električna struja. Kada mazimo mačku, njezine dlake se malo nakostriješe i začuje se lako pucketanje koje proizvodi ta električna struja. Pucketanje dlake se događa sa svakom suhom i čistom dlakom, pa i s našom kosom, koja također pucketa kada kroz nju malo brže prolazimo češljem.

ZAŠTO JE MORSKA VODA SLANA?

Neprekidno, od postanka zemlje, voda odasvud ispire stijene i rastvara sve slane sastojke u njima. Potoci i rijeke stalno donose u mora i oceane milijune tona soli i drugih slanih minerala. To znači da i u riječnoj vodi, koju inače nazivamo »slatkom«, ima soli, ali pošto je u moru isparavanje znatno jače i brže, sol se u njemu više osjeća.

Priredio i ilustrirao: Zoltan Sič

DAČKI BISERI

- Kontrolni poznavanja društva:
»Što ulazi u sastav zemljišta?«
Odgovor učenice:
»U sastav zemljišta ulaze: augmentativi.....«
(uvećane imenice)

- Kontrolna vježba iz hrvatskog jezika:
»Stanovnici Vojvodine: Vojvoda, Vojvotkinja, Vojvodinac, Vojvodinka, Vojvodac.«, piše učenik.
- »Što su plima i osjeka?«, pita učiteljica.
Učenik odgovara:
»Plima i osjeka su valovi vode koji nama škode.«

Bisere prikupila učiteljica iz OŠ »Matija Gubec« u Ljutovu
Stanislava Stantić Prčić

HRCKOVE ZGODE

Crta i piše: Zoltan Sič

MENI DRAGA OSOBA

Meni draga osoba je Ksenija. Moja školska najbolja prijateljica. Najbolja mi je prijateljica iz vrtića. Bili smo zajedno na moru u Novom Vinodolskom. Tamo smo išle već dvije godine sa školom, na deset dana. Upoznale smo nove prijateljice. Nismo se udaljavale jedna od druge. Jedna od novih prijateljica se zvala Verica. Svaki dan smo jeli sladoled i kupali se u moru. Polako se bližio i taj dan kada smo morali poći kući. Mame su se obradovale kada su nas vidjele. Mislila sam da više nikada neću vidjeti Vericu. Ali, ipak je nisam zaboravila. Još uvijek mi je u srcu. Sada svakog radnog dana vidim Kseniju u školi, a Vericu više nikada nisam vidjela.

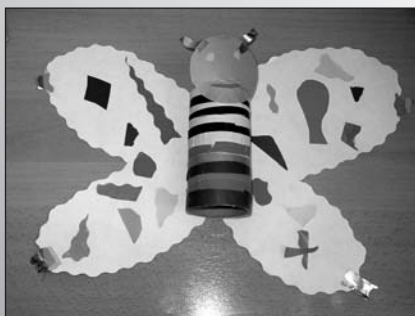
Marina Crnković, II. a, OŠ »Matija Gubec«, Tavankut

Mario Bejm, I. h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Jasmina Milanković
OŠ »Sveti Sava«, Subotica

ZORICA

Dominik Mezei, II. d
OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna

PROLJETNI RASPUST

Ovaj proljetni raspust sam proveo kod bake. Kod bake su bila i moja braća iz Tavankuta. S njima sam išao u Bajmok i na pecanje. Na ovom raspustu sam imao jedan doživljaj koji se dogodio na pecanju. Na pecanju je moj brat Marko upao u blato. Poslije nije smio pecati, jer je to blato nazvao živo blato. Tako je prošao dan i krenuli smo kući. Kada smo se vraćali, navratili smo u prodavaonicu kupiti sladoled. Sladoled smo jeli u autu. Djed je stalno kočio i svo sjedište smo izmazali sladoledom. Kada smo stigli kući, morali smo oprati auto, zato što smo ga izmazali sladoledom.

Jovica Jaramazović, III. c
OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

MAJČINO KRILLO

Meko krilo uvijek je tu,
na dohvata ruke, čak i u snu.
Kada vidim osmijeh njen,
to mi je najljepši tren.
Moja majka voli djecu,
uvijek sretnu i veselu.

Dejana Vuković, IV. c
OŠ »Matija Gubec«, Gornji Tavankut

Nikola Prčić, II. b
OŠ »Vladimir Nazor«, Đurđin

Danijel Šarčević, III. c
OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

I. Kakve je boje šešir?

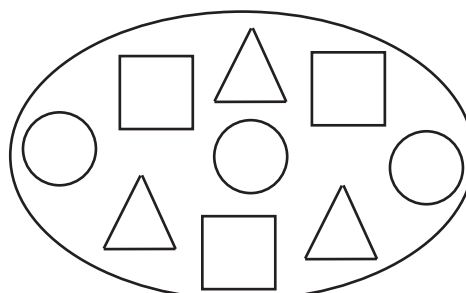
Braća Šime i Jašo imaju tri šešira: jedan je plave i dva crvene boje. Jednoga dana, vidjevši na Jaši šešir, Šime je zaključio da on može staviti na glavu samo crveni šešir. Koje je boje šešir na Jašinoj glavi?

II. U slobodna polja upiši brojeve 5, 6, 8, 9, 10, 11, tako da zbroj u svakom pravcu bude jednak broju 21:

	3	
	7	
		4

Zadatke pripremio: Dujo Runje

III. Oboji krugove, kvadrate i trokute u skupu, zadanim bojama:

1. plava

2. žuta

3. crvena

Babilonska kula današnjice

Planet Zemlja govori 6.000 jezika

»Koliko jezika govoriš toliko vrijediš«...

Piše: Dražen Prčić

Mudra je poslovice kojom svaki roditelj nastoji motivirati svoje dijete da uči barem neki strani jezik i njegovim poznavanjem poveća svoje životne šanse u budućnosti koja ga očekuje u zrelosti. Kompjutorska revolucija, koja je osvojila mnoštvo domova s PC konfiguracijama različitih opsega memorije, postavila je jezični uvjet bez kojeg se više kvalitetno ne može »umrežiti« u svjetsku računalnu mrežu (internet).

Želite li biti aktivni dio današnjice jednostavno morate vladati osnovama engleskog jezika!

KLASIFIKACIJA JEZIKA: Prema lingvistima (stručnjacima za jezike) postoje dva glavna sustava po kojima razvrstavamo jezik: Tipologijski i generički.

Tipologijska podjela tretira jezike po sličnostima i različitostima u samoj njihovoj strukturi, tako da oni koji imaju i dijele jednaku strukturu pripadaju zajedničkom tipu jezika, dok oni koji imaju različitu i drugačiju strukturu pripadaju različitim tipovima. Po ovoj tipološkoj definiciji dva posve različita jezika kao što su engleski i mandarinski kineski spadaju u isti tip jezika po svojem ustaljenom redu riječi u rečenici koju tvori niz: su-bjekt – predikat – objekt. S druge strane generička jezična podjela dijeli jezike prema osnovama njihovog povijesnog razvitka tj. od njihova zajedničkog »pretka« i lingvističke obitelji kojoj pripadaju. Ovdje je najbolji primjer svima znanih romanskih jezika, koji vuku zajedničke korijene iz latinskog jezika.

JEZICI NAŠEG PLANAETA: Od već u naslovu spomenutih 6.000 tisuća jezi-

ka, kojima danas komuniciraju stanovnici Zemlje, 12 velikih je ipak najraširenije u kategoriji materinskog po svim njenim dužinama i širinama.

Mandarinski kineski (govori ga 850-900 milijuna ljudi), hindu (350-400 milijuna), španjolski (oko 350 milijuna), engleski (oko 340 milijuna), bengalski (oko 200 milijuna), arapski (oko 190 milijuna), ruski (oko 180 milijuna), portugalski (oko 170 milijuna), japanski (oko 130 milijuna), njemački (oko 100 milijuna), francuski (oko 80 milijuna), malajski (oko 60 milijuna). Ali ako bi se u ovu podjelu ubrojio drugi govorni jezik, onda je engleski s oko 500 milijuna ljudi, koji njime komuniciraju, uvjerljivo na drugom mjestu aktivne uporabe.

JEZIČNE OBITELJI EUROPSKOG KONTINENTA: S obzirom kako živimo na europskom kontinentu svi jezici pripadaju obitelji indo-europskih jezika, a naš hrvatski jezik pripada skupini *slavenskih*

jezika kojoj još pripadaju: ruski, ukrajinski, poljski, češki, srpski i bugarski. U germanske jezike spadaju: njemački, engleski i nizozemski, u romansku grupaciju ubraja-

mo: talijanski, francuski, španjolski, rumunjski, dok skandinavskoj skupini pribrajamo: švedski, danski i norveški. Pokraj ovih najpoznatijih skupina na Starom kontinentu govori se i manje poznatijim jezicima poput: grčkog, albanskog, mađarskog, litvanskog, letonskog, finskog...

JEZICI VOJVODINE: Naša pokrajina nadaleko je poznata po šarolikosti jezičnog spektra koji je u aktivnoj uporabi na njenom teritoriju. Ravnopravnost manjinskih nacionalnih zajednica najprije se očituje slobodnom uporabom njihovog materinskog jezika u sredinama koje naseljavaju. U zakonskoj formulaciji jezika društvene sredine u mnogim vojvođanskim općinama izjednačeno je nekoliko jezika. Pokraj srpskog, koji je službeni većinski jezik u Panonskoj nizini, govori se i: hrvatski, mađarski, rusinski, slovački, rumunjski, romski...

Mogu li se sporazumjeti?

Moje putovanje

Uskrsni tjedan u Londonu

Piše: Tomislav Gaborović

Kao i svake godine grupa učenika privatne škole »Mond College« iz Subotice uskrsne praznike provodi u inozemstvu na atraktivnim ekskurzijama. Ove godine red je došao na možda i najljepši grad na svijetu – London. Puno toga je već napisano i prikazano o prijestolnici Velike Britanije, ali vidjeti uživo neka – dašnji centar svijeta ostavlja, jednostavno rečeno, nezaboravan dojam!

Školski minibus je krenuo iz Subotice već u 6 sati ujutro da bi avionom poletjela grupa učenika predvođena vođom puta *Tomislavom Gaborovićem* malo prije 11 sati. Udoban i besprijeoran let u trajanju od skoro 3 sata bio je prava uvertira za slijetanje na jedan od najvećih, i sigurno najfrekventnijih aerodroma na svijetu *Heathrow* u Londonu. Odlična organizacija ove ogromne zračne luke je vrlo brzo došla do izražaja. Unajmljeni minibus s natpisom »Mond College« je već čekao na parking. Naša bojazan za transport do hotela je, pokazalo se, bila nepotrebna! Mada smo ostavili kišu u našoj zemlji, Engleska nas je dočekala sunčano i, na sreću, takvo vrijeme nas je i pratilo tijekom našeg jednodnevnog boravka. Već za oko pola sata, smjestili smo se u udobni »KINGS HOTEL« u neposrednoj blizini Hyde Parka.

ČISTO I ODRŽAVANO: Divan mali hotel u viktorijanskom stilu bio je pravi doživljaj za našu ekipu. Pravi mali labirint

hodnika i stepenica, kao i tajnih prolaza oduševio je učenike, a moram priznati i mene samog. Putovanje kroz vrijeme je ipak moguće!

Nismo gubili vrijeme. Već to popodne smo se smjestili u čuveni double-decker autobus, ali s otvorenim krovom za organizirano razgledanje grada. Dvosatni put nam je pokazao odlični vodič opisujući najvažnije znamenitosti grada. Naravno, tijekom našeg boravka posjetit ćemo ih sve. Vrlo brzo je prošao naš prvi dan u Londonu. Došlo je i vrijeme večere u odličnom grčkom restoranu. Trebalo se odmoriti, jer već sutra nas očekuje posjet najljepšem ZOO vrtu na svijetu – Londonskom kraljevskom ZOO vrtu.

Preporuka je da se u Londonu ne krećete podzemnom željeznicom već autobusom ili pješice. Jest da će vas metro mnogo brže odvesti na željeno mjesto, ali tako ćete biti uskraćeni za ljepote ovog, doista velegrada. Možda mene samog neki drugi detalji interesiraju, ali nisam mogao, a da ne primjetim kako je sve čisto i održavano u besprijeornom redu, bez smeća i grafita. Dilema ostaje da li je to omogućilo bogatstvo ili sama kultura stanovnika?

MRAČNA STRANA:

Londonski ZOO vrt je doživljaj. Nama, Subotičanima, palički ZOO vrt je divan i sigurno je u našoj zemlji najljepši, ali u ovom parku smo vidjeli, slobodno mogu reći, životinjske vrste do sada neviđene. Od zbilja majušnih glodara do džinovskih Komodo Dragon gmizavaca s dalekih Komodo otoka. Posebno me raduje činjenica da je za svaku životinjsku vrstu osiguran dovoljno veliki i vrlo realan životni prostor, pa čak do tolikih detalja obrađen, da se noćne životinje nalaze u posebnim zadržanim paviljonima, dok je za insekte (ŽIVE!!!) i gmizavce i temperatura posebno prilagođena. Čak je i 4 sata nedovoljno da sve pogledate u ovom jedinstvenom parku.

Popodne smo se spustili u jedan sasvim drugačiji svijet. London ima i svoju mračnu stranu – London Dungeon. Podzemlje Londona prikazano na vrlo realan

način. Različite sprave za mučenje neprijateljskih vojnika i kriminalaca ledi krv u žilama. Mnoge povijesne ličnosti poznate do sada iz knjiga prikazane su na jedinstven način uz kratke kazališne predstave o najčuvenijima. Nije ni čudo zašto se djeca mlađoj od 12 godina i ne preporuča ulazak bez pratnje roditelja ili starijih, ili ne dozvoljava! Sve u svemu, na karte se čeka i više sati ali, mali savjet! Ako vas put doveđe pred ulaz u neki od londonskih muzeja ili atrakcija, karte NEMOJTE kupovati na samom ulazu, jer ćete čekati više sati. Karte za SVE atrakcije možete kupiti u London Tourist biroima po istoj cijeni, ali bez čekanja!

Dani su brzo prolazili: Muzej Madame Tussoud, Herrod's robna kuća, Trafalgar Square, Piccadilly, Buckingenska palača i čuvena smjena straže, Big Ben, Westminster'ska palača, Westminster Abey, Tower bridge... samo su jedan dio svega onoga što smo vidjeli i naučili o neka – dašnjoj prijestolnici svijeta i centra velike imperije. Kraljicu nismo vidjeli, ali je bila u palači, jer se zastava Velike Britanije vijorila na njenom vrhu, što je znak da je monarh u svojoj rezidenciji.

Uvijek smo tužni kada se vraćamo s ovakvih putovanja. Naravno, kada doručkujete u Londonu, a večerate u svom domu ipak Vam je drago da ste ponovno kod kuće i da ste proveli divan i nezaboravan raspust.

Ali već na ljeto putujemo ponovno, ovaj put u Moskvu gdje ćemo posjetiti i čuveni Zvezdani grad – najveći centar za obuku astronauta, dok sljedećeg Uskrsa, aprila 2005. godine putujemo u New York. Hoćete li s nama? ■

Započelo je doigravanje u najjačoj svjetskoj košarkaškoj ligi

NBA Play off

Piše: Dražen Prčić

Nakon 82 odigrane utakmice regularnog dijela sezone 2003-04 u NBA, nastavak natjecanja u doigravanju – »Play offu« ovog najjačeg ligaškog prvenstva na košarkaškoj planeti, izborilo je, svojim učinkom u proteklom zimsko-proljetnim mjesecima, 16 momčadi. Najveći učinak ostvarile su momčadi iz Zapadne konferencije – divizija Srednji zapad dajući čak 6 klubova (Minnesota, San Antonio, Dallas, Memphis, Houston, Denver), po četiri momčadi plasirale su se sa Istoka – divizija Atlantic (New Jersey, Miami, New York, Boston) i divizija Central (Indiana, Detroit, New Orleans, Milwaukee), dok su najslabiji učinak ostvarile momčadi iz Zapadne Pacific divizije, dajući samo dvije momčadi za doigravanje (LA Lakers, Sacramento).

PLAY OFF ISTOK: U susretima prve runde doigravanja na Istoku sastaju se sljedeće momčadi:

Indiana Pacers – Boston Celtics (4-0)
New Jersey Nets – New York Knicks (4-0)
Detroit Pistons – Milwaukee Bucks (3-1)
Miami Heat – Memphis Hornets (2-2)

PLAY OFF ZAPAD: Na Zapadu su borbu za drugi krug doigravanja započeli:

Minnesota Timberwolves – Denver Nuggets (2-1)
LA Lakers – Houston Rockets (3-1)
San Antonio Spurs – New Orleans Grizzlies (4-0)
Sacramento – Dallas Mavericks (3-1)

Hrvatski igrači u Play offu

Toni Kukoč – Milwaukee Bucks
Zoran Planinić – New Jersey Nets

SUSTAV NATJECANJA: Prema ustaljenoj shemi NBA doigravanja u prvoj rundi sastaju se momčadi prema ostvarenom plasmanu u regularnom dijelu sezone: 1-8, 2-7, 3-6, 4-5

Za prolaz u drugi krug potrebno je ostvariti 4 pobjede, igraju se prvo po dvije utakmice kod bolje plasirane momčadi, zatim dvije kod slabije, a potom po jedna naizmjenično (2-2-1-1-1), a prednost domaćeg terena ukoliko dođe do zadnje 7 utakmice uvijek ima bolje plasirana momčad.

FAVORITI OVOGODIŠNJEG PLAY OFF-a: Prema rezultatima iz regularnog dijela sezone najveći favoriti trebale bi biti momčadi Indijane (prvi na Istoku, pobjede-porazi: 61-21) i Minnesote (prvi na Zapadu 58-24), ali ipak dvije momčadi ponovno pretendiraju na naslov prvaka NBA. »Jezerdžije« iz Los Angelesa sa uvjerljivo najjačim imenima (*Bryant, O Neal, Malone, Payton*) u svojim ljubičasto-žutim majicama pokušat će izboriti još jedan šampionski prsten za LA Lakerse. »Kraljevi« iz Sacramenta predvođeni srpskim dvojcem

Divac-Stojaković, uz *Webbera*, imaju jednu od najatraktivnijih momčadi već nekoliko sezona, ali nikako da odu »all the way« (do kraja). »Play off 2004« možda je posljednja prilika ove momčadi da se »kruniš« u svojoj »Arco« Areni.

Sportske vijesti

Formula 1

4 x Schumacher

Poslije 4. utrke sezone vožene za VN San Marina na stazi Imola i 4. uzastopne pobjede Njemca *Michaela Schumachera*, aktualnog šampiona i rekordera u F1, postavlja se pitanje daljnje napeitosti u oktanskom cirkusu najbržih bolida. »Schumi« pobjeđuje na svim stazama i kontinentima, ovo je bila prva ovosezonska utrka na europskom tlu, i već na sljedećoj utrci na stazi u Barceloni ostaje nam da vidimo je li pobjedničko postolje rezervirano isključivo za njega ili će netko drugi obraniti čast ostatka F1 karavane.

Poredak utrke: M. Schumacher 1.26:19.670, J. Button + 9,702, J. P. Montoya + 21.617

Tenis

Belgija – Hrvatska 3:2

U prvom kolu ovogodišnje sezone u Svjetskoj skupini Federacionog cupa, Belgija je, iako oslabljena neigranjem najbolje igračice svijeta *Justine Henin-Hardene*, bila bolja od Hrvatske. *Kim Clijsters* je bila ipak prejaka za *Jelenu Kostanić* (6:1, 4:6, 6:1) i *Karolinu Šprem* (6:1, 6:3), dok je odlučujući treći poen za konačnu pobjedu donijela veteranka *Callens* pobjedom nad *Kostanić* (6:2, 3:6, 6:4). Jedinu singl pobjedu ostvarila je Šprem protiv *Flipkens* (6:2, 6:0), uz utješni poen iz dubla *Jurak*, *Majoli* protiv *Flipkens*, *E. Clijsters* (6:4, 6:1)

Kim Clijsters

1. HNL

28. kolo, 24. travnja

Liga za prvaka

Zadar – Hajduk 2:3

Varteks – Dinamo 3:4

Osijek – Rijeka 2:1

Tablica: Hajduk 69, Dinamo 66, Osijek 38, Rijeka 38, Varteks 32, Zadar 29

Liga za ostanak

Marsonia – Kamen I. 1:1

Cibalia – Slaven B. 2:1

Zagreb – Inter 2:1

Tablica: Kamen I. 40, Slaven B. 36, Inter 33, Cibalia 27, Zagreb 27, Marsonia 23

Ultimate fight

Cro cop nokautiran

Najbolji hrvatski borac *Mirko »Cro cop« Filipović* poražen je u prvom kolu Grand Prix turnira »Total Elimination« u ultimate fightu koji se održao prošlog vikenda u japanskoj Saitama Areni. Amerikanac *Kevin Randleman* okončao je borbu nokautom u prvoj rundi, izbacivši Filipovića iz daljnjeg natjecanja.

Nogomet

Barcelona kraljevski u Madridu

Ronaldinho

Diljem nogometne Europe igra se mnogo derbija, ali španjolski duel mega divova Barcelone i Real Madrida zasigurno je jedan od najvećih. U nedjeljnoj večeri »nogometni vanzemaljci« iz kraljevskog Reala »prizemljeni« su na svom madridskom travnjaku »Santiago Bernabeu« od strane najvećeg rivala, Barcelone predvođene *Ronaldinhom* i *Davidsom*. Pobjedničke golove za katalonce postigli su *Kleuvert* i *Xavi* poslije genijalnog lob dodavanja dugokosog brazilca, dok je gol za domaću momčad postigao *Solari*.

Liga SCG

27. kolo, 24. travnja

Radnički (O) – Partizan 0:3

C. Zvezda – OFK Beograd 2:1

Budućnost – Borac 0:0

Zemun – Obilić 3:2

Hajduk – Vojvodina 0:1

Napredak – Sartilid 0:1

Železnik – Kom 3:0

Zeta – Sutjeska 2:1

Tablica: C. zvezda 65, Partizan 62, Železnik 53, Sartilid 46, Obilić 42, OFK beograd 42, Sutjeska 37, Zemun 37

Sončanske uncutarije

• Paja Šulin, član DVD Sonta, bio je veliki ljubitelj vatrogasnih balova. Po tradiciji, na svakom bi se pošteno naljoskao, pa bi ga mlađi vatrogasci odveli kući. Jednom zgođom, doveli su ga i, onako pijanog, smjestili ga na spavanje u zapečak. Kad se probudio, Paja je imao šta i vidjeti. Sve oko njega usko, visoko, da čovjek ne može disati. Samo se blaženo nasmiješio, prekrižio ruke i ponovo zaspao. Probudila ga je sestra Kaja vikom: »Ajde, linčino ožderana, izlazi već jedamput iz toga zapečka«. Paja, sad već priseban, veselo je skočio i izljubio sestru. Na pitanje šta mu je, odgovorio je: »E, Kajo moja, ne znaš ti kako je to umrit. Da mi nisi probudila, ko zna šta bi sa mnom bilo, jel sam lipo pomislio da sam u grobu. Ko bi reko da i zapečak tako gadno izgleda iznutri?«

nije uspio i sažvakati, samo se požalio Mati kovaču. »Izgleda da ste danas mađarili slaninu od furtom matore krmače, kad ni za četiri sata nisam sažvako kožicu?«

• Na »Mladom borcu« je, kraj radionice, bilo i nekoliko stanova. Jednom zgodom, pohvalila se stanarka Janja majstorima da je stavila jaja pod kvočku, pa će, eto, kroz tri nedilje bit pilića. Majstori, uvijek spremni na uncutarije, zapratili su Janju, ispod kvočke kupili jaja i stavili krupnije komade šljunka, jedna kvočka je sjedila, grijala kamenje, a Janja nikako da se načudi što nema pilića ni nakon četiri nedjelje. Tek kad se kvočka

»digla« sa »jaja«, danja je primijetila u čemu je problem; »E, moja luda Janjo, samo se ti i drugi put fali majstorima, opet će oni spec kajganu, a ti ostat bez pilića.«

• Na poljoprivrednom dobru »Mladi borac« u Sonti, prije četrdesetak godina, kovačka radionica je bila mjesto okupljanja »radioničara« u vrijeme doručka. Tamo se najradije »mađarilo«. Majstori bi ispekli slaninu, odsjekli kožuru, koja je bila najmilija poslastica i ostavili je na prozor na hlađenje. To je zamijetio traktorist Lega Čendešov i počeo neprimjetno prisvajati kožure s prozora, to su otkrili kovači, pa su mu pripremili posebnu slasticu. Odsjekli su parče kovačke pregače, namazali je uljem i »ispržili«. Čim se takva kožura, kao slučajno, našla na prozoru, postala je Legin plijen. Žvakao Lega kožuru do kraja radnog vremena, no

• Došo Paja Bugra kod Steve u bircuz, naručio pivo, uredno platio i popio. Pa još jedno, pa još... i tako punu gajbu. Steva nikako da se načudi što Paja tako lipo plaća. Prošla Stevina smjena, došo kući, a žena će s vrata: »Pa šta je, nisi vada zaboravio kupit meso, imaćemo goste na večeru. Steva će: »Otkud znadem, ne radim na telepatiju. »Ta kaku telepatiju? Pa lipo sam ti poslala novce preko Paje Bugre« – reče žena, a Stevi je odjednom postala jasna Pajina žed i pošteno plaćanje.

Zabilježio: Ivan Andrašić

Recept Punjeni medaljoni na način »El Toro«

Specijalitet hrvatske kuhinje

Sastojci:

teleći file

šunka, sir (edamer), margarin, sol, papar, vegeta, luk, češnjak, peršin senf, pire od rajčica, hren, malo brašna, kapari, bosiljak temeljac ili goveđa juha,

crno vino, vrhnje za kuhanje, riža, krumpir, povrće, voće za dekoraciju

Priprema:

Teleći file isiječemo na dva dijela, dobro ga potučemo i napunimo nadjevom, koji se priprema tako da se sir i šunka isijeku na male kockice kojima se doda margarin i to se sve skupa sjedini u jednu masu. Kad napunimo medaljone posolimo, prema potrebi popaprimo i pečemo na roštilju. Kada se dobro zapaku stavljamo ih u umak koji smo prethodno pripremili, dobro ih prokuhamo i serviramo na tanjur sa prilozima i dekoracijom.

Pripremanje umaka:

Na margarinu popržimo luk isječen na kockice. Kada je luk pri kraju dodamo sitno sjeckanu vezicu peršina i malo češnjaka. Dodamo senf, pire od rajčice, malo hrena, malo brašna, pirjamo i zalijemo crnim vinom. Kad vino provre, dodamo isječene šampinjone, zalijemo temeljcem ili goveđom juhom, dodamo sol, papar, vegetu, malo kapara i prstohvat bosiljka. Na kraju dodamo malo vrhnja. Pustimo da se umak zgusne i u njega stavljamo dobro ispečene medaljone.

Ilustrirao: Attila Szalai

A black and white photograph of a man with long hair tied back, wearing a dark suit, white shirt, and dark tie. He is smiling and holding a statuette of a person with arms raised. The background is a light-colored wall with large, partially visible letters "ERST" and "r sta na p".

PETAK 30. 4. 2004.

HRT 1	HTV 1	HRT 2	HTV 2
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska		07.00 – TV vodič	
09.05 – Čudesne pustolovine ka petana Cousteaua		09.25 – TV raspored	
09.30 – Zvučnjak		09.30 – Sjednica Hrvatskog sabora	
09.50 – Bobo, Ciki i prijatelji		13.50 – Ja samodbjegli robijaš	
10.00 – Jezični petak		15.25 – Vijesti za gluhe	
10.50 – Engleski jezik		15.30 – TV raspored	
11.00 – Hugo, TV igra		15.35 – TV kalendar (R)	
11.25 – serija za djecu		15.45 – Deep Space 9	
12.35 – Zemlja nade, serija (12)		16.35 – Zemlja nade, serija (R)	
13.25 – Glazbena TV		17.20 – Inspektor Rex 4., serija	
14.05 – Res publica		18.10 – Panorama	
15.40 – Engleski jezik		18.45 – Prijatelji 7., humoristična serija	
15.50 – Vijesti		19.15 – Upitnik, kviz	
16.00 – Trenutak spoznaje		19.30 – Glazbena TV (R)	
16.30 – Među nama		20.05 – TV Bingo Show	
17.00 – Hrvatska danas		20.50 – Frankie i Johnny, film	
17.20 – Divlji novi svijet		22.50 – Coldplay	
18.15 – Saborska kronika		23.50 – Prijatelji 7.	
20.05 – Zlatni vrč, dramska serija		00.10 – Deep Space 9	
20.50 – Coca-Cola Music Stars, reality show			
21.50 – Burzovno izvješće			
22.00 – Meridijan 16			
22.30 – Sport danas			
22.35 – Umrorstva u Midsomeru,			
00.25 – Vruća linija, film			
02.20 – Anđeo osвете, film			
03.40 – Marylin, film			
04.35 – Film (R)			
06.25 – Vrijeme je za jazz (R)			
07.25 – HR kod, glazbena emisija			

00.55 – Divlji novi svijet:
01.45 – Inspektor Rex 4., serija (R)
02.30 – Pregled programa za subotu

SUBOTA 1. 5. 2004.

HRT 1	HTV 1	HRT 2	HTV 2
08.05 – Crtani film (R)		06.00 – Zemlja nade, serija	
08.25 – Čarolije i vragolije, film		09.05 – Među nama (R)	
10.20 – Parlaonica		09.35 – Opera matineja: Trubadur	
11.15 – Glazbena TV – TOP 10		12.10 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj	
12.00 – Podnevni dnevnik		12.45 – Oprah Show	
12.15 – TV kalendar		13.30 – Coca-Cola Music Stars, reality show	
12.30 – Duhovni izazovi		14.30 – EP u gimnastici	
12.45 – Prizma, multinacionalni magazin		16.35 – Glas domovine	
13.45 – TV izložba		17.10 – Deep Space 9	
14.05 – Hit do hita: Senj (1. dio)		17.55 – Rukometni Kup Hrvatske – Lokomotiva – Podravka	
15.25 – Kiklop			
16.35 – Briljanteen			
17.30 – Uz Reebok na Olimp			
17.40 – Zlatni vrč, dramska serija			
18.20 – HTV prikazuje			
18.50 – Po ure torture			
19.30 – Dnevnik			
20.05 – Proširenje Europske unije			
21.00 – Afera Thomasa Crowna, film			
22.25 – Večeras s Joškom Lokasom			
23.15 – Vijesti			
23.30 – Sport danas			
23.50 – Pecker, američki film			
01.20 – Momci iz četvrti, film			
02.50 – Rat u okrugu Harlan, film			
04.35 – Afera Thomasa Crowna, film			
06.25 – Dokumentarni film			

19.30 – Glazba (R)
20.00 – Emisija uoči utakmice Hajduk – Dinamo
20.15 – Hajduk – Dinamo, prijenos
22.05 – Prva HNL Ožujsko
23.20 – Bljeskalica
00.50 – Ponoćni art-express
01.00 – Deep Space 9
01.45 – Deep Space 9
02.30 – Deep Space 9
03.15 – Po ure torture

nova	NOVA TV
07.00 The Best of Nova TV	18.00 Ukleta Mariana, serija
07.35 TV prodaja	19.00 24 sata na Novoj TV
08.00 NOVA KIDS TV	19.25 NOVA KIDS TV
10.20 Moja voljena, serija	20.00 Jackpot, kviz
11.30 Ukleta Mariana, serija	20.30 Hoćeš, nećeš, zabavna emisija
12.30 Vrijeme danas	21.00 Lude 70-e, serija
12.45 Top speed	21.30 Dogma, igrani film
13.35 Kralj Queensa, serija	23.45 Hoćeš, nećeš, zabavna emisija
14.05 Modelle	00.15 Lude 70-e, serija
14.45 Drugo lice, Petar Vlahov show	00.50 Dogma, igrani film
15.45 TV prodaja	03.05 TV prodaja
16.00 Angel, serija	03.15 Glazba
17.00 Moja voljena, serija	

nova	NOVA TV
07.00 The Best of Nova TV	vrijeme i sport
07.35 TV prodaja	19.25 NOVA KIDS TV
08.00 NOVA KIDS TV	20.00 Hrvatski Idol, show
11.35 TV prodaja	21.30 Equilibrium, igrani film
12.50 Oliver's Twist, kulinarski show	23.35 South Park, serija
13.30 Dogma, igrani film	00.10 OBN SuperNova Folk Talents, show
15.55 Eng. nog. liga: prijenos	02.25 Hrvatski Idol, show
18.00 Hoćeš-nećeš, kulinarski show	03.45 South Park, serija
18.30 Lude 70-e, serija	04.10 TV prodaja
19.00 24 sata na Novoj TV,	04.20 Glazba
	11.45 Final fight

NEDJELJA 2. 5. 2004.

HRT 1	HTV 1	HRT 2	HTV 2
07.05 – Amerika – život prirode (R) 07.35 – Crni gusar, crtani film (R) 08.00 – Otok s blagom animirani film 09.05 – Dizalica 10.05 – Ružno pače, crtana serija 10.30 – Nemogući Niko, crtana serija 10.40 – Zaplešimo zajedno 10.55 – Videokiosk 11.55 – Burzovno izvješće (R) 12.00 – Podnevni dnevnik 12.30 – Plodovi zemlje 13.20 – Mir i dobro 14.00 – Nedjeljom u 2 15.05 – Fotografija u Hrvatskoj 15.20 – Neženjin sin, film 17.00 – Od pet do sedam 19.00 – Cocco Bill, crtana serija 19.27 – Večeras u Dnevniku 19.30 – Dnevnik 20.05 – Tko želi biti milijunaš? 21.10 – g'lamur: kafé 22.15 – Vijesti 22.35 – Posljednja granica, film 00.20 – Ubojstvo u ogledalu, film 01.45 – Neženjin sin, američki film (R) 03.15 – Od pet do sedam 05.15 – Videokiosk (R) 06.10 – Iskustvo Isusa, dokumentarna serija		07.00 – TV vodič 08.35 – Prva HNL Ožujsko 09.45 – Iskustvo Isusa, dokumentarna serija 10.30 – Biblija 10.45 – Portret crkve i mjesta 11.00 – Klanjec: Misa, prijenos 12.00 – Obiteljski vrtuljak 12.35 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj 13.05 – Košarkaška Euroliga 14.55 – Hrvatski rukometni kup 16.55 – Zagreb – Cibona VIP, prijenos 18.55 – ATP magazin 19.10 – EP u gimnastici (Ž) 20.25 – Talijanska nogometna liga 21.15 – Sport danas 21.30 – Talijanska nogometna liga 22.20 – Sportski program 00.00 – Magazin Lige prvaka 00.30 – Nedjeljom u 2 (R) 01.30 – Pregled programa za ponedjeljak	

nova	NOVA TV
07.00 The Best of Nova TV 07.40 TV prodaja 07.55 Hypo Ski report 08.00 NOVA KIDS TV 11.30 TV prodaja 11.40 Pustolovine Sidney Fox, serija 12.40 Top speed, 13.15 South Park, serija 13.45 Hrvatski idol, show 15.25 Lovac na krokodile, dok. film 16.15 Oliver's Twist, kulinarski show	17.00 Eng. nog. liga: prijenos 19.00 24 sata na Novoj TV 19.25 NOVA KIDS TV 20.00 Story SuperNova Multi Talents – live, show 22.00 Red Carpet, zabavna emisija 23.05 Lovac na krokodile, dok film 00.05 Story SuperNova Multi Talents, show 02.00 Red Carpet, zabavna emisija 02.55 Eng. nog. liga: snimka 04.45 TV prodaja

PONEDJELJAK 3. 5. 2004.

HRT 1	HTV 1	HRT 2	HTV 2
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska 09.05 – Leteći medvjedić 09.30 – Mali veliki svijet 09.50 – Charly i Mimo, crtani film 10.00 – Učilica 10.10 – Predškolski odgoj i razredna nastava 11.00 – Hugo, TV igra 11.25 – Kanjon opasnih igara, serija za djecu 12.00 – Podnevni dnevnik 12.35 – Zemlja nade, serija (12) 13.25 – Glazbena TV 14.05 – Res publica 14.50 – Učilica (R) 15.00 – Predškolski odgoj i razredna nastava (R) 15.55 – Nikša, Muo, mandrač i blaženi Gracija - 16.25 – Planet Internet 17.00 – Hrvatska danas 17.15 – Put masline 17.55 – Poljanske nevjeste, 18.30 – Najslabija karika, kviz 19.30 – Dnevnik 20.10 – Latinica 22.00 – Meridijan 16 22.30 – Sport danas 22.40 – Alias, serija 23.30 – Dobro ugođena večer 00.35 – Mannovi 3, njemački film 02.20 – Tajni život moje majke, američki film 04.00 – Latinica 05.40 – Iz riznica hrvatskih muzeja 05.55 – Planet Internet (R) 06.25 – Poljanske nevjeste		07.00 – TV vodič 10.50 – Hit do hita 11.55 – Talijanska nogometna liga 13.50 – Tajni život moje majke, film 15.30 – Vijesti za gluhe 15.50 – Deep Space 9 16.40 – Zemlja nade, serija 17.25 – Zlatna krila 3., serija 18.10 – Panorama 18.45 – Prijatelji 7., hum. serija 19.15 – Upitnik, kviz 19.30 – Glazbena TV 20.05 – Petica – europski nogomet 21.10 – Ekipa za očevid 3., serija 22.00 – Harrison Ford: Sabrina 00.05 – Deep Space 9 (5.) 00.50 – Prijatelji 7 01.15 – Zlatna krila 3., serija 02.00 – Alias, serija 02.45 – Ekipa za očevid 3., serija	

nova	NOVA TV
07.00 The Best of Nova TV 07.35 TV prodaja 08.00 NOVA KIDS TV 10.00 TV prodaja 10.25 Moja voljena, serija 11.15 Ukleta Mariana, serija 12.05 TV prodaja 12.30 Red Carpet, zabavna emisija 13.30 TV prodaja 13.40 Stora SuperNova Multi Talents, show 15.45 TV prodaja 16.00 Angel, serija	16.50 TV prodaja 17.00 Moja voljena, serija 18.00 Ukleta Mariana, serija 19.00 24 sata na Novoj TV, vrijeme I sport 19.25 NOVA KIDS TV 20.00 Jackpot, kviz 20.30 Ally McBeal, serija 21.30 Gospodar života i smrti, igrani film 23.30 Ally McBeal, serija 00.25 Eng. nog. liga: snimka 02.20 TV prodaja 02.30 Glazba

UTORAK 4. 5. 2004.

IRT 1	HTV 1	IRT 2	HTV 2
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska 09.05 – Cy, kiber djevojka 09.30 – Jeste li znali? Susak 09.50 – Brum, crtani film 10.00 – Učilica 10.10 – Prirodoslovlje 11.00 – Hugo, TV igra 11.25 – Kanjon opasnih igara, serija 12.00 – Podnevni dnevnik 12.15 – TV kalendar 12.35 – Zemlja nade, serija 13.25 – Glazbena TV 14.05 – Res publica 14.50 – Učilica (R) 15.00 – Prirodoslovlje (R) 16.00 – Iz jezične riznice 16.30 – Govorimo o zdravlju 17.00 – Hrvatska danas 17.15 – Živjeti zdravlje 17.20 – Put lavande, dokumentarna serija 17.55 – Mliječni put 18.30 – Najslabija karika, kviz 19.30 – Dnevnik 20.05 – Globalno sijelo 22.00 – Meridijan 16 22.30 – Sport danas 22.40 – Čigrom oko svijeta 23.10 – KULT 00.20 – Olupina broda Mary Deare, film 02.05 – My Name is Kate, film 03.40 – g'lamur: kafé (R) 04.40 – Iz riznica hrvatskih muzeja 04.55 – Globalno sijelo 05.25 – Čigrom oko svijeta)		07.00 – TV vodič 10.10 – Nikša, Muo, mandrači i blaženi Gracija 10.40 – Latinica 12.20 – Magazin Lige prvaka (R) 12.50 – Petica – europski nogomet 13.55 – My Name is Kate, film 15.25 – Vijesti za gluhe 15.45 – Deep Space 9 16.35 – Zemlja nade, serija 17.20 – U odvjetničkom krugu 5., serija 18.10 – Panorama 18.45 – Prijatelji 7. 19.15 – Upitnik, kviz 19.30 – Glazbena TV (R) 20.05 – Frasier 7., humoristična seija 20.35 – Nogometna Liga prvaka, prijenos polufinala 22.45 – Harrison Ford: Nedokazana krivnja 00.55 – Deep Space 9 01.40 – Prijatelji 7. 02.05 – U odvjetničkom krugu 5. 02.55 – Frasier 7., humoristična serija (R)	

nova	NOVA TV
07.00 The Best of Nova TV 07.35 TV prodaja 08.00 NOVA KIDS TV 10.20 TV prodaja 10.45 Moja voljena, serija 11.35 Ukleta Mariana, serija 12.25 TV prodaja 12.35 Vrijeme danas 12.40 TV prodaja 12.50 Ally McBeal, serija 13.45 TV prodaja 13.55 Gospodar života i smrti, igrani film 15.45 TV prodaja 16.00 Angel, serija	16.50 TV Prodaja 17.00 Moja voljena, serija 18.00 Ukleta Mariana, serija 19.00 24 sata na Novoj TV, vrijeme I sport 19.25 NOVA KIDS TV 20.00 Jackpot, kviz 20.30 Modelle 21.10 Na rubu zakona, serija 22.10 Izvan sumnje, igrani film 00.00 Eng. Nog. Liga – sažeci 00.55 Na rubu zakona, serija 01.50 Izvan sumnje, igrani film 03.30 Eng. Nog. Liga – sažeci 04.20 TV prodaja

SRIJEDA 5. 5. 2004.

IRT 1	HTV 1	IRT 2	HTV 2
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska 09.05 – Tristan i Izolda 09.30 – Kokice 09.50 – Charly i Mimo, crtani film 10.00 – Učilica 10.10 – Likovna i glazbena umjetnost, književnost 11.00 – Hugo, TV igra 11.25 – Kanjon opasnih igara, serija za djecu 12.35 – Zemlja nade, serija (12) 13.25 – Glazbena TV 14.05 – Res publica 14.50 – Učilica (R) 15.00 – Likovna i glazbena umjetnost, književnost (R) 16.00 – Kućni ljubimci 16.30 – Boje turizma 17.00 – Hrvatska danas 17.20 – Džoging božje službenice, dokumentarni film 17.55 – Split: More 18.30 – Najslabija karika, kviz 19.30 – Dnevnik 20.05 – Brisani prostor 21.00 – Zaboravljeni, dokumentarna emisija 21.30 – Pola ure kulture 22.00 – Burzovno izvješće 22.05 – Meridijan 16 22.35 – Sport danas 22.40 – Internacional 23.10 – Znanstveno sučeljavanje 00.20 – Dreamgate, film 01.50 – Patriotske igre, film (12)		07.00 – TV vodič 09.30 – Reprizni domaći program 11.10 – Nogometna liga 13.05 – Dreamgate, film 14.35 – Iz etnoarhive 15.05 – Vijesti za gluhe 15.25 – Deep Space 9 (5.) 16.15 – Zemlja nade, serija 17.00 – Walker, teksaški rendžer 17.45 – Panorama 18.15 – Nogometni Kup Hrvatske – finale, prijenos 20.05 – Emisija 20.35 – Prijenos utakmice 22.50 – Harrison Ford: Patriotske igre 00.55 – Deep Space 9 (5.), serija 01.40 – Walker, teksaški rendžer	

nova	NOVA TV
07.00 The Best of Nova TV 07.35 TV prodaja 08.00 NOVA KIDS TV 10.00 TV prodaja 10.20 Moja voljena 11.10 Ukleta Mariana 12.00 TV prodaja 12.15 Modelle 12.50 TV prodaja 13.00 Na rubu zakona 13.55 TV prodaja 14.05 Izvan sumnje, igrani film 15.45 TV prodaja 16.00 Angel, serija	16.50 TV prodaja 17.00 Moja voljena, serija 18.00 Ukleta Mariana, serija 19.00 24 sata na Novoj TV, vrijeme I sport 19.25 NOVA KIDS TV 20.00 Jackpot, kviz 20.30 Leteći start, zabavna emisija 21.25 Dharma i Greg, serija 22.00 Lolita, igrani film 00.40 Leteći start, zabavna emisija 01.30 Dharma i Greg, serija 02.00 Lolita, igrani film 04.25 TV prodaja

ČETVRTAK 6. 5. 2004.

HRT 1 HTV 1	HRT 2 HTV 2
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska 09.05 – Majstor Munja 09.30 – Športerica 09.45 – Korak po korak (R) 09.55 – TV raspored 10.00 – Učilica 10.10 – Povijest i zemljopis 11.00 – Hugo, TV igra 11.25 – Kanjon opasnih igara, serija 11.55 – Burzovno izvješće (R) 12.00 – Podnevni dnevnik 12.35 – Zemlja nade, serija (12) 13.25 – Glazbena TV 14.05 – Res publica 14.50 – Učilica (R) 15.00 – Povijest i zemljopis (R) 16.00 – Reprizni program (R) 16.30 – Heureka 17.00 – Hrvatska danas 17.15 – Dobre priče 18.10 – Savršeni svijet 18.45 – Poslovni klub 19.30 – Dnevnik 20.05 – Tko želi biti milijunaš? 21.05 – Znakovi vremena 22.00 – Meridijan 16 22.30 – Sport danas 22.40 – Crno-bijelo u boji 23.35 – Vrijeme je za jazz 00.45 – Odbjegle uspomene, film 02.20 – Pollyanna, američki film 04.30 – Savršeni svijet 05.00 – Iz riznica hrvatskih muzeja 05.10 – Znakovi vremena (R) 06.00 – Crno-bijelo u boji	07.00 – TV vodič 09.30 – Reprizni domaći program 10.30 – Nogometna Liga prvaka 12.25 – Pollyanna, film 14.35 – Deep Space 9 (5.), serija 15.20 – Vijesti za gluhe 15.30 – TV kalendar (R) 15.45 – Zemlja nade, serija (12) (R) 16.30 – Dokumentarni film 17.20 – Porota, serija (12) 18.10 – Panorama 18.45 – Prijatelji 7. 19.15 – Upitnik, kviz 19.30 – Glazbena TV (R) 20.05 – Sutkinja Amy 3. 20.55 – Nijemi svjedok 21.50 – Seks i grad 6. <div data-bbox="470 940 705 1227" data-label="Image"> </div> 22.25 – Harrison Ford: Neposredna opasnost 00.45 – Deep Space 9 (5.) 01.30 – Prijatelji 7. 01.55 – Porota, serija (12) (R) 02.45 – Sutkinja Amy 3. 03.30 – Nijemi svjedok

nova	NOVA TV
07.00 The Best of Nova Tv 07.35 TV prodaja 08.00 NOVA KIDS TV 10.30 TV prodaja 10.55 Moja voljena, serija 11.45 Ukleta Mariana, serija 12.35 TV Prodaja 12.45 Vrijeme danas 12.50 TV Prodaja 13.00 Dharma i Greg, serija 13.40 TV prodaja 13.50 Vreli dijamant, igrani film 15.45 TV prodaja 16.00 Angel, serija 16.50 TV prodaja	17.00 Moja vojena, serija 18.00 Ukleta Mariana, serija 19.00 24 sata na Novoj TV, vrijeme I sport 19.25 NOVA KIDS TV 20.00 Jackpot, kviz 20.30 Kralj Queensa, serija 21.00 Drugo lice – Petar Vlahov show 22.00 Lažljivac, igrani film 00.00 Kralj Queensa, serija 00.30 Drugo lice – Petar Vlahov show 01.30 Lažljivac, igrani film 03.15 TV prodaja

FILMSKI HIT TJEDNA

AFERA THOMASA CROWNA

američki film

(THE THOMAS CROWN AFFAIR, 1999.)

Romantični krimić. Thomas Crown (P. Brosnan) dokoni je multimilijunaš koji može imati sve što poželi, uključujući i žene. Stoga se bavi neobičnim hobiem – krađom umjetnina. To radi »za svoju dušu«, pedantno planira i izvodi s lakoćom. Kad ukrade Monetovu sliku iz njujorškog muzeja Metropolitan, nanjuše ga detektiv Michael McCann (D. Leary) i Catherine Banning (R. Russo), predstavica osiguravateljske kompanije koja krađom ove slike gubi mnogo novca. Catherine je inteligentna i odlučna u namjeri uhvatiti krivca, te, pristupivši Crownu, od njega uopće ne krije svoje namjere da pošto-poto vrati sliku vlasniku. Međutim, Thomasu ne treba mnogo da zavede Catherine, ali i ona očara njega. Uskoro njihove privatne sklonosti i profesionalni zadatak postanu nepomirljive suprotnosti...

Bio je nominiran za Zlatni satelit u kategoriji najbolje glazbe (Bill Conti) te dobitnik Blockbuster Entertainment Award u kategorijama najboljeg glumca (Pierce Brosnan), glumice (Rene Russo) i sporednoga glumca (Denis Leary).

Uloge: Pierce Brosnan, Rene Russo, Denis Leary, Ben Gazzara, Faye Dunaway

Scenarist: Leslie Dixon (prema priči Alana Trustmana)

Redatelj: John McTiernan Trajanje: 108'

DRUGI PROGRAM SRIJEDA, 5.5.2004. 22.50

PATRIOTSKE IGRE

američki film

(PATRIOT GAMES, 1992.)

Špijunski triler. Bivši analitičar CIA-e Jack Ryan (H. Ford), u društvu supruge Cathy (A. Archer) i kćeri Sally (T. Birch) putuje na odmor u London. Odmah po dolasku Ryan slučajno prisustvuje terorističkom napadu na Lorda Holmesa (J. Fox), uglednog pripadnika kraljevske obitelji. Spretni

Ryan pomaže u svladavanju napadača na Lorda i postaje junak, ali istodobno navlači na sebe bijes opasnog Seana Millera (S. Bean) čijeg je brata ubio...

Uloge: Harrison Ford, Anne Archer, Patrick Bergin, Thora Birch, Samuel L. Jackson, James Earl Jones

Redatelj: Phillipe Noyce

Djelke koje ipak izaziva stidnju!

Reći ću odmah vrlo jasno: riječ je o *knjižičici* mr. (tako se barem čovjek potpisuje, a u što ne sumnjam) *Lazara Ivana Krmpotića* s dobrobrano neinventivnim naslovom »125 godina od osnutka Pučke kasine 1875-2003«, koja je na, čini se, posve-mašnju sramotu Hrvata u Subotici i šire, nedavno objelodanila kao nekakvu valjda vlastitu monografiju (koja je sve samo to ne!) ne previše ugledna udruga, koja u svojim redovima (po tome je uostalom i znana) ima podosta ne baš kompetentnih ljudi, koji se, unatoč tomu, trse u kulturi, pa i onoj najvišoj, nešto pačati, ali osim same *tršnje* i *pačanja* ne zaslužuje ništa drugo u njih veću pozornost, budući da su im ona podosta *prandava*, i upravo je to ono što u svemu bolno intrigira, jer nikome se, ama baš nikome, ne mogu zabraniti udruživanja i tršnja, ali se zato *prandašag* treba stalno podvrgavati oštroj kritici, pa makar to dolazilo i od »kvazi' novinara«, a poradi vlastitog nam zdravlja i uspostave mjera za, prijeku i svekoliku potrebnu nam, normalnost, čemu i mi ovdje, na primjeru ove nedjelčine, želimo dati svoj skromni prilog...

Pa ipak, nećemo šire ulaziti u ovom kratkom napisu u brojne *vanjske* i *formalne* nedostatnosti ovoga, po mnogo čemu, problematičnog djela – počev od razine očitovane pismenosti, površno urađene lekture i uopće neurađene korekture (što je rezultiralo brojnim jezičnim i tipkarskim greškama, što do sada vjerojatno nije viđeno na ovim prostorima i što se ne može ničim i nikako pravdati); lošeg tehničkog uređenja i još lošije tehničke izvedbe (recimo, pojedini se dijelovi knjige uopće ne mogu čitati, pa se postavlja elementarno pitanje zašto su oni onda i tiskani); preslabog grafičkog rješenja (na primjer, čitatelj ni uz najveće uložene napore ne može u knjizi razaznati što su naslovi, što međunaslovi, a što podnaslovi ako ih uopće ima); odsustva elementarnih i sastavnih činitelja knjige (kao što je, na primjer, kazalo); elementarnih previda (kao što je objavljivanje iste fotografije na dva mjestu – str. 55 i str. 65 – istina, sebeljubivoga li, autora ovoga što-prije-ga-zaboraviti

uradčica); ... kao što ćemo posve zanemariti i autorovu, inače teologa, u djelčiću očitovanu nekompetenciju kao povjesničara i uopće znanstvenika u društvenim znanostima, čime je ovaj knjižuljak i u *sadržajnom* smislu više nego problematičan – počevši od nekorištenja znanstvenih principa u obradbi povijesnih događaja (npr. dominacija teorije zavjere – neprijatelji se vide i tamo gdje ih nema); odsustva jasnih metodoloških načela u radu (recimo, po pitanju načina strukturiranja građe); nepoznavanja načina navođenja i citiranja literature; simplificiranog opisa određenih fenomena (npr. vidjeti pučko-školsku razinu opisa »društveno-političkog i kulturno-vjerskog položaja Hrvata u Bačkoj« str. 49-50); dominacije subjektivnih dojmova u odnosu na objektivne prosudbe (npr. stalno autorovo veličanje sebe i svojih djela, što djeluje više nego neumjesno, a u znanostima je zabranjeno); pomanjkanja mjere u procjeni vrijednosti i važnosti nekog događaja (npr. isticanje posjeta jednog činovnika iz Veleposlanstva RH u Beogradu Pučkoj kasini i pripočavanja mu »naših« stavova i objašnjenja kao epohalno značajnog); neskrivanja ostrašćenosti u opisu drugih (npr. autor u nekim pasusima iskazuje otvorenu mržnju spram nekih ljudi, što je više nego problematično ne tek u znanosti, a tim prije je bilo za očekivati posve drugačije, jer je autor svećenik Katoličke crkve te bi se trebao ravnati prema nekim bitno drugačijim moralnim načelima); ... a što je sve skupa doprinijelo da ova knjiga poprimi gotovo sve elemente i značajke prave *antiknjige*, čime izravno ide na veliku sramotu ovdašnjih Hrvata, budući da ih se tako u javnosti predstavlja kao neviđene diletante koji kao da knjigu nisu nikada ne pisali, već ni vidjeli, želim, ipak, u ovome osvrtu na ovaj utjelovljen *prandašag* istaknuti tek i jedino sljedeću nedopustivu znanstvenu skradnost – sebeljubni redukcionizam: djelatce mr. Lazara Ivana Krmpotića »125 godina od osnutka Pučke kasine 1875-2003«, naime, u dijelu koji referira na skoriju povijest vojvođanskih Hrvata i sadašnjost sadržava jedan, uopće ne zanemariv, broj *pogrešnih* činjenica, zatim *krivotvorenih* podataka, *tendencioznih* tumačenja događaja, *netočnih* interpretacija, ima i *omalovažavanja* napo-

ra nekih pojedinaca i hrvatskih institucija i organizacija na planu očuvanja nacionalnog identiteta, otvorenih *uvreda* spram pojedinih ljudi, *mržnje* spram nekih osoba i institucija, *opsjednutosti* autora samim sobom, *lažnih* prikazivanja vlastitog svekolikog (svetačkog li?) značaja..., a poradi prikazivanja *epohalno* značajni i *osloboditeljskih* zasluga ove, na koncu, ipak simpatične udruge, koja, to je jako zanimljivo, mora voditi računa o tomu koga smije iz uprave a koga ne smije voditi preko granice!

I unatoč tomu što je ona takva i s tim gotovo nigdje viđenim nedostatnostima, uz svijest da u *događenoj nam slobodi* svatko ima pravo trstiti se i činiti što mu je volja, ali i isto tako biti onda spreman i na javno podvrgavanje kritici, najvanpametnije čudi što je ona tiskana, barem prema naknadno dolijepljenoj obavijesti na posljednjoj stranici, uz pomoć Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva kulture Republike Hrvatske (sic!), u čemu, zapravo, vidimo i najveći problem s ovim knjižuljkom, premda držimo kako je namjera matične države da financijski potpomaže nastojanja Hrvata u Vojvodini na planu kulture legitimna i više nego dobrodošla, pa ipak ne može se zaobići duboka razočaranost zbog načina utroška dobivenih sredstava od strane ove udruge, jer upravo na taj, vrlo *prandav*, način ovom je sramotnom knjižuljčicom, koja je objavljena isključivo zahvaljujući novcem dobivenim iz Republike Hrvatske, javno *oblaćeno* gotovo sve što je bilo od presudnog značaja za skorašnju povijest Hrvata u Vojvodini, poglavito u Bačkoj i Subotici, neutemeljeno su izvrgnuta *ruglu* i *poruzi* ili su pak *prešućena* nastojanja mnogih koji su u teškim vremenima za vojvođanske Hrvate učinili nešto što za posljedicu ima trajne tragove, a što smo već, istina dijelom na fenomenu ovdašnjih hrvatskih tiskanih medija, imali priliku vidjeti u sve-samone-recenziji Milovana Mikovića u knjizi Vojislava Sekelja »Rič fali« (str. 90), te iz *vrijedano* skoro sve što je urađeno na planu hrvatstva ovdje u posljednjih desetaka godina, osim dakako nastojanja kasinaša!

Tomislav Žigmanov
Subotica

RADIO SUBOTICA
24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h

»Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
»Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
»Razgovor s povodom« (utorkom)

»Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h

»Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
»Iz hrvatske povijesti« (utorkom)
»Putokazi« (srijedom)
»Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

21.225

NOVO na našem tržištu!
garniture **JORDAN** i **DARIO**

15 861

49.420^B8.683²⁰10.612⁸

13.512

31.488

35.552

8.640

6.696⁰⁰4 320⁰⁰

40.17

27.560

10 368⁵6.480⁰⁰

44.782

5.040⁰⁰

9.404⁸

3546⁷²15 177⁶

960⁰⁰

Gotovinski popust 10-20%, odloženo plaćanje čekovima, krediti preko poslovnih banaka (JUBANKA, Komercijalna Banka, Vojvodanska Banka, AIK Banka NIŠ, Raiffeisen Bank)

kolpa-san® **KUPATILA**

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

